

Πρεσβεία της Ελλάδος στην Κύπρο
Γραφείο Οικονομικών και Εμπορικών Υποθέσεων

Ετήσια Έκθεση
2011

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

A. ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ - ΡΥΘΜΙΣΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ	2
1. Γενικά Χαρακτηριστικά	2
2. Το διεθνές οικονομικό περιβάλλον ως πλαίσιο της κυπριακής οικονομίας	2
3. Δημογραφικά Στοιχεία	3
4. Κυπριακή οικονομία	4
4.1 Ιστορικό της εξέλιξης της και γενική επισκόπηση της οικονομίας	4
4.2 Εξέλιξη Βασικών Οικονομικών Μεγεθών	6
4.3 Το Πρόγραμμα Σταθερότητας 2009-2015	19
B. ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΤΗΣ ΚΥΠΡΙΑΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΤΟΜΕΑΚΕΣ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ	21
1. Η πολιτική της Κύπρου στον τομέα των υπηρεσιών	21
1.1 Το Χρηματοπιστωτικό σύστημα	21
1.2 Χρηματιστήριο Κύπρου	27
1.3 Ναυτιλία	28
1.4 Τουρισμός	30
2. Βιομηχανική πολιτική	33
3. Αγροτική πολιτική	35
4. Ξένες επενδύσεις	38
4.1 Επενδυτικό Καθεστώς	38
4.2 Άμεσες Ξένες Επενδύσεις (ΑΞΕ)	40
4.3 Φορολόγηση-νομική μορφή-χαρακτηριστικά κυπριακών εταιρειών	42
Γ. Η ΚΥΠΡΟΣ ΕΝΑΝΤΙ ΤΟΥ ΕΘΝΙΚΟΥ ΚΑΙ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟΥ ΕΝΕΡΓΕΙΑΚΟΥ ΓΙΓΝΕΣΘΑΙ	46
Δ. ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΣΥΜΦΕΡΟΝΤΑ ΣΤΗΝ ΚΥΠΡΟ	54
1. Γενική Επισκόπηση	54
2. Εξωτερικό εμπόριο Κύπρου – Ελλάδα	54
3. Ελληνικές Επενδύσεις στην Κύπρο	55
3.1 Ορισμένα ενδεικτικά προβλήματα που αντιμετωπίζουν ελληνικές (κ.ά.) εταιρείες στην κυπριακή αγορά	57
4. Κυπριακές Επενδύσεις στην Ελλάδα	58
Ε. ΤΡΟΠΟΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΤΗΣ ΔΙΜΕΡΟΥΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΚΑΙ ΕΜΠΟΡΙΚΗΣ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ	60
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ: Κατάλογοι Πινάκων και Διαγραμμάτων	66

A. ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ-ΡΥΘΜΙΣΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

1. Γενικά Χαρακτηριστικά

Η Κυπριακή Δημοκρατία βρίσκεται στο άκρο του βορειανατολικού τμήματος της Μεσογείου, στη διασταύρωση της Ευρώπης, της Ασίας και της Αφρικής και συγκεκριμένα, 71 χιλιόμετρα νοτιώς της Τουρκίας, 105 χιλιόμετρα δυτικά της Συρίας και περίπου 800 χιλιόμετρα ανατολικά της Ελλάδος. Η Κύπρος με συνολική επιφάνεια 9.251 τετραγωνικά χιλιόμετρα (από τα οποία τα 3.355 βρίσκονται από το 1974 υπό τουρκική κατοχή) αποτελεί το τρίτο μεγαλύτερο Μεσογειακό νησί μετά την Σικελία και την Σαρδηνία, με ακτογραμμή 648 χιλιομέτρων, με μέγιστο γεωγραφικό πλάτος 240 χιλιομέτρων και κάθετο διαμήκη 100 χιλιομέτρων.

Η Κύπρος, πρώην Βρετανική αποικία, απέκτησε την ανεξαρτησία της το 1960 και αποτελεί μέλος της Βρετανικής Κοινοπολιτείας. Το πολίτευμα της είναι αυτό της Προεδρικής Δημοκρατίας. Παρά την τουρκική εισβολή το 1974 και την έκτοτε κατοχή του βορείου τμήματος της Κυπριακής Δημοκρατίας, η χώρα κατόρθωσε ν' αναπτυχθεί με ταχείς ρυθμούς και σε διάστημα τριάντα ετών, δηλαδή το έτος 2004, έγινε πλήρες μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Το 2008 εντάχθηκε επίσης στην Ευρωζώνη, υιοθετώντας ως νόμισμα το Ευρώ. Πρωτεύουσα της χώρας είναι η επίσης διχοτομημένη Λευκωσία (326.980 κατοίκους σε επίπεδο επαρχίας), με κυριότερο λιμάνι και τουριστικό, επιχειρηματικό κέντρο τη Λεμεσό (235.330 κατοίκους σε επίπεδο επαρχίας), ακολουθούμενη από τη Λάρνακα (143.192 κατοίκους σε επίπεδο επαρχίας) και την Πάφο (88.276 κατοίκους σε επίπεδο επαρχίας).

2. Το διεθνές οικονομικό περιβάλλον ως πλαίσιο της κυπριακής οικονομίας

Η παγκόσμια οικονομία βρίσκεται από τον Αύγουστο του 2007 αντιμέτωπη με την μεγαλύτερη χρηματοπιστωτική κρίση μετά το 1929 με δυσμενείς επιπτώσεις στις οικονομίες πολλών χωρών. Κατά τη διάρκειά της ελήφθησαν διάφορα μέτρα νομισματικής και δημοσιονομικής πολιτικής από μεγάλο αριθμό χωρών. Κατά το 2010 δόθηκε αρχικά η εντύπωση ότι η κρίση ξεπεράστηκε αλλά η συνέχεια το 2011 διέψευσε τις σχετικές προσδοκίες ιδιαίτερα για τις οικονομίες της ευρωζώνης.

Σύμφωνα με το ΔΝΤ, η παγκόσμια οικονομία σημείωσε, το 2011, ετήσιο ρυθμό ανάπτυξης της τάξεως του 3,8% (από 5,2% το 2010), ελαφρώς χαμηλότερο από την τελευταία πρόβλεψη (4% - Σεπτ. 2011). Αντιστοίχως, ο ρυθμός αύξησης του όγκου του διεθνούς εμπορίου υπολογίζεται ότι περιορίστηκε σε 6,9% από 12,7% το 2010. Υψηλοί ρυθμοί ανάπτυξης, αν και με χαμηλότερα ποσοστά από το 2010, σημειώθηκαν στις αναπτυσσόμενες χώρες της Ασίας (7,9% από 9,5%) και κυρίως στην Κίνα (9,2% από 10,4%) και στην Ινδία (7,4% από 9,9%), με αποτέλεσμα οι δύο αυτές χώρες να συνεχίζουν να ενισχύουν την επιρροή τους στην παγκόσμια οικονομική σκηνή.

Οι Ηνωμένες Πολιτείες παρουσιάζουν αναιμική ανάπτυξη και σίγουρα κατώτερη από την προσδοκώμενη, καθώς το 2011 περιορίστηκε στο 1,8% από 3% το 2010. Σταθερή αναπτυξιακή πορεία παρουσιάζει η οικονομία της Ρωσίας με το ρυθμό ανάπτυξης να διατηρείται το 2011 σχεδόν στα ίδια επίπεδα με το 2010 (4,1% από 4%).

Στην Ευρωπαϊκή Ένωση, η ανάπτυξη παραμένει υποτονική (1,6%), ενώ αρνητικά επιδρούν οι δημοσιονομικές ανισορροπίες και οι προκλήσεις στο χρηματοπιστωτικό τομέα. Το δημόσιο χρέος αποτελεί πρόβλημα για τα περισσότερα κράτη μέλη της ΕΕ, συμπεριλαμβανομένης της Γερμανίας, με την Ελλάδα, την Ιρλανδία, την Πορτογαλία και την Ιταλία να σημειώνουν τα υψηλότερα ποσοστά. Στην Ευρωζώνη η ανάπτυξη περιορίστηκε το 2011, σύμφωνα με το ΔΝΤ, σε 1,4%, ενώ για το 2012 προβλέπεται ύφεση -0,4%.

Ο Δείκτης Οικονομικής Συγκυρίας που παρέχει μία ολική εκτίμηση της οικονομικής δραστηριότητας, σημείωσε μείωση κατά 3,4 μονάδες τόσο στην ΕΕ όσο και στην Ευρωζώνη (Σεπτ. 2011). Η μείωση αυτή εξηγείται από τη σαφή χειροτέρευση των προσδοκιών σε όλους τους τομείς της οικονομίας και ιδιαιτέρως στη βιομηχανία και τις υπηρεσίες.

Τα στατιστικά στοιχεία ενισχύουν την αβεβαιότητα σε ευρωπαϊκό και διεθνές επίπεδο, ιδιαίτερα μάλιστα εάν ληφθούν υπ' όψιν οι εξελίξεις στην Ευρωζώνη, οι αδυναμίες της οικονομίας των ΗΠΑ, αλλά και η διαφαινόμενη υπερθέρμανση των αναπτυσσόμενων οικονομιών.

3. Δημογραφικά Στοιχεία

Ο πληθυσμός της Κύπρου αποτελεί ποσοστό 0,17% του συνολικού πληθυσμού της Ευρώπης των 27. Η Κύπρος είναι η τρίτη πιο μικρή σε πληθυσμό χώρα, μετά την Μάλτα και το Λουξεμβούργο.

Ο συνολικός πληθυσμός στις περιοχές που ελέγχει το κράτος, ανέρχεται σε 840.407, ενώ σε δημογραφική έκθεση της Στατιστικής Υπηρεσίας της Κυπριακής Δημοκρατίας (ΥΣΤΑΤ), η οποία περιλαμβάνει και τους Τουρκοκυπρίους, ο συνολικός πληθυσμός ανέρχεται σε 952.100 (ήτοι 0,2% του συνολικού πληθυσμού της Ευρώπης των 27). Τα τελευταία χρόνια η αύξηση του πληθυσμού οφείλεται, σε μεγάλο βαθμό, στη μετανάστευση. Σύμφωνα με την ΥΣΤΑΤ, ο συνολικός αριθμός των αλλοδαπών (κοινοτικών και τρίτων χωρών) ανήλθε το 2011 σε 170.383. Το ποσοστό γήρανσης του πληθυσμού για την Κύπρο, δηλαδή το ποσοστό πέραν των 65 ετών επί του συνόλου, ανέρχεται, συμφωνά με την απογραφή του 2011 (ΥΣΤΑΤ) σε 13,3% (από 11,0% το 1992) και αποτελεί ένα από τα χαμηλότερα ποσοστά γήρανσης του πληθυσμού ανάμεσα στις χώρες μέλη της ΕΕ. Επίσης, το ποσοστό των παιδιών κάτω των 15 ετών ανέρχεται σε 16,1% (από 25% το 1992), ενώ το τμήμα του πληθυσμού ηλικίας 45-64 ετών καταλαμβάνει ποσοστό 24,5% (από 19,3% το 1992). Τα τελευταία χρόνια η Κύπρος κατέχει τη δεύτερη θέση στην ΕΕ σε φυσική αύξηση πληθυσμού (4,9%) μετά την Ιρλανδία και την πρώτη σε ετήσια γενική αύξηση πληθυσμού (2,6%). Επίσης, η ηλικιακή δομή του πληθυσμού είναι σχετικά νεαρότερη από τον μέσο όρο της Ευρώπης.

Η σύνθεση του πληθυσμού, κατά φύλο, δείχνει ελαφρά αυξημένο το ποσοστό των γυναικών (51,4%) έναντι των ανδρών (48,6%), γεγονός που εξηγείται από τη μακροβιότητα των γυναικών σε σχέση με τους άνδρες, αφού το προσδόκιμο ζωής για τους άνδρες υπολογίζεται σε 78,3 έτη, ενώ για τις γυναίκες σε 81,9 έτη. Εδώ και τρεις τουλάχιστον δεκαετίες, οι γεννήσεις αγοριών υπερβαίνουν αυτές των κοριτσιών. Η βρεφική θνησιμότητα έχει φθάσει σε χαμηλά επίπεδα και υπολογίζεται σε 3,1 θανάτους βρεφών ανά 1.000 γεννήσεις. Το συνολικό ποσοστό γονιμότητας ανέρχεται σε 1,35 παραμένει πολύ χαμηλότερο από το 2,4 που ήταν το 1990. Από το 1996 και εντεύθεν το ποσοστό γονιμότητας είναι χαμηλότερο από 2,10, το οποίο θεωρείται ως βάση για την εξασφάλιση της αναπλήρωσης του πληθυσμού.

Ο συνολικός αριθμός των αλλοδαπών είναι ιδιαίτερα υψηλός και δεν είναι δυνατόν να υπολογισθεί με ακρίβεια. Από τα στοιχεία της ΥΣΤΑΤ, προκύπτει ότι η συντριπτική πλειοψηφία προέρχεται από κράτη μέλη της ΕΕ (62,37%) και κυρίως, από την Ελλάδα (17,21%), το Ηνωμένο Βασίλειο (14,11%), τη Ρουμανία (13,91%) και τη Βουλγαρία (10,9%). Επίσης, σημαντικός αριθμός μεταναστών προέρχεται από τις Φιλιππίνες (5,52%), τη Ρωσία (4,79%) και τη Σρι Λάνκα (4,27%).

ΣΥΝΟΛΙΚΟΣ ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ (Περιοχές που Ελέγχει το Κράτος)

(000)

Έτος	1992	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Κάτοικοι	615	757,9	776,4	796,9	819,1	839,8	840,4

Πηγή: Στατιστική Υπηρεσία Κύπρου

ΠΡΟΒΟΛΗ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ 2017 – 2052

(000)

Έτος	2017	2022	2027	2032	2037	2042	2047	2052
Κάτοικοι	813,4	832,1	845,5	851,8	851,8	845,8	835,8	822,1

Πηγή: Στατιστική Υπηρεσία Κύπρου

Ο ρυθμός αύξησης του πληθυσμού των αστικών κέντρων παρουσιάζει μια ελαφρά διαχρονική επιβράδυνση, η οποία είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με την μέχρι πρόσφατα καλή οικονομική ανάπτυξη της χώρας, τη βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης στις αγροτικές περιοχές, τη μικρή έκταση της χώρας η οποία διαθέτει σύγχρονους αυτοκινητόδρομους, αλλά και τις υψηλές τιμές που κυριαρχούν στην αγορά γης στα αστικά κέντρα και ιδιαίτερα στην πρωτεύουσα. Σήμερα το 67,4% των κατοίκων ζουν σε αστικές περιοχές και το υπόλοιπο 32,6% σε αγροτικές, πολλές όμως εκ των οποίων έχουν σχεδόν ενοποιηθεί με τα μεγάλα αστικά κέντρα. Το 1992 τα αντίστοιχα ποσοστά ήταν 67,7% και 32,3%. Τη μεγαλύτερη πληθυσμιακή αύξηση από το 2006 έως το 2011 παρουσίασαν οι επαρχίες της Πάφου και της Λάρνακας με ποσοστά αύξησης 19,2% και 14,8%, αντιστοίχως. Σε ό,τι αφορά τα αστικά κέντρα, οι μεγαλύτερες αυξήσεις πληθυσμού, κατά το ίδιο διάστημα, σημειώθηκαν επίσης στην Πάφο (19,4%) και στη Λάρνακα (12,8%).

Σημαντική ποσοτική και ποιοτική αλλαγή σημειώνεται στα νοικοκυριά, καθώς, ενώ ο συνολικός αριθμός τους έχει αυξηθεί (από 220 χιλ. το 2001 σε 300 χιλ. το 2011), ο μέσος αριθμός ατόμων που περιλαμβάνουν έχει μειωθεί (από 3,1 το 2001 σε 2,7 το 2011). Παράλληλα, δύο στις τρεις γυναίκες, πλέον, εργάζονται (από μία στις δύο το 2001). Για δύο τουλάχιστον δεκαετίες οι συγκεκριμένες μεταβολές στο χαρακτήρα των νοικοκυριών είχαν ως αποτέλεσμα την ευκολία, την απλότητα και την ταχύτητα να κυριαρχούν ως κριτήρια για την αγορά καταναλωτικών αγαθών.

4. Κυπριακή οικονομία

4.1. Ιστορικό της εξέλιξής της και γενική επισκόπηση της οικονομίας

Από την ανεξαρτησία της Κυπριακής Δημοκρατίας (1960) έως της τουρκική εισβολή και κατοχή του βορείου τμήματος της νήσου (1974), η τοπική οικονομία χαρακτηριζόταν από την εξαγωγή πρώτων υλών (π.χ. χαλκού, αμιάντου) και γεωργικών προϊόντων (εσπεριδοειδή). Το έδαφος που κατέλαβαν τα τουρκικά στρατεύματα, συνεισέφερε μέχρι το έτος 1974 στο 75% της τότε κυπριακής οικονομίας. Από τα τέλη της δεκαετίας του '70 έως τις αρχές αυτής του '80, η κυπριακή οικονομία (περιοριζόμενη στο νότιο πλέον τμήμα του νησιού) έγινε μεταποιητική εξάγοντας κυρίως ενδύματα και υποδήματα. Τέλος, τις δεκαετίες του '80 και του '90 η Κύπρος, χάρις στο καθεστώς "offshore", μετατράπηκε σε ένα διεθνές τουριστικό και χρηματοπιστωτικό κέντρο.

Τα φορολογικά πλεονεκτήματα έναντι των επιχειρήσεων σε συνδυασμό με την σύναψη πολλών διμερών διακρατικών συμφωνιών αποφυγής διπλής φορολογίας (46), προσέκλυσαν στη Κύπρο άνω των 230.000 εταιρών και αντίστοιχων ξένων επενδύσεων, κεφαλαίων κλπ. Το φαινόμενο αυτό δημιούργησε μια τοπική «βιομηχανία» μεγάλων διεθνών δικηγορικών, λογιστικών, ασφαλιστικών, ναυτιλιακών (κλπ) γραφείων, καθώς και ενός τοπικού τραπεζικού συστήματος με συνολικό ενεργητικό οκταπλάσιο περίπου του ΑΕΠ της χώρας. Στο πλαίσιο αυτό, η Παγκόσμια Τράπεζα ενέταξε την Κύπρο στην κατηγορία των χωρών υψηλού εισοδήματος και το ΔΝΤ με τη σειρά του, την κατέταξε στις 33 πιο αναπτυγμένες οικονομίες διεθνώς (2010), παρά τα όποια προβλήματα παρουσιάστηκαν από το 2009.

Το έτος 2004 η Κυπριακή Δημοκρατία έγινε μέλος της Ε.Ε. (και το έτος 2008 της Ευρωζώνης) και συνεπώς αναγκάστηκε να καταργήσει το καθεστώς «offshore», εισάγοντας την έννοια της «Κυπριακής Εταιρείας Διεθνών Επιχειρήσεων (ΚΕΔΕ)», συμβατή με το κοινοτικό δίκαιο. Οι ΚΕΔΕ είναι πλέον εγχώριες εταιρείες, μπορούν να δραστηριοποιούνται και εντός Κύπρου (αντίθετα με τις "offshore"), η εταιρική φορολογία είναι η χαμηλότερη στην Ε.Ε. (10% επί των καθαρών κερδών) και με το κατάλληλο φορολογικό σχεδιασμό –π.χ. εταιρικές διαρθρώσεις ή "structures"- δύναται να μειωθεί περαιτέρω κλπ.

Σήμερα, η τρίτη μικρότερη οικονομία (από 1.1.2011) της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Ε.Ε.), χαρακτηρίζεται από τον τομέα των υπηρεσιών (74,2% του ΑΕΠ και 74,5% του συνολικού εργατικού δυναμικού), όπως ο τραπεζικός (π.χ. χρηματοοικονομικά, διαχείριση κεφαλαίων, εμπιστευμάτων ή "trusts", σύσταση εταιριών, ασφάλειες κλπ), η ναυτιλία, ο τουρισμός, τα κτηματομεσιτικά, η ιδιωτική ανώτατη εκπαίδευση και έρευνα, ο ιδιωτικός νοσοκομειακός τομέας, οι συμβουλευτικές υπηρεσίες κλπ.. Οι τομείς των κατασκευών, της βιομηχανίας, των ορυχείων/λατομείων και της παραγωγής ηλεκτρ. ενέργειας εκπροσωπούν το 14,5% του ΑΕΠ,

παρουσιάζοντας αρνητικούς ρυθμούς ανάπτυξης ή στασιμότητα. Τέλος οι τομείς της γεωργίας και αλιείας αποτελούν πλέον πολύ μικρούς παραγωγικούς κλάδους με περιορισμένη επίδραση στην οικονομία (2,1% του ΑΕΠ).

Όπως συνέβη και στην περίπτωση της Ελλάδος, μετά το 1981, το κυπριακό βιοτικό επίπεδο γνώρισε ξαφνική άνοδο λόγω της ένταξης της Κύπρου στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Μάλιστα, μετά την είσοδό της και στην Ευρωζώνη (2008), αυξήθηκε εντυπωσιακά και το εργατικό κόστος της Κύπρου με αντίστοιχη όμως επιδείνωση της ανταγωνιστικότητάς της. Ως παράδειγμα αναφέρουμε ότι το έλλειμμα τρεχουσών συναλλαγών της χώρας γνώρισε μια ξαφνική άνοδο φθάνοντας στο -15,6% του ΑΕΠ (2008), για να υποχωρήσει τα επόμενα έτη (το 2011 διαμορφώθηκε στο -4,7%). Τα οφέλη από την υιοθέτηση του Ευρώ και η επί σειρά ετών αύξηση της κατανάλωσης και των επενδύσεων παγίου κεφαλαίου, είχαν δημιουργήσει ένα θετικό κλίμα, συνοδευόμενο από καλή ψυχολογία και επέδρασαν θετικά στην αποφυγή δυσμενέστερων εξελίξεων. Τελικά όμως το έτος 2009, η συνεχής 30χρονη σταθερή οικονομική ανάπτυξη -ή «Κυπριακό οικονομικό θαύμα»- έλαβε τέλος από τη διεθνή οικονομική κρίση. Για πρώτη φορά μετά από τρεις δεκαετίες η Κύπρος γνώρισε ύφεση (-1,9% του ΑΕΠ). Το γεγονός αυτό είχε να συμβεί από την τουρκική εισβολή του 1974.

Μέχρι το έτος 2011 η ανάπτυξη της κυπριακής οικονομίας βασίστηκε κυρίως στον τομέα των υπηρεσιών, με το ενεργητικό των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων να είναι, όπως προαναφέρθηκε, περίπου οκταπλάσιο του κυπριακού ΑΕΠ. Η προσέλκυση υπεράκτιων εταιρειών ή Εταιρειών Διεθνών Δραστηριοτήτων (μετά το 2004) έδωσαν σημαντική ώθηση στην ανάπτυξη, με αποτέλεσμα να σημειωθούν, επί πέντε συνεχή έτη, υψηλοί ρυθμοί ανάπτυξης που κυμάνθηκαν από 3,7-5,1%. Θα πρέπει να υπογραμμιστεί ότι την τελευταία δεκαετία ο τουριστικός τομέας δεν παρουσίασε σημαντική βελτίωση των μεγεθών του. Ο αριθμός των περιηγητών παραμένει στάσιμος, κοντά στα επίπεδα του 2000.

Η άνθηση της οικοδομικής δραστηριότητας στην Κύπρο έλαβε επίσης τέλος. Οι πωλήσεις εξοχικών κατοικιών σε μη Κύπριους πολίτες σημείωσαν μεγάλη πτώση, η οποία σε ορισμένες Επαρχίες όπως π.χ. στην Πάφο έφθασε το 75% (2009). Μεγάλος αριθμός εξοχικών κατοικιών αναμένει αγοραστές που παρά τις μειώσεις των τιμών, έως και 20%, παραμένουν επιφυλακτικοί λόγω της διεθνούς οικονομικής κρίσης. Οι επιχειρήσεις αντιμετωπίζουν προβλήματα ρευστότητας, τα επενδυτικά τους σχέδια τίθενται σε αναμονή και η απασχόληση είναι σε πολύ χαμηλά επίπεδα, αφού οι εγγεγραμμένοι άνεργοι του τομέα αποτελούν το 15% του συνόλου. Η πτώση στον κατασκευαστικό τομέα είχε μεγάλες επιπτώσεις στο ρυθμό ανάπτυξης, καθώς ο κλάδος αυτός διαθέτει διακλαδικές σχέσεις και επηρεάζει το εγχώριο παραγωγικό σύστημα και τη ζήτηση σε μια σειρά υπηρεσιών και προϊόντων, η οποία απευθύνεται, κατά μεγάλο τμήμα, στους εγχώριους παραγωγούς.

Το οικονομικό λοιπόν μοντέλο ανάπτυξης της Κύπρου διαφέρει προφανώς από αυτό της Ελλάδος. Επί είκοσι τουλάχιστον χρόνια η Κύπρος υπήρξε ένα υπεράκτιο τραπεζικό και χρηματοπιστωτικό κέντρο, με πλειάδα ξένων εταιριών (κυρίως ρωσικών), με σημαντικό τουριστικό, κατασκευαστικό και επιχειρηματικό τομέα. Μια οικονομία η οποία, εκ πρώτης όψεως, παρουσιάζει κοινά χαρακτηριστικά με τα δυτικοευρωπαϊκά κράτη-μέλη της ΕΕ που γειτνιάζουν στην λεκάνη της Μεσογείου και σημαντικότερους οικονομικούς εταίρους τη Ρωσία (χρηματοπιστωτικό και τουριστικό τομέα), το Ην. Βασίλειο (τουρισμός) και την Ελλάδα (διμερές εμπόριο).

Η διεθνής οικονομική κρίση έφερε στην επιφάνεια τα διαρθρωτικά προβλήματα της κυπριακής οικονομίας. Η ανταγωνιστικότητα της οικονομίας της σε διεθνές επίπεδο, γνωρίζει συνεχή επιδείνωση μετά το 2009 όταν κατείχε την 34^η θέση. Έκτοτε υποβαθμίστηκε στην 40^η το 2010 και απώλεσε άλλες 7 θέσεις το 2011 στην σχετική κλίμακα του World Economic Forum. Ένα σημαντικό πρόβλημα της κυπριακής οικονομίας είναι, επίσης, η μεγάλη αύξηση των απασχολούμενων, κατά την τελευταία εικοσαετία, στο δημόσιο τομέα, με ό,τι αυτό συνεπάγεται για το κρατικό μισθολόγιο και τα δημόσια ελλείμματα.

Η Κυπριακή οικονομία εξακολούθησε, σύμφωνα με τις εκθέσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, να βρίσκεται σε ευαίσθητη ισορροπία λόγω του δημογραφικού προβλήματος και των επιβαρύνσεων που επιφέρει στα ασφαλιστικά ταμεία η συνεχιζόμενη γήρανση του πληθυσμού, δια της καταβολής των συντάξεων και της ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης. Κατά την υιοθέτηση του προγράμματος σύγκλισης 2007-2010, η ΕΕ επεσήμανε ότι η Κύπρος

βρίσκεται μεταξύ των 6 κρατών-μελών της ΕΕ, που χαρακτηρίζονται ως χώρες «υψηλού κινδύνου», καθώς θα βρίσκεται μέχρι το 2050 στη θέση κατά την οποία θα υποχρεούται να καταβάλει το 11,5% του ΑΕΠ για πληρωμή συντάξεων. Η συντηρητική, επίσης, πολιτική που ακολούθησαν οι τράπεζες (π.χ. υψηλά επιτόκια χορηγήσεων και σημαντικό κόστος τραπεζικών εργασιών) επηρέασε αρνητικά την ιδιωτική κατανάλωση, περιόρισε την ανάπτυξη και κατά συνέπεια δεν δημιούργησε συνθήκες για την αύξηση της απασχόλησης.

Τέλος, το τεράστιο μέγεθος του τραπεζικού τομέα που σε περίπτωση προβλήματος δεν είναι δυνατό να αντιμετωπισθεί από το κράτος (βλ. πχ ιρλανδική κρίση 2010), σε συνδυασμό με τις δημοσιονομικές ανισορροπίες της χώρας και τη διεθνή οικονομική κρίση, ή κάποιο άλλο ατυχές γεγονός (π.χ. καταστροφή μέρους της ενεργειακής-ηλεκτροπαραγωγικής- υποδομής της χώρας από την έκρηξη στο Μαρί τον Ιούλιο του 2011) αποδεικνύουν το μεγάλο βαθμό ευαισθησίας της κυπριακής οικονομίας. Από το Φθινόπωρο του έτους 2010 η κυπριακή οικονομία ετέθη στο στόχαστρο των διεθνών οίκων αξιολόγησης και σε διάστημα οχτώ μηνών διορίστηκε από τη κατηγορία AA- σε αυτή της BBB+ όπου κατατάσσεται και η Ιρλανδία. Ένα χρόνο αργότερα επρόκειτο να αρχίσει κι αυτή διαπραγματεύσεις για την υπογραφή «Μνημονίου» εφαρμογής σκληρών δημοσιονομικών διαρθρωτικών μέτρων με τους εκπροσώπους των πιστωτών της (Τρόικα – ΕΕ/ΔΝΤ/ΕΚΤ). Το κυπριακό οικονομικό μοντέλο αντιμετωπίζει πλέον σοβαρό υπαρξιακό κίνδυνο.

4.2 Εξέλιξη Βασικών Οικονομικών Μεγεθών

Όπως προαναφέρθηκε, η οικονομία της Κύπρου μετά από ανοδική πορεία μερικών δεκαετιών, που είχε ως επιστέγασμα την ένταξη της χώρας στην ΕΕ και την Ευρωζώνη, εισήλθε σε ύφεση το 2009, ενώ το 2010 και το 2011 σημείωσε περιορισμένη ανάπτυξη. Όσον αφορά στο 2012, προβλέπεται ότι η οικονομία θα επανέλθει σε ύφεση.

Η μεγάλη εμπιστοσύνη στις δυνατότητες της οικονομίας και στο υγιές τραπεζικό σύστημα, δημιούργησαν κατ' αρχήν προσδοκίες ότι η Κύπρος θα ξεπερνούσε την διεθνή οικονομική κρίση. Η υπερεκτίμηση αυτή χαρακτήριζε μεγάλη μερίδα πολιτών και κυβερνητικών αξιωματούχων, με αποτέλεσμα να μην ληφθούν τα κατάλληλα μέτρα για την αντιμετώπιση της κρίσης, παρά τις έγκαιρες και έντονες προειδοποιήσεις των παραγωγικών φορέων, όπως του Κυπριακού Εμπορικού & Βιομηχανικού Επιμελητηρίου (ΚΕΒΕ) και της Ομοσπονδίας Εργοδοτών & Βιομηχάνων (ΟΕΒ).

ΕΞΕΛΙΞΗ ΒΑΣΙΚΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΜΕΓΕΘΩΝ

(Εκατομμύρια ευρώ – τρέχουσες τιμές)

	2007	2008	2009	2010**	2011**
Α.Ε.Π. (τρέχουσες τιμές)	15.829,7	17.157,1	16.853,5	17.406,0	17.973,3
<i>Μεταβολή %*</i>	5,1	3,6	- 1,9	1,3	0,5
ΚΑΤΑ ΚΕΦΑΛΗΝ Α.Ε.Π.	20.600	21.800	20.900	21.000	21.100
<i>Μεταβολή %</i>	6,8	6,4	-2,3	2,4	1,9
ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ	-----	-----	8.535,6	8.626,8	8.988,3
<i>Μεταβολή %</i>	-----	-----	-----	1,1	4,2
ΔΗΜ. ΙΣΟΖΥΓΙΟ ΓΕΝ. ΚΥΒ. (% ΑΕΠ)	3,5	0,9	-6,1	-5,3	-6,3
ΔΗΜ. ΧΡΕΟΣ	9.307,3	8.388,1	9.864,5	10.676,6	12.777,4
<i>% επί ΑΕΠ</i>	58,8	48,9	58,5	61,3	71,1
ΠΛΗΘΩΡΙΣΜΟΣ %	2,37	4,67	0,33	2,43	3,29
ΑΝΕΡΓΙΑ % επί του οικ. εν. πληθ.	3,0	2,8	4,3	6,3	7,9
ΙΣΟΖ. ΤΡΕΧΟΥΣΩΝ ΣΥΝΑΛΛΑΓΩΝ % ΑΕΠ	-11,8	-15,6	- 10,7	-9,8	-4,7
ΚΑΤΑ ΚΕΦΑΛΗΝ ΑΕΠ ΣΕ ΜΟΝ. ΑΓΟΡ. ΑΞΙΑΣ (PPS) - (ΕΕ27=100)	94	100	99	95	92

Πηγές: Κεντρική Τράπεζα Κύπρου - Υπουργείο Οικονομικών – Κυπριακή Στατιστική Υπηρεσία - EUROSTAT

(*) σε σταθερές τιμές 2005

(**) προκαταρκτικά στοιχεία

(Α) Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν

Η οικονομία της Κύπρου σημείωνε κατά τα τελευταία έτη σημαντικούς ρυθμούς ανάπτυξης, υψηλότερους από αυτούς της ευρωζώνης που πλησίαζαν κατά πολύ τους ρυθμούς ανάπτυξης της παγκόσμιας οικονομίας. Όπως προαναφέρθηκε, το 2009 το ΑΕΠ συρρικνώθηκε κατά 1,9%, για πρώτη φορά μετά από 35 χρόνια. Τη σημειωθείσα επιβράδυνση στο ρυθμό ανάπτυξης, διαδέχθηκαν χαμηλοί ρυθμοί ανάπτυξης το 2010 (1,3%) και το 2011 (0,5%), λόγω της γενικότερης οικονομικής ύφεσης, που εμφανίζεται εντονότερη στους τομείς των κατασκευών και του εμπορίου. Αυτή η δυσμενής τάση αναμένεται να επιδεινωθεί κατά το 2012.

Το έτος 2011 η αξία του κυπριακού ΑΕΠ ανήλθε στο ποσό των 17,97 δισ. ευρώ. Η μεγαλύτερη συνεισφορά στο ΑΕΠ προέρχεται παραδοσιακά από τις υπηρεσίες (74,2%) και συγκεκριμένα από τον τομέα των ενδιάμεσων χρηματοπιστωτικών οργανισμών και διαχείρισης ακίνητης περιουσίας (18,6%). Το χονδρικό, λιανικό εμπόριο και τα ξενοδοχεία-εστιατόρια αποτελούν τη δεύτερη πηγή του ΑΕΠ (16,8%) και ακολουθεί ο τομέας της δημόσιας διοίκησης και εκπαίδευσης (16,3%). Ο δευτερογενής τομέας εκπροσωπεί το 14,5% του ΑΕΠ και εξακολουθεί να παρουσιάζει αρνητικούς ρυθμούς ανάπτυξης. Τέλος οι τομείς της γεωργίας και της αλιείας αποτελούν πλέον πολύ μικρούς παραγωγικούς κλάδους με αμελητέα επίδραση στην οικονομία (2,1% του ΑΕΠ).

(Β) Κατά Κεφαλήν ΑΕΠ

Η ανάπτυξη της κυπριακής οικονομίας αντικατοπτρίζεται, ως είναι φυσικό και στην αύξηση του κατά κεφαλήν ΑΕΠ. Κατά το 2009 το κατά κεφαλήν εισόδημα συρρικνώθηκε, για πρώτη φορά, κατά 2,3%, ενώ το 2010 και το 2011 αυξήθηκε κατά 2,4 και 1,9 %, αντιστοίχως. Σύμφωνα με τα στοιχεία της EUROSTAT, το 2011, το κατά κεφαλήν ΑΕΠ της Κύπρου σε όρους αγοραστική δύναμης (PPS) μειώθηκε από 95 σε 92 μονάδες. Εξακολουθεί, ωστόσο να παραμένει υψηλότερο αυτού της Ελλάδος (89) και των περισσότερων νέων κρατών - μελών ΕΕ.

ΚΑΤΑ ΚΕΦΑΛΗ ΑΕΠ 2011
(ΣΕ ΟΡΟΥΣ ΑΓΟΡΑΣΤΙΚΗΣ ΔΥΝΑΜΗΣ - PPS)

Λουξεμβούργο	274	Κύπρος	92
Ολλανδία	131	Σλοβενία	84
Αυστρία	129	Μάλτα	83
Ιρλανδία	127	Ελλάδα	82
Δανία	125	Τσεχία	80
Σουηδία	126	Πορτογαλία	77
Γερμανία	120	Σλοβακία	73
Βέλγιο	118	Εσθονία	67
Φινλανδία	116	Ουγγαρία	66
Η. Βασίλειο	108	Πολωνία	65
Ευρωζώνη	108	Λιθουανία	62
Γαλλία	107	Λετονία	58
Ιταλία	101	Ρουμανία	49
Ισπανία	99	Βουλγαρία	45

Πηγή: Eurostat

(Γ) Προϋπολογισμός

Το έλλειμμα του εγκεκριμένου προϋπολογισμού (8.988,3 εκατ. ευρώ) αυξήθηκε το έτος 2011 στο 6,3% του ΑΕΠ από 5,3% το 2010. Ο κρατικός προϋπολογισμός του 2010 είχε ανέλθει σε 8.626,8 εκατ. ευρώ. Τα Υπουργεία που δραστηριοποιούνται κυρίως στους τομείς της υγείας, παιδείας, κοινωνικών ασφαλίσεων, οδικής ασφάλειας και ενέργειας, έλαβαν μεγαλύτερες, συγκριτικά αυξήσεις από τα άλλα υπουργεία.

Προτεραιότητα δόθηκε στις δαπάνες για κοινωνικές παροχές, στα αναπτυξιακά προγράμματα και στα έργα που βρίσκονται υπό κατασκευή.

(Δ) Δημοσιονομικό Ισοζύγιο

Το δημοσιονομικό ισοζύγιο της Κύπρου ήταν για πολλά χρόνια ελλειμματικό, αλλά η ασκηθείσα οικονομική πολιτική, πριν την ένταξη στην ΟΝΕ είχε θετικά αποτελέσματα και έτσι το έλλειμμα μειώθηκε διαχρονικά από -4,1% του ΑΕΠ που ήταν το 2004, σε -1,2% το 2006. Τα αποτελέσματα της πολιτικής αυτής ξεπέρασαν κάθε προσδοκία, αφού το 2007 το έλλειμμα του δημοσιονομικού ισοζυγίου όχι μόνον εξαλείφθηκε, αλλά μετατράπηκε σε πλεόνασμα +3,4% επί του ΑΕΠ και σε +0,9% στο 2008.

ΕΞΕΛΙΞΗ ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΟΥ ΙΣΟΖΥΓΙΟΥ ΓΕΝΙΚΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ

Έτος	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Σε εκ. €	-515,6	-325,5	-172,5	553,8	160,6	-1.030,7	-920,1	1.118,9
% ΑΕΠ	-4,1	-2,4	-1,2	3,5	0,9	-6,1	-5,3	-6,3

Πηγή: Κεντρική Τράπεζα Κύπρου

Ωστόσο, από το 2009 που είναι η πρώτη χρονιά που η παρούσα Κυβέρνηση είχε την ευθύνη για τον σχεδιασμό της οικονομίας και την εκτέλεση του προϋπολογισμού, το δημοσιονομικό ισοζύγιο παρουσίασε έλλειμμα της τάξης του -6,1%. Οι δημόσιες δαπάνες αυξήθηκαν κατά 4,5% εκ. ευρώ. Οι δαπάνες για την καταβολή συντάξεων και μισθών σε υπαλλήλους του δημόσιου τομέα αποτέλεσαν το 29,4% των συνολικών δαπανών. Έκτοτε οι δημόσιες δαπάνες εξακολουθούν να λειτουργούν ανασταλτικά για την εξυγίανση των δημοσίων οικονομικών, κάτι που έχει επισημανθεί από τους διεθνείς οργανισμούς (ΔΝΤ, Παγκόσμια Τράπεζα).

Ακολουθώντας τις τάσεις αυτές, το έλλειμμα του δημοσιονομικού ισοζυγίου της γενικής κυβέρνησης κατά το έτος 2010 συγκρατήθηκε στο 5,3% (ήτοι -920,1 εκ. ευρώ), ενώ το 2011 παρουσίασε πάλι ανοδικές τάσεις ανερχόμενο σε 6,3% (ήτοι -1.118,9 εκ. ευρώ).

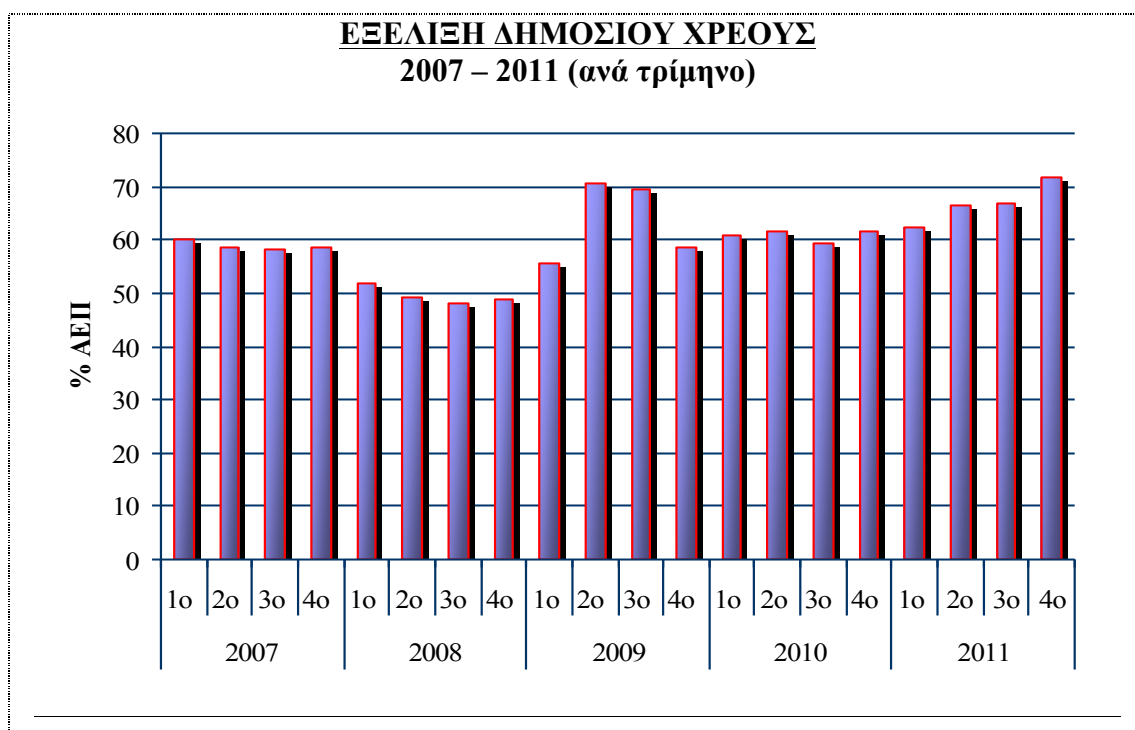
Σημειώνεται ότι το δημοσιονομικό έλλειμμα στην Ευρωζώνη μειώθηκε σημαντικά από 6,2% (το 2010) σε 4,1% και στην Ελλάδα από 10,3% (το 2010) σε 9,1% του ΑΕΠ.

(Ε) Δημόσιο Χρέος

Το Δημόσιο Χρέος ξεπέρασε τα 10,6 δισ. ευρώ το 2010, ήτοι 61,3% του ΑΕΠ και το 2011 ανήλθε σε 12,8 δισ. (ήτοι 71,1% του ΑΕΠ). Σημειώνεται, πάντως ότι ο μέσος όρος στην Ευρωζώνη ανέρχεται στο 87,2% (έναντι 85,3% το 2010), ενώ στην Ελλάδα ανήλθε σε 165,3% του ΑΕΠ (2011). Το χρέος της Κύπρου εξακολουθεί, πάντως, να έχει έντονα ανοδικές τάσεις και εκτιμάται ότι το πρώτο τρίμηνο του 2012 θα ξεπεράσει το 72,6%.

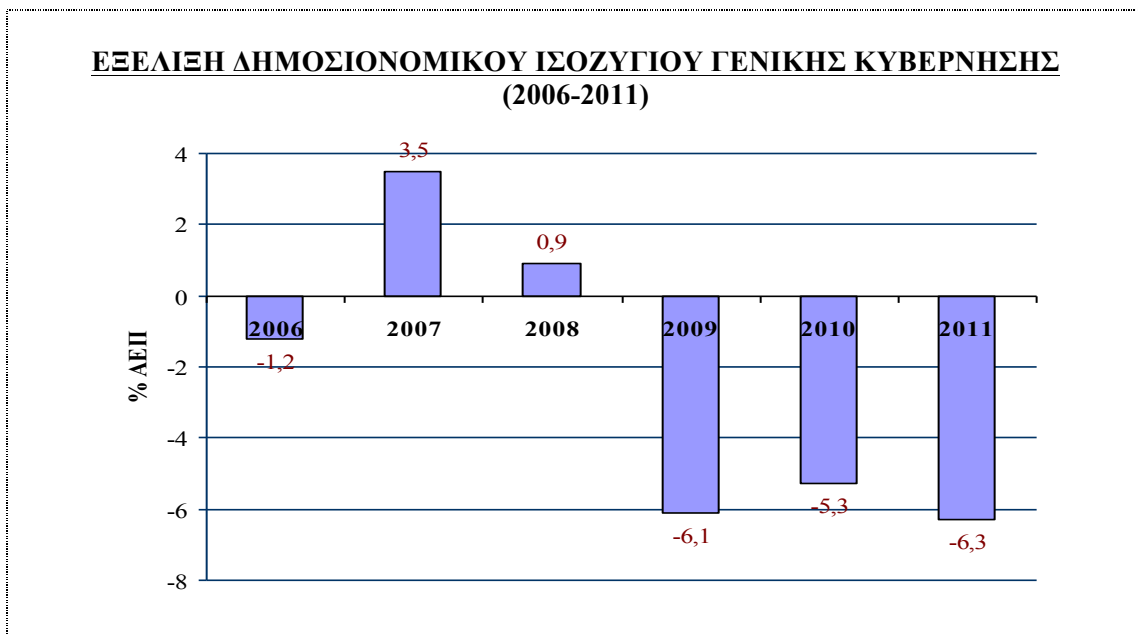
Τα δημόσια έσοδα κατά το 2011 παρουσιάζουν μικρή αύξηση σε σύγκριση με τον προηγούμενο χρόνο. Ο ρυθμός αύξησης των δημόσιων εσόδων κατά το 2011 έφτασε στο 2,0% σε σύγκριση με ρυθμό αύξησης ύψους 5,9% τον προηγούμενο χρόνο.

Κατά το 2011, οι δημόσιες δαπάνες αυξήθηκαν κατά 5,0%. Τις σημαντικότερες αυξήσεις παρουσιάζουν οι δαπάνες για πληρωμές τόκων (17,9%), συντάξεις (11,3%), καθώς και οι πληρωμές στα Ταμεία Κοινωνικών Ασφαλίσεων (8,2%).

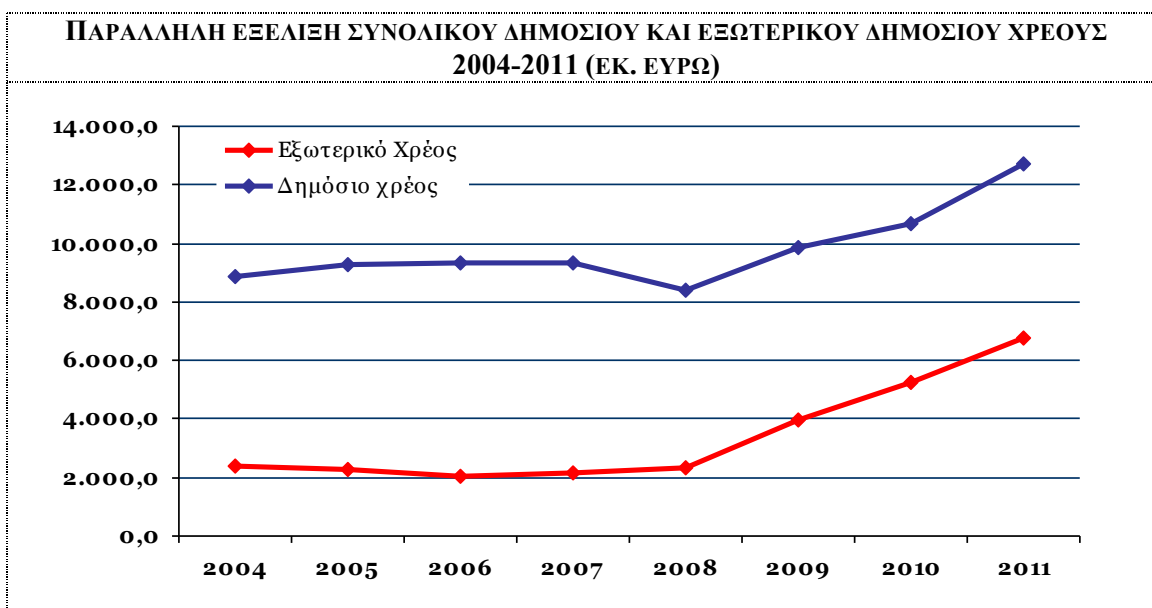
Πηγή: Υπουργείο Οικονομικών

Όσον αφορά στο δημόσιο τομέα, σύμφωνα με τη στατιστική υπηρεσία της Κυπριακής Δημοκρατίας, ο συνολικός αριθμός των υπαλλήλων σε κεντρική κυβέρνηση, τοπικές αρχές και εταιρείες ελεγχόμενες από την κυβέρνηση (ευρύς δημόσιος τομέας) ανερχόταν, το τελευταίο τέταρτο του 2011, σε 72.208, διατηρούμενος σχεδόν στο ίδιο επίπεδο με το 2010 (72.210) και σημειώνοντας περιορισμένη αύξηση της τάξης του 0,7% σε σχέση με το 2009 (71.715). Ως προς τις δαπάνες προσωπικού, σύμφωνα με τη Δημοσιονομική Έκθεση του Γενικού Λογιστηρίου της Κυπριακής Δημοκρατίας, το 2011, ανήλθαν σε 2.625,87 εκ. ευρώ, σημειώνοντας αύξηση της τάξης του 5% και του 9,6% σε σχέση με το 2010 και το 2009, αντιστοίχως.

Πηγή: Κεντρική Τράπεζα Κύπρου

Υπενθυμίζεται ότι η Κύπρος, το Δεκέμβριο του 2007, ως επικείμενο μέλος της ζώνης του Ευρώ, κατέθεσε στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή, το πρώτο Πρόγραμμα Σταθερότητας (ΠΣ) για τα έτη 2007-2011. Κύριοι άξονες της οικονομικής πολιτικής που περιλαμβάνονταν στο ΠΣ ήταν η διατήρηση πλεονάσματος ή εμφάνιση ελάχιστου ελλείμματος στο δημοσιονομικό ισοζύγιο και σημαντική μείωση του δημοσίου χρέους. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ζήτησε, τότε, την αξιοποίηση των εκτάκτων εσόδων για περαιτέρω μείωση του δημοσίου χρέους και όχι για την διενέργεια δαπανών και παράλληλα κάλεσε την Κύπρο να προβεί σε μεταρρυθμίσεις στα ταμεία κοινωνικών ασφαλίσεων και στον τομέα υγείας, ούτως ώστε να διασφαλισθεί η μακροπρόθεσμη βιωσιμότητα των δημοσίων οικονομικών. Το Δημόσιο χρέος, μειώθηκε αρχικά, το 2008, στο 48,9% του ΑΕΠ από το 58,8% που ήταν το 2007. Ωστόσο, το 2009, αυξήθηκε ως ποσοστό του ΑΕΠ, για πρώτη φορά μετά την ένταξη της χώρας στην Ευρωπαϊκή Ένωση (58,5% του ΑΕΠ), για να συνεχίσει την ανοδική του πορεία το 2010 και το 2011.

Πηγή: Κεντρική Τράπεζα Κύπρου

Το εξωτερικό δημόσιο χρέος ξεπερνά το ήμισυ του συνολικού δημόσιου χρέους (6,7 δισ. ευρώ, ήτοι 53%). Από το συνολικό εξωτερικό χρέος το μεγαλύτερο μέρος αφορά ευρωπαϊκά μεσοπρόθεσμα γραμμάτια και το υπόλοιπο ποσοστό μακροπρόθεσμα και

ΕΤΗΣΙΑ ΕΚΘΕΣΗ 2011

βραχυπρόθεσμα δάνεια. Δεν υπάρχουν υποχρεώσεις της Κεντρικής Κυβέρνησης προς το Δ.Ν.Τ..

(ΣΤ) Πληθωρισμός

Ο πληθωρισμός αυξήθηκε το έτος 2011 στο 3,29% (από 2,43% το 2010), λόγω της μεγάλης αύξησης της τιμής της ηλεκτρικής ενέργειας (σε συνέχεια της καταστροφής του κεντρικού ηλεκτροπαραγωγικού σταθμού της χώρας στο Μαρί) και της εξάρτησης της Κύπρου από το πετρέλαιο. Υπολογίζεται, μάλιστα, ότι θα διατηρηθεί άνω του 3% και το πρώτο τετράμηνο του 2012 (3,16% από 2,93% το πρώτο τετράμηνο 2011). Το ποσοστό του πληθωρισμού κινείται σε υψηλότερα επίπεδα από τον μέσο όρο τόσο της ΕΕ (3,1%), όσο και της Ευρωζώνης (2,7%). Σημειώνεται ότι το 2009 (έτος ύφεσης για την κυπριακή οικονομία) ο πληθωρισμός είχε σημειώσει σημαντική μείωση περιοριζόμενος στο 0,33% (έναντι 4,67% το 2008).

Αυξήσεις τιμών παρατηρούνται στους τομείς υγείας, ξενοδοχείων/εστιατορίων, εκπαίδευσης και τροφίμων/μη αλκοολούχων ποτών.

ΕΞΕΛΙΞΗ ΠΛΗΘΩΡΙΣΜΟΥ

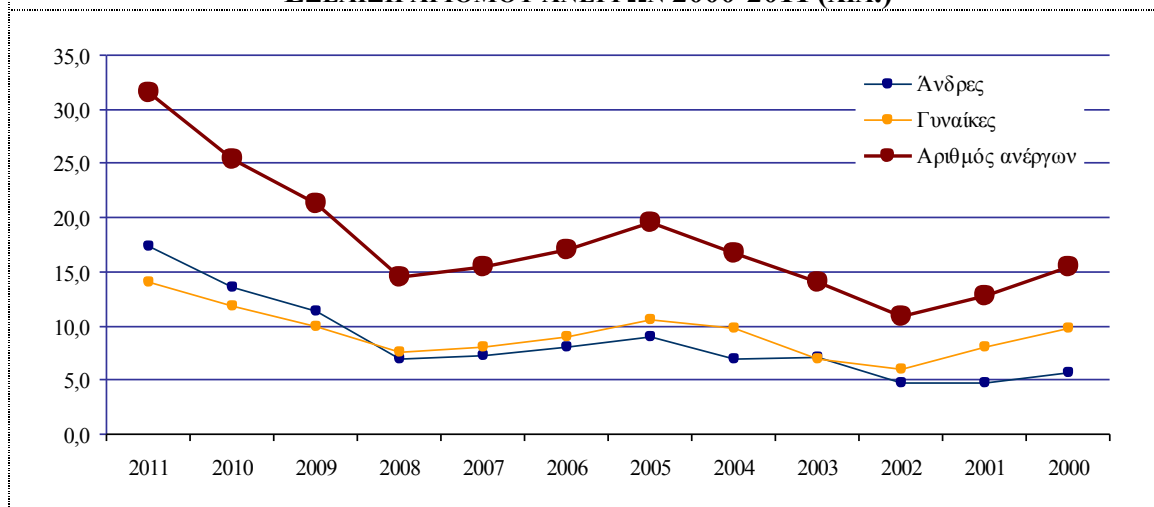
Έτος	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Ποσοστό	2,29	2,56	2,50	2,37	4,67	0,33	2,43	3,29

Πηγή: Κεντρική Τράπεζα Κύπρου

(Ζ) Ανεργία και Αγορά Εργασίας

Η ανεργία σημειώνει στην Κύπρο σταθερή επιδείνωση από το 2009, με το ποσοστό της να διαμορφώνεται το 2011 στο 7,9% (από 6,3% το 2010). Ο αριθμός των εγγεγραμμένων ανέργων ανήλθε, το Δεκέμβριο 2011, σύμφωνα με την ΥΣΤΑΤ, σε 31.432 πρόσωπα, σημειώνοντας αύξηση της τάξης του 28% σε σχέση με το Δεκέμβριο 2010. Η αύξηση του αριθμού των ανέργων αποδίδεται, κατά κύριο λόγο, στους τομείς του εμπορίου (αύξηση 1.585), των κατασκευών (αύξηση 1.352), των υπηρεσιών παροχής καταλύματος και εστίασης (αύξηση 1.224), της μεταποίησης (αύξηση 969) και της δημόσιας διοίκησης (αύξηση 437). Σε επίπεδο ηλικιών, η αύξηση της ανεργίας αφορά, καταρχάς, στην ηλικιακή ομάδα από 30-39 ετών (αύξηση 1.583), ενώ ακολουθούν οι ομάδες 25-29 (αύξηση 1.120) και 50-59 ετών (αύξηση 1.086). Κρίνεται σκόπιμο να σημειωθεί ότι για το πρώτο τρίμηνο 2012, η ανεργία αναμένεται να ανέλθει στο 11,1% (από 7,5% το πρώτο τρίμηνο 2011).

ΕΞΕΛΙΞΗ ΑΡΙΘΜΟΥ ΑΝΕΡΓΩΝ 2000-2011 (ΧΙΛ.)

Πηγή: ΥΣΤΑΤ

Ο οικονομικά ενεργός πληθυσμός υπολογίζεται στα 413, 6 χιλ. άτομα, ήτοι 52% του συνολικού πληθυσμού. Το ποσοστό συμμετοχής στο εργατικό δυναμικό των ηλικιών 15-64 υπολογίζεται σε 73,5% του συνολικού πληθυσμού των ηλικιών αυτών. Ο αριθμός των απασχολουμένων εκτιμάται σε 388,7 χιλ. άτομα (54,7% άνδρες και 45,3% γυναίκες) και το ποσοστό απασχόλησης των ηλικιών 20-64 σε 73,4%. Οι απόφοιτοι της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης στην ηλικιακή ομάδα 25-64 αποτελούν το 37,2% του συνόλου των απασχολουμένων και οι απόφοιτοι Λυκείου το 38%.

Μεταξύ 2005 και 2011 παρατηρείται μείωση των απασχολουμένων στον πρωτογενή τομέα (με εξαίρεση τις περιορισμένες αυξήσεις το 2009 και 2010), με ανάλογη μετακίνηση του εργατικού δυναμικού στους άλλους τομείς. Ο τριτογενής τομέας αποδεικνύεται ιδιαίτερα παραγωγικός και είναι σημαντικός για την οικονομική ανάπτυξη της χώρας, αφού συγκεντρώνοντας τα $\frac{3}{4}$ των απασχολουμένων, συμμετέχει στην διαμόρφωση του ΑΕΠ με 74,2%. Ο μέσος όρος των κανονικών ωρών εργασίας την εβδομάδα στην κύρια εργασία, για τους εργαζόμενους με πλήρη απασχόληση, είναι 41 περίπου ώρες και για τους εργαζόμενους με μερική απασχόληση 21,5 ώρες.

ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΑΠΑΣΧΟΛΟΥΜΕΝΩΝ (% επί του συνόλου)

Τομέας	2011*	2010	2009	2008	2007	2006	2005
Πρωτογενής	7,3	7,4	7,2	7,0	7,4	8,0	8,6
Δευτερογενής	18,2	19,1	20,0	20,5	20,6	20,5	20,4
Τριτογενής	74,5	73,5	72,8	72,5	71,9	71,5	71,0

Πηγή: ΥΣΤΑΤ

(*) προκαταρκτικά στοιχεία

ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΑΠΑΣΧΟΛΟΥΜΕΝΩΝ (χιλιάδες)

Τομέας	2011*	2010	2009	2008	2007	2006	2005
Πρωτογενής	28,5	28,6	28,0	27,2	28,2	29,5	31,0
Δευτερογενής	70,8	74,0	77,2	79,8	78,2	75,6	73,6
Τριτογενής	289,4	284,1	281,2	282,1	272,7	263,9	256,7

Πηγή: ΥΣΤΑΤ

(*) προκαταρκτικά στοιχεία

Ο κατώτατος κυπριακός μισθός (υπερβαίνει τα 870 Ευρώ) για νεοπροσλαμβανόμενους ή για όσους συμπλήρωσαν συνεχή εργασία έξι μηνών στον ίδιο εργοδότη, είναι υψηλότερος από τους αντίστοιχους πολλών κρατών μελών της Ε.Ε. (Ισπανία, Ελλάδα, Μάλτα, Πορτογαλία, κλπ). Οι διατάξεις περί κατώτατου μισθού ή ωρομισθίου καλύπτουν μόνον οκτώ επαγγέλματα, ήτοι πωλητές, γραφείς, νοσηλευτικούς βοηθούς, βοηθούς παιδοκόμους, βοηθούς βρεφοκόμους, σχολικούς βοηθούς, φρουρούς και φροντιστές. Για τις λοιπές κατηγορίες επαγγελματιών δεν υπάρχει νομοθετική ρύθμιση, εκτός εκείνων που καλύπτονται από τις συλλογικές συμβάσεις. Για όσους δεν καλύπτονται από τα ανωτέρω, ισχύει μόνον η όποια ιδιωτική συμφωνία μεταξύ εργοδότη και εργαζόμενου, χωρίς να υπάρχει θεσμοθετημένο κατώτατο όριο. Οι μισθοί των δημοσίων υπαλλήλων είναι ιδιαίτερα υψηλοί και για λόγους απλής σύγκρισης, θα μπορούσε να λεχθεί ότι σε γενικές γραμμές είναι υπερδιπλάσιοι των μισθών των Ελλήνων δημοσίων υπαλλήλων.

Οι εργαζόμενοι του ιδιωτικού τομέα απασχολούνται, κατά κανόνα, σε μικρές επιχειρήσεις, οι οποίες αποτελούν το 99,9% του συνόλου. Σύμφωνα με τα στοιχεία της Eurostat το 40% των εργαζομένων απασχολείται σε επιχειρήσεις που έχουν 1-9 εργαζόμενους, το 44% σε επιχειρήσεις που έχουν κάτω των 250 εργαζομένων και τέλος μόνον το 15% απασχολείται στις μεγάλες επιχειρήσεις, δηλαδή αυτές που διαθέτουν περισσότερους από 250 εργαζόμενους, που ως ποσοστό είναι το χαμηλότερο στην ΕΕ των 27, όπου ο μέσος όρος ανέρχεται σε 33%.

Όσον αφορά στους συντελεστές εισφορών κοινωνικής ασφάλισης, η συνοπτική τους κατάσταση είναι η ακόλουθη:

- Ο συντελεστής εισφορών κοινωνικής ασφάλισης για τους ελεύθερους επαγγελματίες ανέρχεται σε 12,6%
- Για τους υπαλλήλους ο ανωτέρω συντελεστής ανέρχεται σε 6,8%
- Για τους εργοδότες σε 6,8%
- Η συνεισφορά των εργοδοτών στο Ταμείο Πλεονάζοντος Προσωπικού ανέρχεται στο 1,2%
- Η συνεισφορά των εργοδοτών στο Ταμείο Βιομηχανικής Κατάρτισης ανέρχεται στο 0,5%
- Η συνεισφορά των εργοδοτών στο Ταμείο Κοινωνικής Συνοχής ανέρχεται στο 2%.

**ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΟΤΗΤΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ
(ΑΕΠ ΑΝΑ ΑΠΑΣΧΟΛΟΥΜΕΝΟ)**

			Βάση: ΕΕ-27=100
Λουξεμβούργο	170,0	Μάλτα	91,0
Ιρλανδία	137,0	Κύπρος	90,3
Βέλγιο	127,5	Σλοβακία	81,4
Γαλλία	116,0	Σλοβενία	80,4
Αυστρία	115,3	Πορτογαλία	76,5
Σουηδία	114,5	Τσεχία	73,4
Ολλανδία	113,2	Ουγγαρία	71,2
Δανία	111,6	Εσθονία	69,3
Φινλανδία	111,5	Πολωνία	66,8
Ιταλία	109,4	Λιθουανία	62,4
Ισπανία	109,0	Λετονία	54,6
Ην. Βασίλειο	106,6	Ρουμανία	48,8
Γερμανία	105,4	Βουλγαρία	41,3
Ελλάδα	94,8		

Πηγή: Κέντρο Παραγωγικότητας (τελευταία ενημέρωση 18.04.2012)

Η συνεχιζόμενη αύξηση του ποσοστού ανεργίας στην Κύπρο, η οποία έχει αποκτήσει πλέον δομικό χαρακτήρα, έχει αναχθεί σε ένα από τα σημαντικότερα προβλήματα της κυπριακής οικονομίας, συνδεδεμένο άμεσα με την απορρύθμιση της κυπριακής αγοράς εργασίας. Δεδομένου, δε, ότι οι προσδοκίες αποκλιμάκωσης των επιπέδων ανεργίας, κατά την τουριστική περίοδο, φαίνεται να διαψεύδονται, η κυπριακή κυβέρνηση προσανατολίζεται στη λήψη μέτρων για την αντιμετώπιση του φαινομένου.

Κύρια αιτία της απορρύθμισης της κυπριακής αγοράς εργασίας, πέραν της οικονομικής συγκυρίας και της, εν γένει, απορρύθμισης των εργασιακών σχέσεων, αποτελεί η μαζική έλωση εργαζομένων από κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Σύμφωνα με τα στοιχεία της ΕΤΗΣΙΑ ΕΚΘΕΣΗ 2011

Υπηρεσίας Κοινωνικών Ασφαλίσεων της Κυπριακής Δημοκρατίας, ο συνολικός αριθμός των απασχολούμενων αλλοδαπών στην Κύπρο ανέρχεται σε 119.866. Οι περισσότεροι εργάζονται ως οικιακοί βοηθοί (21,4%), στο χονδρικό και λιανικό εμπόριο (14,5%), σε εστιατόρια (10%), στη μεταποίηση (8,5%) και σε ξενοδοχεία (6,6%). Το ποσοστό των απασχολούμενων από κράτη μέλη της ΕΕ ανέρχεται σε 48,2%, με το 28,05% εξ αυτών να προέρχεται από τη Ρουμανία, το 21,4% από την Ελλάδα, το 18,9% από τη Βουλγαρία και το 7,8% από το Ην. Βασίλειο. Το μεγαλύτερο ποσοστό των εξ Ελλάδος απασχολούμενων συγκεντρώνεται στο λιανικό/ χονδρικό εμπόριο και τις επισκευές (21,4%), ενώ ακολουθούν οι κατασκευές (14,8%), τα εστιατόρια (9,6%), η μεταποίηση (9,3%) και η δημόσια διοίκηση (9,3%).

Σημαντικός αριθμός Ελλήνων υποβάλλει αιτήσεις στις σχετικές εξετάσεις για διάφορες κρατικές θέσεις. Την τριετία 2008-2010 400 Έλληνες υπέβαλαν αιτήσεις και επέτυχαν στις εξετάσεις 130 από αυτούς. Οι τελευταίοι κατέλαβαν μη επιστημονικές θέσεις (μέχρι την κλίμακα Α7) και επιστημονικές θέσεις (από την κλίμακα Α8 και άνω). Αξίζει να σημειωθεί ότι σύμφωνα με τα στοιχεία του Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού της Κύπρου, όπου για τον διορισμό των εκπαιδευτικών ισχύει η επετηρίδα, το 20% περίπου των εγγεγραμμένων εκπαιδευτικών μέσης εκπαίδευσης και το 10% εκπαιδευτικών πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης είναι Έλληνες πολίτες. Τέλος ο τομέας της υγείας, δημόσιος και ιδιωτικός, προσελκύει επίσης τους Έλληνες επιστήμονες, όπως εντατικολόγους, αναισθησιολόγους, ακτινολόγους, ορθοπεδικούς κλπ και βοηθητικό ή παραϊατρικό προσωπικό.

Σημειώνεται ότι μεγάλος αριθμός «κοινοτικών» είτε έρχεται στην Κύπρο, χωρίς να έχει, εκ των προτέρων, εξασφαλίσει εργασία, είτε χάνει την εργασία του κατά την παραμονή του στη χώρα. Επιπλέον, σύμφωνα με εκτιμήσεις, το 1/3 των «κοινοτικών» εργαζομένων δεν έχει δηλωθεί, επισήμως, με αποτέλεσμα να μην είναι δυνατόν να ελεγχθούν οι συνθήκες εργασίας τους και οι μισθολογικές τους απολαβές και να εντείνεται η απορρύθμιση των εργασιακών σχέσεων.

Δεδομένου ότι η κυπριακή οικονομία φαίνεται να αγγίζει τα όριά της ως προς τις δυνατότητες απορρόφησης ξένων εργαζομένων, η κυβέρνηση εξετάζει τρόπους μείωσης της εισροής ξένου εργατικού δυναμικού και αντιμετώπισης της αδήλωτης εργασίας. Το ενδεχόμενο θέσεως ενός γενικότερου ανωτάτου ορίου (οροφής) δεν εξετάζεται, μέχρι στιγμής, θετικά, καθώς, ακόμα και σε περίπτωση θετικής απάντησης από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, η εφαρμογή του θα έθιγε και τον ολοένα αυξανόμενο αριθμό «κοινοτικών» εργαζομένων εξ Ελλάδος. Όσον αφορά στην προοπτική καθιέρωσης της γνώσης της ελληνικής γλώσσας ως απαραίτητης προϋπόθεσης για όσους αναζητούν εργασία στην Κύπρο και αυτή η λύση φαίνεται να προσκρούει σε προβλήματα, καθώς, πρώτον, είναι αμφίβολο κατά πόσον είναι συμβατή με το κοινοτικό κεκτημένο και, δεύτερον, επίσημη γλώσσα της Κυπριακής Δημοκρατίας είναι και η τουρκική.

Αναφορικά με το πρόβλημα της αδήλωτης εργασίας, ως πιθανές λύσεις εξετάζονται η καθιέρωση της άμεσης εγγραφής στο αρμόδιο Υπουργείο του ξένου εργαζομένου από τον εργοδότη του και η υποχρεωτική τήρηση των συλλογικών συμβάσεων εργασίας από τις κατασκευαστικές εταιρείες που αναλαμβάνουν δημόσια έργα, ακόμα και εάν δεν τις έχουν υπογράψει. Επιπλέον, καθώς το κόστος των επιδομάτων ανεργίας για τους «κοινοτικούς» ανέργους είναι, ήδη, ιδιαίτερος υψηλό (υπολογίζεται σε 20 εκ. ευρώ) και ελλοχεύει ο κίνδυνος εξάπλωσης του φαινομένου του “welfare shopping” και στην Κύπρο, διερευνώνται οι δυνατότητες θέσεως ελαχίστου ορίου ετών παραμονής στη χώρα για την καταβολή προνομιακών επιδομάτων.

(Η) Ισοζύγιο Τρεχουσών Συναλλαγών

Το ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών παρέμενε υπό έλεγχο για αρκετά χρόνια, αλλά από το 2004 και εντεύθεν άρχισε να επιδεινώνεται επικίνδυνα. Το 2005 το έλλειμμα στο ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών ανήλθε σε 5,9% του ΑΕΠ και εκτοξεύθηκε στο 15,6% του ΑΕΠ το 2008. Έκτοτε ακολουθεί πτωτική πορεία, ενώ το 2011 σημείωσε σημαντική μείωση ανερχόμενο στο -4,7%.

ΙΣΟΖΥΓΙΟ ΤΡΕΧΟΥΣΩΝ ΣΥΝΑΛΛΑΓΩΝ

Έτος	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Ισοζύγιο Τρεχουσών Συναλλαγών (εκ. ευρώ)	-461,1	-1.005,3	-1.865	-2.679,0	-1.808,0	-1.711,9	-848,9
Ισοζύγιο Τρεχουσών Συναλλαγών / % ΑΕΠ	- 5,9	-7,0	-11,8	-15,6	- 10,72	-9,8	-4,7*

*Προσωρινά στοιχεία

Πηγή: Κεντρική Τράπεζα Κύπρου

Οι δυσμενείς εξελίξεις στο ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών ήταν αποτέλεσμα, κυρίως, της διεύρυνσης του ελλείμματος του εμπορικού ισοζυγίου και της μικρότερης αύξησης του πλεονάσματος στο ισοζύγιο των υπηρεσιών. Μετά την ένταξη της Κύπρου στην ΕΕ οι εισαγωγές συνέχισαν να αυξάνονται με υψηλούς ρυθμούς, ενώ οι μικρές αυξήσεις που σημειώνονταν στις εξαγωγές αγαθών δεν ήταν δυνατόν να αντισταθμίσουν το συνολικό αποτέλεσμα. Η άνοδος των τιμών στα πετρελαιοειδή και οι αυξημένες εισαγωγές αυτοκινήτων και άλλων ενδιάμεσων αγαθών και πρώτων υλών, λόγω μειωμένων δασμών, επιβάρυναν σημαντικά το εμπορικό ισοζύγιο της χώρας. Ωστόσο, θα πρέπει να σημειωθεί ότι το 2011 το έλλειμμα στο εμπορικό ισοζύγιο σημείωσε σημαντική μείωση κατά 9,8%, διατηρώντας σχεδόν το ίδιο επίπεδο όγκου εμπορίου με το 2010.

Η κυπριακή οικονομία στηρίζεται παραδοσιακά στο πλεόνασμα του λογαριασμού υπηρεσιών για την μείωση του ελλείμματος του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών. Ως συνήθως, η χρηματοδότηση του ελλείμματος του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών προέρχεται από τις άμεσες επενδύσεις και τον εξωτερικό δανεισμό του δημόσιου και ιδιωτικού τομέα.

ΙΣΟΖΥΓΙΟ ΠΛΗΡΩΜΩΝ 2011 (ΕΚ. ΕΥΡΩ)

ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ	Πίστωση	Χρέωση	Καθαρό ποσό
ΤΡΕΧΟΥΣΕΣ ΣΥΝΑΛΛΑΓΕΣ	10.296,0	11.144,9	-848,9
ΑΓΑΘΑ, ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΚΑΙ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΑ	9.698,0	10.351,1	-653,1
ΑΓΑΘΑ ΚΑΙ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ	7.672,6	8.435,9	-763,3
ΑΓΑΘΑ	1.411,0	5.759,7	-4.348,6
ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ	6.261,5	2.676,2	3.585,3
Μεταφορές	1.508,8	1.109,5	399,3
Ταξιδιωτικό	1.846,4	931,8	914,6
Επικοινωνίες	43,6	90,7	-47,1
Κατασκευαστικές υπηρεσίες	38,6	14,2	24,4
Ασφάλειες	31,0	36,0	-5,0
Χρηματοοικονομικές υπηρεσίες	658,5	111,1	547,4
Μηχανοργάνωση και πληροφόρηση	48,4	24,1	24,3
Πνευματικά δικαιώματα	1,7	24,8	-23,2
Λοιπές επιχειρηματικές υπηρεσίες	1.921,3	218,2	1.703,1
Προσωπικές, πολιτιστικές και ψυχαγωγικές	33,0	52,1	-19,0
Υπηρεσίες δημοσίου π.δ.κ.α.	130,1	63,7	66,5
Υπηρεσίες που δεν έχουν κατανεμηθεί	0,0	0,0	0,0
ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΑ	2.025,4	1.915,2	110,2
Εισοδήματα από εργασία	30,7	225,9	-195,2
Εισοδήματα από επενδύσεις	1.994,8	1.689,3	305,4
Εισοδήματα από άμεσες επενδύσεις	-77,9	44,9	-122,8
Εισοδήματα από επενδύσεις χαρτοφυλακίου	826,3	381,2	445,2
Εισοδήματα από λοιπές επενδύσεις	1.246,3	1.263,3	-16,9

ΤΡΕΧΟΥΣΕΣ ΜΕΤΑΒΙΒΑΣΕΙΣ	598,0	793,8	-195,8
Γενική κυβέρνηση	149,8	244,1	-94,3
Λοιποί τομείς	448,2	549,7	-101,5
ΚΙΝΗΣΗ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ & ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΣΥΝΑΛΛΑΓΕΣ			1.074,1
Κίνηση κεφαλαίων	78,9	32,7	46,2
Χρηματοοικονομικές συναλλαγές			1.027,9
Άμεσες επενδύσεις			378,8
Κατοίκων Κύπρου στο εξωτερικό			-608,3
Μη κατοίκων στην Κύπρο			987,1
Επενδύσεις χαρτοφυλακίου			5.752,7
Απαιτήσεις			5.661,0
Υποχρεώσεις			91,7
Χρηματοοικονομικά παράγωγα			-261,1
Λοιπές επενδύσεις			-4.885,2
Απαιτήσεις			-2.801,7
Υποχρεώσεις			-2.083,5
Συναλλαγματικά διαθέσιμα			42,7
ΚΑΘΑΡΑ ΛΑΘΗ ΚΑΙ ΠΑΡΑΛΕΙΨΕΙΣ			-225,2

Πηγή: Κεντρική Τράπεζα Κύπρου

Θ) Το Εξωτερικό εμπόριο της Κύπρου

Το εξωτερικό εμπόριο της Κύπρου χαρακτηρίζεται από χρόνια ελλειμματικότητα αφού η κυπριακή οικονομία βασίζεται, σε ποσοστό 74,2%, στις υπηρεσίες. Παρά ταύτα, κύριο χαρακτηριστικό του έτους 2011 ήταν η συνεχιζόμενη σημαντική αύξηση στις συνολικές εξαγωγές αγαθών (23,7%), μετά την αύξηση της τάξεως του 17,1%, το 2010. Αξιοσημείωτη είναι, επίσης, η μείωση στις εισαγωγές αγαθών, κατά -3,9%, μετά από αύξηση της τάξεως του 14,5%, το 2010. Ως αποτέλεσμα των συγκεκριμένων εξελίξεων το έλλειμμα στο εμπορικό ισοζύγιο της χώρας μειώθηκε κατά -9,8%.

ΕΞΩΤΕΡΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ ΚΥΠΡΟΥ 2006-2011 (ΕΚΑΤ. €)

Έτος	Εξαγωγές		Εισαγωγές		Εμπορικό ισοζύγιο		Όγκος Εμπορίου	
	Αξία	% μεταβολής	Αξία	% μεταβολής	Αξία	% μεταβολής	Αξία	% μεταβολής
2006	1.111,7	-9,6	5.513,5	8,7	-4.401,8	14,0	6.625,2	5,1
2007	1.082,7	-2,7	6.353,4	15,2	-5.270,7	19,7	7.436,1	12,2
2008	1.190,4	9,9	7.366,7	15,9	-6.176,3	17,1	8.557,1	15,0
2009	970,4	-18,5	5.691,8	-22,7	-4.721,4	-23,5	6.662,2	-22,1
2010	1.136,8	17,1	6.517,4	14,5	-5.380,6	13,9	7.654,2	14,9
2011	1.405,7	23,7	6.260,5	-3,9	-4.854,8	-9,8	7.666,2	0,2

Πηγή: Στατιστική Υπηρεσία Κυπριακής Δημοκρατίας – επεξεργασία Γραφείο ΟΕΥ Πρεσβείας Λευκωσίας

Περισσότερο από τα δύο τρίτα του εξωτερικού εμπορίου της χώρας διενεργείται με άλλα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, με τις κυριότερες χώρες - εισαγωγείς κυπριακών προϊόντων να είναι η Ελλάδα, το Ηνωμένο Βασίλειο, η Γερμανία, ο Λίβανος και η Ιταλία. Οι κυπριακές εξαγωγές περιλαμβάνουν, κυρίως, φαρμακευτικά

προϊόντα, πετρελαιοειδή (επανεξαγωγές), μηχανολογικό και ηλεκτρολογικό εξοπλισμό, ιατροχειρουργικό εξοπλισμό, μέταλλα, τρόφιμα, ποτά και γεωργικά προϊόντα. Οι κυριότερες χώρες προέλευσης των κυπριακών εισαγωγών είναι η Ελλάδα, το Ισραήλ, το Ηνωμένο Βασίλειο, η Ιταλία και η Γερμανία ενώ στα εισαγόμενα προϊόντα περιλαμβάνονται, κατά κύριο λόγο, πετρελαιοειδή, μηχανολογικός και ηλεκτρολογικός εξοπλισμός, τρόφιμα και ποτά, χημικά και οχήματα.

ΕΞΩΤΕΡΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ ΚΥΠΡΟΥ ΚΑΤΑ ΠΕΡΙΟΧΗ 2011 (€000)

Περιοχή	Εισαγωγές		Εξαγωγές		Εμπορικό Ισοζύγιο		Όγκος Εμπορίου	
	Αξία	%	Αξία	%	Αξία	%	Αξία	%
Χώρες Ε.Ε.	4.276.825	68,31	715.458	50,89	-3.561.367	73,36	4.992.283	65,12
Ασία	577.495	9,22	104.443	7,43	-473.052	9,74	681.938	8,90
Χώρες Εγγύς-Μ. Ανατολής	808.930	12,92	169.748	12,07	-639.182	13,17	978.678	12,77
Λοιπή Ευρώπη	210.480	3,36	53.909	3,83	-156.571	3,23	264.389	3,45
Ν.-Κ. Αμερική/Καραϊβική	83.278	1,33	3.469	0,25	-79.809	1,64	86.747	1,13
Αφρική	90.691	1,45	60.605	4,31	-30.086	0,62	151.296	1,97
Β. Αμερική	100.566	1,61	20.070	1,43	-80.496	1,66	120.636	1,57
Αυστραλία & Ν. Ζηλανδία	18.464	0,29	8.190	0,58	-10.274	0,21	26.654	0,35
Λοιπές χώρες/περιοχές	93.732	1,50	14.163	1,01	-79.569	1,64	107.895	1,41
Προμήθειες καυσίμων			255.905	18,20				
ΣΥΝΟΛΟ	6.260.461	100	1.405.960	100	-4.854.501	100	7.666.421	100

Πηγή: Στατιστική Υπηρεσία Κυπριακής Δημοκρατίας – επεξεργασία Γραφείο ΟΕΥ Πρεσβείας Λευκωσίας

ΣΗΜΑΝΤΙΚΟΤΕΡΟΙ ΕΜΠΟΡΙΚΟΙ ΕΤΑΙΡΟΙ ΚΥΠΡΟΥ 2011 (€000)

Χώρα	Εισαγωγές		Εξαγωγές		Εμπ. Ισοζύγιο		Όγκος Εμπορίου	
	Αξία	%	Αξία	%	Αξία	%	Αξία	%
Ελλάδα	1.337.289	21,36	334.122	23,76	-1.003.167	20,66	1.671.411	21,80
Ισραήλ	637.851	10,19	29.076	2,07	-608.775	12,54	666.927	8,70
Ηνωμένο Βασίλειο	551.796	8,81	124.916	8,88	-426.880	8,79	676.712	8,83
Ιταλία	509.196	8,13	42.012	2,99	-467.184	9,62	551.208	7,19
Γερμανία	507.949	8,11	67.652	4,81	-440.297	9,07	575.601	7,51
Γαλλία	350.212	5,59	12.080	0,86	-338.132	6,97	362.292	4,73
Κίνα	300.318	4,80	18.958	1,35	-281.360	5,80	319.276	4,16
Ολλανδία	282.271	4,51	17.529	1,25	-264.742	5,45	299.800	3,91
Ισπανία	198.651	3,17	7.486	0,53	-191.165	3,94	206.137	2,69
Βέλγιο	166.491	2,66	12.101	0,86	-154.390	3,18	178.592	2,33
Η.Π.Α.	92.642	1,48	18.163	1,29	-74.479	1,53	110.805	1,45
Αίγυπτος	71.863	1,15	20.839	1,48	-51.024	1,05	92.702	1,21
Ελβετία	66.183	1,06	8.379	0,60	-57.804	1,19	74.562	0,97

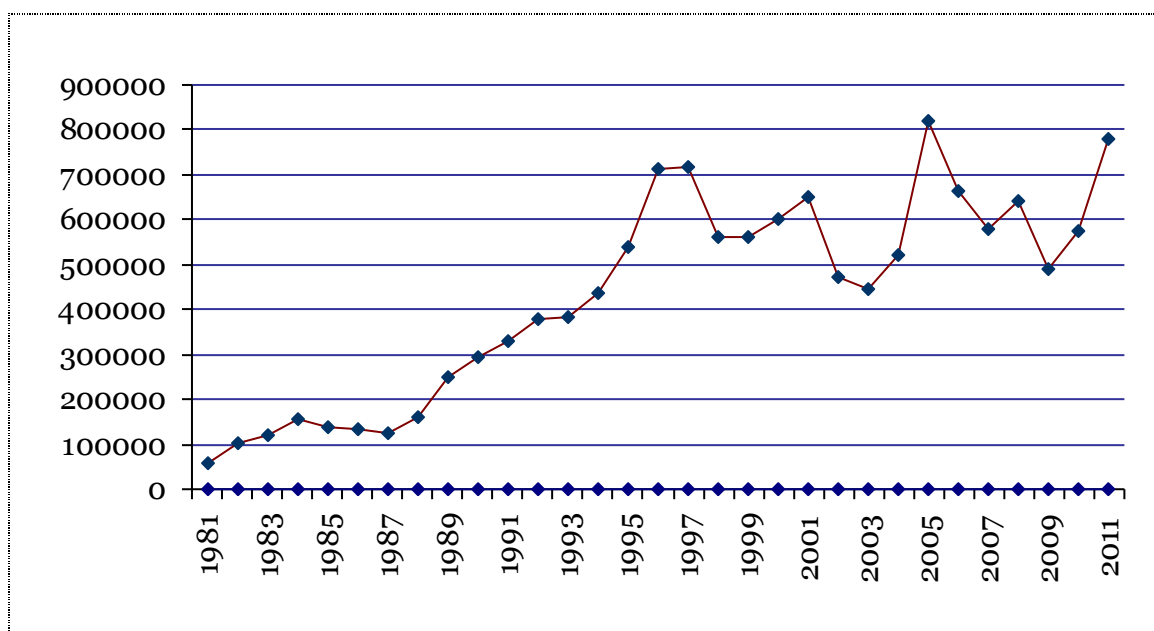
Ιαπωνία	53.070	0,85	305	0,02	-52.765	1,09	53.375	0,70
Σουηδία	39.674	0,63	16.369	1,16	-23.305	0,48	56.043	0,73
Ρουμανία	37.602	0,60	13.480	0,96	-24.122	0,50	51.082	0,67
Ρωσία	27.851	0,44	19.087	1,36	-8.764	0,18	46.938	0,61
Ιρλανδία	20.200	0,32	2.385	0,17	-17.815	0,37	22.585	0,29
Λίβανος	17.253	0,28	47.438	3,37	30.185	-0,62	64.691	0,84
Γενικό Σύνολο	6.260.461	100	1.405.960	100	-4.854.501	100	7.666.421	100

Πηγή: Στατιστική Υπηρεσία Κυπριακής Δημοκρατίας – επεξεργασία Γραφείο ΟΕΥ Πρεσβείας Λευκωσίας

I. Επανεξαγωγές

Μετά από μία περίοδο μείωσης, οι κυπριακές επανεξαγωγές εμφανίζουν ανοδικές τάσεις κατά την τελευταία διετία. Διαπιστώνεται, μάλιστα, ότι η αύξηση των κυπριακών εξαγωγών, τόσο το 2011, όσο και το 2010, οφείλεται σε μεγάλο βαθμό και στη σημαντική αύξηση των επανεξαγωγών (37% και 16,1%, αντιστοίχως), οι οποίες ξεπέρασαν, το 2011, τις εγχώριες εξαγωγές (55,5% του συνόλου των εξαγωγών), ανερχόμενες σε 780,9 εκ. ευρώ (έναντι εγχώριων εξαγωγών 625,2 εκ. ευρώ).

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ ΔΙΑΧΡΟΝΙΚΗΣ ΕΞΕΛΙΞΗΣ ΚΥΠΡΙΑΚΩΝ ΕΠΑΝΕΞΑΓΩΓΩΝ 1981-2011 (€000)

Πηγή: Στατιστική Υπηρεσία Κυπριακής Δημοκρατίας

Πέραν των προμηθειών καυσίμων (32%), τα μεγαλύτερα ποσοστά των κυπριακών επανεξαγωγών αφορούν σε οργανικά χημικά (15,7%), φαρμακευτικά προϊόντα (7,4%), ηλεκτρολογικό (7,1%) και μηχανολογικό εξοπλισμό (5,4%), οπτικά και ιατροχειρουργικό εξοπλισμό (5,9%), τσιγάρα και καπνό (5,6%). Ο σημαντικότερος εισαγωγέας των κυπριακών επανεξαγωγών είναι η Ελλάδα (31,9%), ενώ ακολουθούν με μεγάλη διαφορά το Ηνωμένο Βασίλειο (8,8%), ο Λίβανος (3,5%), τα Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα (1,8%), οι Ηνωμένες Πολιτείες (1,5%) και η Αίγυπτος (1,5%).

4.3 Το Πρόγραμμα Σταθερότητας 2012-2015

Η Κύπρος υπέβαλε στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή τον Απρίλιο του 2012 το Πρόγραμμα Σταθερότητας 2012-2015. Το πρόγραμμα ενσωματώνει μέτρα που ελήφθησαν σε συνέχεια της Σύστασης του Συμβουλίου ΕΕ προς την Κύπρο για τη διόρθωση του υπερβολικού δημοσιονομικού ελλείμματος (Διαδικασία Υπερβολικού Ελλείμματος) και των συστάσεων του Συμβουλίου για το τελευταίο Πρόγραμμα Σταθερότητας (2010-2014).

Η οικονομική πολιτική της κυβέρνησης ερείδεται σε τέσσερις άξονες: (α) μακροοικονομική σταθερότητα, (β) οικονομική ανάπτυξης και αντιμετώπισης της ανεργίας, (γ) ενδυνάμωση της κοινωνικής συνοχής και (δ) βελτίωση της εξυπηρέτησης των πολιτών.

Υπό το φως των ανωτέρω, το Υπουργείο Οικονομικών καθόρισε τις ακόλουθες στρατηγικές επιδιώξεις:

- Δημοσιονομική εξυγίανση
- Αναδιάρθρωση της παραγωγικής βάσης της οικονομίας και ενδυνάμωση της ανταγωνιστικότητας, με παράλληλη αξιοποίηση των αναπτυξιακών δυνατοτήτων από την ύπαρξη κοιτασμάτων υδρογονανθράκων στην ΑΟΖ της χώρας
- Καταπολέμηση της φοροδιαφυγής και βελτίωση της αποδοτικότητας του φορολογικού συστήματος
- Διατήρηση του βιοτικού επιπέδου σε ικανοποιητικά επίπεδα
- Ενίσχυση των ευάλωτων ομάδων του πληθυσμού και εμπέδωση του κοινωνικού κράτους
- Βελτίωση της αποδοτικότητας της δημόσιας υπηρεσίας

Για την επίτευξη των προαναφερθεισών στρατηγικών επιδιώξεων υιοθέτησε σειρά μέτρων τα οποία συνοψίζονται ως εξής:

- Προώθηση ενός σύγχρονου πλαισίου δημοσιονομικής διαχείρισης, το οποίο επιτρέπει τον υπολογισμό εσόδων και δαπανών σε τριετή βάση, τον καθορισμό προτεραιοτήτων, την ανακατανομή των δαπανών, τον περιορισμό της σπατάλης και τη σταδιακή κατάργηση της πρακτικής των συμπληρωματικών προϋπολογισμών
- Εισαγωγή εισοδηματικών κριτηρίων σε κοινωνικές παροχές
- Εκσυγχρονισμός δημόσιων μεταφορών
- Βελτίωση στεγαστικής πολιτικής
- Καθιέρωση Εθνικού Προγράμματος Δράσης με έμφαση στη λήψη μέτρων για τον περιορισμό του διοικητικού φόρτου επιχειρήσεων
- Εκσυγχρονισμός της δημόσιας διοίκησης, μέσω κυρίως της αξιοποίησης του θεσμού των Κέντρων Εξυπηρέτησης του Πολίτη
- Ενδυνάμωση των δημοσίων υπηρεσιών απασχόλησης
- Προώθηση μεταρρυθμίσεων στον τομέα της ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης και αναδιάρθρωση των δημοσίων νοσοκομείων
- Προώθηση έργων βασικής υποδομής με έμφαση στους τομείς των μεταφορών, της ενέργειας και του περιβάλλοντος
- Ανάπτυξη νέων τομέων οικονομικής δραστηριότητας, με έμφαση στην καινοτομία και την ανάπτυξη

Ωστόσο, ως αποτέλεσμα της δυσμενούς διεθνούς οικονομικής συγκυρίας, διαρθρωτικών προβλημάτων της κυπριακής οικονομίας και των οικονομικών συνεπειών της καταστροφής του κεντρικού ηλεκτροπαραγωγικού σταθμού της χώρας, λόγω της προαναφερθείσας έκρηξης στη ναυτική βάση, στο Μαρί, στις 11.07.2011 (εκτιμώμενο κόστος άνω των 2,4 δισ. Ευρώ), βασικές προβλέψεις οικονομικών μεγεθών του προγράμματος σταθερότητας αποδείχθηκαν μη ρεαλιστικές. Αναφέρονται ενδεικτικά η πρόβλεψη αύξησης του πραγματικού ΑΕΠ κατά 2,5% για το 2012, που αναθεωρήθηκε σε ύφεση της τάξης του ΕΤΗΣΙΑ ΕΚΘΕΣΗ 2011

0,5% και η διαφορά 10 ποσοστιαίων μονάδων στην πρόβλεψη για το χρέος γενικής κυβέρνησης το 2012 (βλ. κατωτέρω).

ΕΞΕΛΙΞΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΜΕΓΕΘΩΝ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΣΤΑΘΕΡΟΤΗΤΑΣ
(2011-2015)

	2011	2012	2013	2014	2015
ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΥ ΑΕΠ (%)					
Προγενέστερη Πρόβλεψη	1,5	2,5	2,7	3,0	-
Παρούσα Πρόβλεψη	0,5	-0,5	0,5	1,0	1,5
Διαφορά	-1,0	-3,0	-2,2	-2,0	-
ΚΑΘΑΡΟΣ ΔΑΝΕΙΣΜΟΣ ΓΕΝΙΚΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ (% ΑΕΠ)					
Προγενέστερη Πρόβλεψη	-4,0	-2,6	-2,0	-1,6	-
Παρούσα Πρόβλεψη	-6,4	-2,7	-0,7	0	0
Διαφορά	-2,4	-0,1	1,3	1,6	-
ΣΥΝΟΛΙΚΟ ΧΡΕΟΣ ΓΕΝΙΚΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ (% ΑΕΠ)					
Προγενέστερη Πρόβλεψη	61,6	62,0	61,3	60,1	-
Παρούσα Πρόβλεψη	71,6	72,1	70,2	67,8	65,4
Διαφορά	10,0	10,1	9,1	7,7	-

Πηγή: Υπουργείο Οικονομικών Κύπρου/Πρόγραμμα Σταθερότητας 2012-2015

Την εικόνα για την κυπριακή οικονομία συμπληρώνουν γεγονότα όπως οι από το Νοέμβριο του 2010 διαδοχικές υποβαθμίσεις της πιστοληπτικής της ικανότητας, λόγω δημοσιονομικών ανισορροπιών ή/ και της έκθεσης του κυπριακού τραπεζικού συστήματος στην ελληνική αγορά, τα ιδιαίτερα υψηλά, πλέον, επιτόκια κρατικού δανεισμού που έχουν αποκλείσει την Κύπρο από τις διεθνείς αγορές χρήματος από τον Ιούλιο 2011, η μείωση του κύκλου εργασιών, κυρίως στο λιανικό εμπόριο, τον κατασκευαστικό τομέα και τη μεταποίηση, καθώς και η αλματώδης αύξηση της ανεργίας, η οποία ανήλθε, το πρώτο τρίμηνο 2012, σε 11,1%.

Σημειώνεται ότι το Συμβούλιο ΕΕ έχει ζητήσει από την κυπριακή κυβέρνηση, από το 2010, να λάβει τα αναγκαία μέτρα προκειμένου το δημοσιονομικό έλλειμμα να μειώνεται κατά 1,75% ετησίως κατά την περίοδο 2010-2012, ώστε να είναι σε επίπεδα κάτω του 3% στο τέλος του 2012. Η κυβέρνηση έχει λάβει μέτρα για τον περιορισμό του δημοσιονομικού ελλείμματος, όπως η επιβολή οροφής στις δαπάνες των Υπουργείων το 2012, το πάγωμα μισθών και συντάξεων στον ευρύ δημόσιο τομέα για διετία, η μείωση των μισθών κατά 10% στους νεοεισερχόμενους δημόσιους υπαλλήλους, η μείωση του προσωπικού στον ευρύ δημόσιο τομέα κατά 5.000 υπαλλήλους εντός των επόμενων πέντε ετών και η εισαγωγή εισοδηματικών κριτηρίων για τις κοινωνικές παροχές. Παρά ταύτα, το έλλειμμα, το 2011, ξεπέρασε, κατά πολύ, το όριο του 3%, ανερχόμενο σε 6,4%

Β. ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΤΗΣ ΚΥΠΡΙΑΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΤΟΜΕΑΚΕΣ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ

Ο τομέας των υπηρεσιών αποτελεί τη «σπονδυλική στήλη» της κυπριακής οικονομίας. Εδώ και αρκετά χρόνια συμμετέχει με ποσοστά που πλησιάζουν το 75% στη διαμόρφωση του ΑΕΠ. Για το 2011, η συμμετοχή των τομέων στη σύνθεση του ΑΕΠ είχε ως ακολούθως: πρωτογενής 2,1%, δευτερογενής 14,5% και τριτογενής 74,2%.

ΣΥΝΘΕΣΗ ΤΟΥ ΑΕΠ ΚΑΤΑ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ
(% Τρέχουσες τιμές)

Τομέας	2011*	2010	2009	2008	2007	2006	2005
Πρωτογενής	2,1	2,2	2,1	2,1	2,0	2,2	2,6
Δευτερογενής	14,5	15,9	17,2	19,3	19,5	19,1	19,2
Τριτογενής	74,2	72,0	70,6	67,0	67,3	68,3	68,1
Δασμοί/ ΦΠΑ	9,2	9,9	10,1	11,7	11,2	10,4	10,1

Πηγή: Στατιστική Υπηρεσία Κύπρου

(*) προκαταρκτικά στοιχεία

1. Η πολιτική της Κύπρου στον τομέα των υπηρεσιών

Διαχρονικά οι κυπριακές κυβερνήσεις ακολουθούν μια σταθερή πολιτική στον τομέα αυτό που στοχεύει στη μετεξέλιξη και ανάδειξη της Κύπρου σε διεθνές επιχειρηματικό κέντρο παροχής υπηρεσιών υψηλού επιπέδου. Με κορωνίδα τον διεθνοποιημένο και τεράστιο για το μέγεθος της χώρας (7-8 φορές το ΑΕΠ) χρηματοπιστωτικό υποτομέα, ο τριτογενής τομέας περιλαμβάνει, επίσης, το χονδρικό και λιανικό εμπόριο, τη διαχείριση ακίνητης περιουσίας, τα ξενοδοχεία και μονάδες εστίασης, τις μεταφορές και επικοινωνίες και τέλος τις κρατικές υπηρεσίες Δημόσιας Διοίκησης, Παιδείας, Υγείας, Άμυνας και Κοινωνικής Μέριμνας.

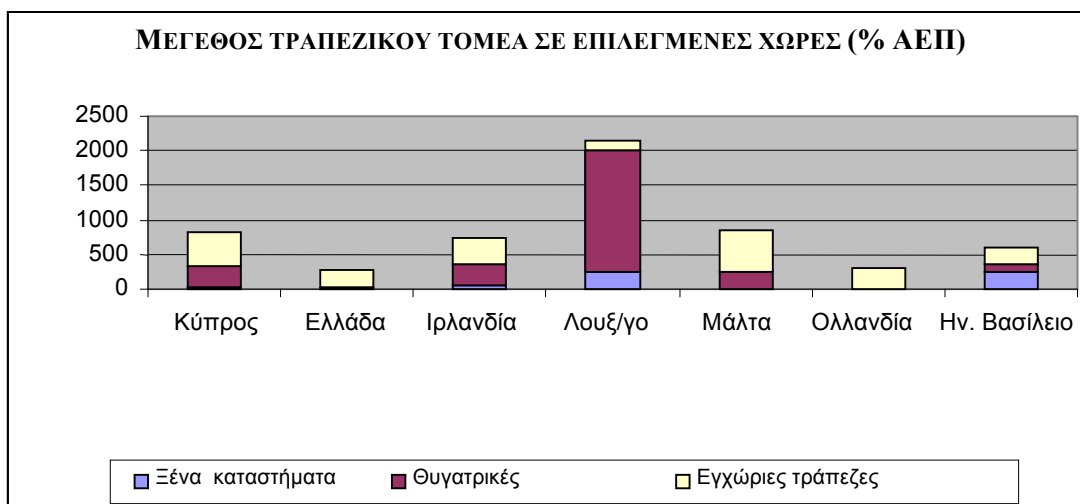
Για να καταστεί η Κύπρος διεθνές επιχειρηματικό κέντρο παροχής ποιοτικών υπηρεσιών, επιδιώκεται η βελτίωση και επέκταση των υποδομών της χώρας. Αναφέρουμε ενδεικτικά τα εν εξελίξει έργα για τον εκσυγχρονισμό των λιμένων, των συγκοινωνιών, τη κατασκευή μεγάλων τερματικών σταθμών στα αεροδρόμια Λάρνακας και Πάφου, τη δημιουργία ενεργειακού κέντρου και τερματικού σταθμού φυσικού αερίου, τη πάταξη της γραφειοκρατίας, τον εκσυγχρονισμό της δημόσιας διοίκησης, την απασχόληση του αλλοδαπού εργατικού δυναμικού κλπ.

Από τους προαναφερθέντες υποτομείς των υπηρεσιών, λόγω της σπουδαιότητάς τους, αξίζει να εξετάσει κάποιος διεξοδικότερα, τον σχετικά τεράστιο τραπεζικό τομέα έναντι του μεγέθους της κυπριακής οικονομίας, μαζί με το μικρό, αντίθετα, υποτονικό Χρηματιστήριο, την ανταγωνιστική ναυτιλία και τον τουρισμό.

1.1 Το Χρηματοπιστωτικό σύστημα

Την τελευταία δεκαετία η ευημερία της Κύπρου αυξήθηκε χάρις στην ταχεία επέκταση του χρηματοπιστωτικού συστήματος. Το συνολικό ενεργητικό όλων των τραπεζών αντιπροσωπεύουν το 896% του ΑΕΠ της Κύπρου (2010), το υψηλότερο ποσοστό στην Ευρωπαϊκή Ένωση και στην Ευρωζώνη.

Σύμφωνα με στατιστικά στοιχεία της Κεντρικής Τράπεζας Κύπρου, οι συνολικές καταθέσεις του κυπριακού τραπεζικού συστήματος ανέρχονται σε 70,9 δισ. Ευρώ, από τα οποία το ποσό των 21,6 δισ. ανήκει σε κατοίκους τρίτων χωρών (πχ πρώην Σοβιετικής Ένωσης) και τα 4,7 δισ. Ευρώ σε κατοίκους λοιπών χωρών Ευρωζώνης. Τα υπόλοιπα 44,4 δισ. Ευρώ είναι κεφάλαια Κυπρίων πολιτών. Κάποια κάμψη των κερδών αποδίδεται στη μείωση των περιθωρίων στα επιτόκια, στην απώλεια ενεργητικού, στις προβλέψεις για τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια, στη μείωση της ζήτησης για στεγαστικά δάνεια (-30%) κλπ..

Πηγή: European Central Bank (ECB, September 2010)

Ο τραπεζικός κλάδος αποτελεί τον μοναδικό τομέα που συνέχισε να αυξάνει τη συνεισφορά του στο ΑΕΠ αδιάλειπτα, από 6,2% το 2003 σε 8,6% το 2009, ενώ η διεθνής ανταγωνιστικότητα του ήταν αξιόλογη. Ο κλάδος αυτός συνέβαλε κατά 26% στην οικονομική ανάπτυξη της τελευταίας οκταετίας και μεγεθύνθηκε ακόμη και την τελευταία διετία όταν το σύνολο της οικονομίας συρρικνώθηκε. Χωρίς την συνεισφορά του αυτή, η οικονομική ανάπτυξη της Κύπρου θα ήταν υποτονική, ενώ τα δύο τελευταία χρόνια η οικονομία θα είχε βυθιστεί στην ύφεση.

Οι κυπριακές τράπεζες παίζουν πρωταρχικό ρόλο στις διεθνείς «τριγωνικές συναλλαγές» που πραγματοποιούνται μέσω Κύπρου, λόγω του ευνοϊκού φορολογικού συστήματος (πχ 10% φόρος επί των κερδών των επιχειρήσεων) και της ύπαρξης πλειάδας διμερών συμφωνιών αποφυγής διπλής φορολογίας μεταξύ της Κύπρου και πολλών άλλων χωρών.

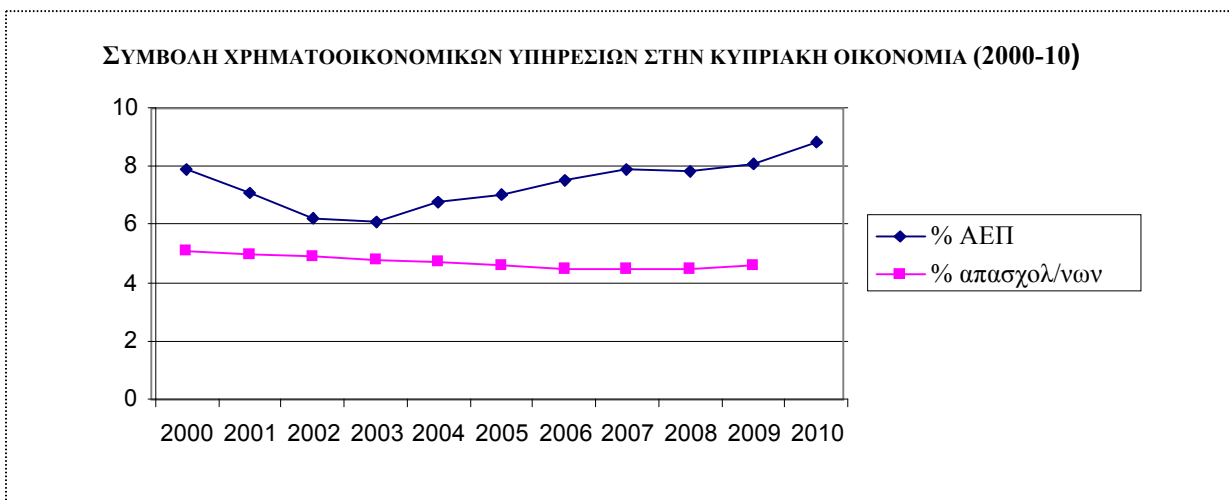
Η Κεντρική Τράπεζα της Ρωσίας κατονομάζει την Κύπρο ως τη μεγαλύτερη πηγή άμεσων ξένων επενδύσεων (ΑΞΕ) στη Ρωσική Ομοσπονδία με σύνολο 41,7 δισ. δολάρια ΗΠΑ των εισερχόμενων άμεσων επενδύσεων. Το ύψος των ξένων επενδύσεων από την Κύπρο είναι 2,7 φορές μεγαλύτερο από τις αντίστοιχες επενδύσεις από τη Γερμανία. Το ίδιο φαινόμενο παρατηρείται, επίσης, σύμφωνα με στατιστικές της Εθνικής Τράπεζας της Ουκρανίας, όπου οι προερχόμενες από την Κύπρο ΑΞΕ ανέρχονται σε 16 δισ. δολάρια ΗΠΑ ή το 12% του ΑΕΠ, δηλαδή διπλάσιες από τις αντίστοιχες γερμανικές ΑΞΕ στην ίδια χώρα.

Η μεγάλη και απότομη αύξηση των τραπεζικών ισολογισμών (τετραπλασιασμός του ενεργητικού τη τελευταία δεκαετία) είναι αποτέλεσμα της στρατηγικής προώθησης της Κύπρου σαν διεθνές κέντρο χρηματοοικονομικών υπηρεσιών, ιδίως μετά την είσοδο της στην Ευρωπαϊκή Ένωση (2004). Ένα εύγλωττο παράδειγμα αποτελεί η ροή σημαντικών κεφαλαίων από τη ρωσική αγορά. Το αποτέλεσμα ήταν να προκαλέσουν οι κυπριακές τράπεζες τη «φούσκα» των ακινήτων στο εσωτερικό και να επεκταθούν περαιτέρω σε αγορές του εξωτερικού. Επίσης, σύμφωνα με την κριτική που ασκείται από οικονομικούς αναλυτές, ο μεγαλύτερος σε σχέση με μια δεκαετία πριν κυπριακός τραπεζικός τομέας, δεν κατάφερε να εξασφαλίσει ανταγωνιστική χρηματοδότηση για τις επιχειρήσεις. Η δομή των επιτοκίων που προσφέρουν οι κυπριακές τράπεζες ενισχύει μόνο τους καταθέτες.

Το μεγαλύτερο μέρος των εξασφαλίσεων που έχουν οι τράπεζες είναι ακίνητα των οποίων όμως, οι αξίες υπέστησαν μειώσεις τη τελευταία διετία. Εν μέσω διεθνούς οικονομικής κρίσης, γνωστής ως “sub primes”, οι κυπριακές τράπεζες χορήγησαν, μόνο στην κυπριακή αγορά, δάνεια συνολικής αξίας μεγαλύτερης των 17 δισ. Ευρώ, δηλαδή τριπλάσιο ποσό των καταθέσεων τους. Επιπλέον, η κυπριακή κυβέρνηση έχει και άμεση έκθεση στους χρηματοπιστωτικούς κινδύνους λόγω των ειδικών ομολόγων που εκδόθηκαν το 2009 προς όφελος των τραπεζών (ανταλλαγή τους με το 5% του χαρτοφυλακίου χορηγήσεων των τραπεζών-αξίας 3 δισ Ευρώ- με την εγγύηση της Κυπριακής Δημοκρατίας). Κατά την S&P το

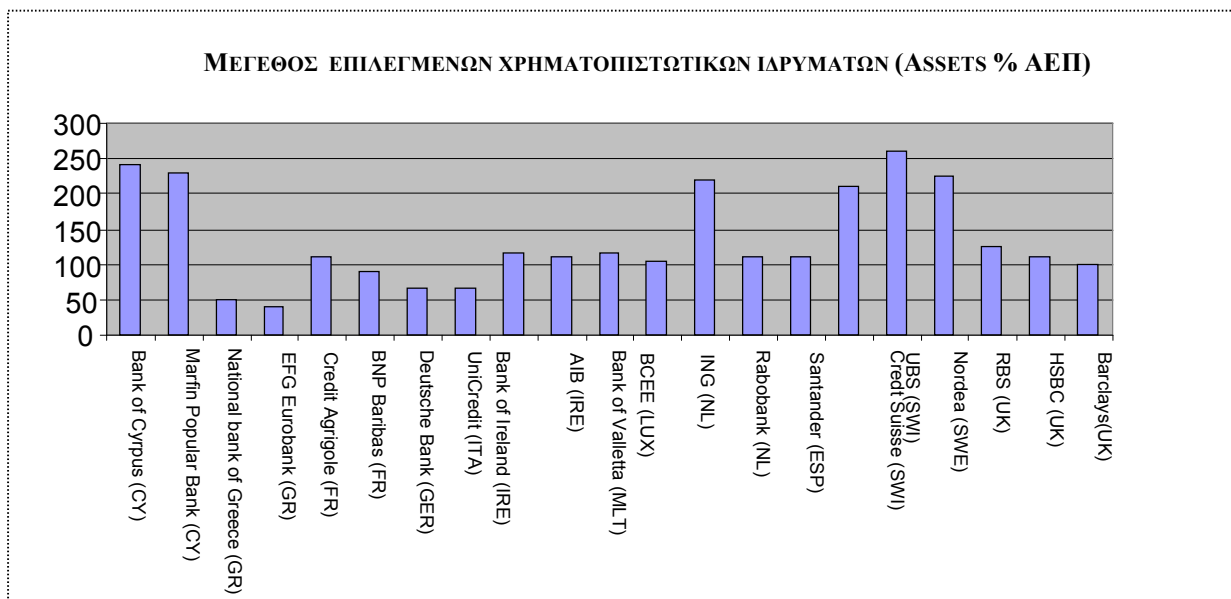
ποσό των 3 δις. Ευρώ, ως υποχρέωση της Κυπριακής Δημοκρατίας, πρέπει να περιλαμβάνεται στο δημόσιο χρέος.

Το πολύ μεγάλο κυπριακό τραπεζικό σύστημα, περιλαμβανομένων και των συνεργατικών πιστωτικών ιδρυμάτων, σε σύγκριση με την οικονομία της χώρας υπερβαίνει το μέσο όρο του τραπεζικού τομέα στις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης και της Ευρωζώνης (357% και 334% του ΑΕΠ αντίστοιχα). Τόσο η Ιρλανδία όσο και η Μάλτα έχουν παρόμοιο μέγεθος τραπεζικού συστήματος σε σύγκριση με την οικονομία τους, ενώ αυτό του Λουξεμβούργου είναι εντυπωσιακά μεγαλύτερο (21 φορές το ΑΕΠ). Όμως στην Κύπρο οι ντόπιες τράπεζες είναι πιο σημαντικές από τις ξένες τράπεζες και υποκαταστήματα, ενώ οι δύο μεγαλύτερες (Τράπεζα Κύπρου και Λαϊκή Μαρίν), αν και μικρές σε μέγεθος διεθνώς, είναι τεράστιες σε σχέση με την κυπριακή οικονομία. Το ενεργητικό της κάθε μιας από αυτές είναι περίπου 2,5 φορές το μέγεθος του ΑΕΠ της Κύπρου. Τα αντίστοιχα παραδείγματα διεθνώς είναι σπάνια (πχ UBS και Credit Suisse στην Ελβετία, ING στην Ολλανδία).

Πηγή: Cystat

Κατά τη γνώμη πολλών αναλυτών καθώς και των διεθνών οίκων αξιολόγησης, το μέγεθος του κυπριακού τραπεζικού τομέα ενδέχεται να εγκυμονεί συστηματικούς κινδύνους. Το ενδεχόμενο της κατάρρευσης μιας μεγάλης κυπριακής τράπεζας θα είχε ανυπολόγιστες επιπτώσεις στην κυπριακή οικονομία, ανάλογων αυτών που παρατηρήθηκαν στην Ισλανδία και την Ιρλανδία.

Πηγή: The Banker, World Bank.

Παρά την εποπτεία της Κεντρικής Τράπεζας Κύπρου (ΚΤΚ) επί του τραπεζικού συστήματος (πχ εφαρμογή κριτηρίων κεφαλαιακής επάρκειας σύμφωνα με τη Βασιλεία III- ή Basel III), τις καθυστερημένες επεξηγήσεις του Ευρωπαϊκού Επιτρόπου, κ. Όλι Ρεν περί των ικανοποιητικών κεφαλαιουχικών αποθεμάτων των κυπριακών τραπεζών, ικανών να απορροφήσουν οποιεσδήποτε απώλειες από ενδεχόμενο ελληνικό πιστωτικό επεισόδιο, οι διάφοροι οίκοι αξιολόγησης άρχισαν να προβληματίζονται από το φθινόπωρο του 2010, για τη ποιότητα του ενεργητικού των κυπριακών τραπεζών.

Η έκθεση των κυπριακών τραπεζών σε κυπριακά ομόλογα βαίνει συνεχώς αυξανόμενη, η αντίστοιχη έκθεση τους στην Ελλάδα (5,8 δις Ευρώ σε ελληνικά ομόλογα, χορηγήσεις ύψους 24 δις. Ευρώ, 0,6 δις. Ευρώ σε χρέος ελληνικών τραπεζών, επισφάλειες κλπ) εκτιμάται από τον οίκο “S&P” ότι αντιπροσωπεύει το 2,5% του κυπριακού ΑΕΠ, ενώ ταυτόχρονα οι ανωτέρω τράπεζες επεκτάθηκαν στη Ρωσία, Ρουμανία, Ουκρανία, Σερβία, Ινδία και Κίνα. Το συνολικό τους «άνοιγμα» είναι της τάξεως των 30,5 δις Ευρώ (ή 168% του κυπριακού ΑΕΠ). Ο συνδυασμός κυπριακής και ελληνικής κρίσης δημιουργεί πρόσθετους κινδύνους για τα κυπριακά τραπεζικά ιδρύματα. Για τους ανωτέρω αρχικά λόγους και κυρίως τις ανησυχητικές δημοσιονομικές ανισορροπίες της Κύπρου, η τελευταία έγινε στόχος των διεθνών οίκων αξιολόγησης που από τον Νοέμβριο του 2010 υποβιβάζουν κατά διαστήματα την πιστοληπτική της ικανότητα.

Λίγους μήνες αργότερα ήρθε και η σειρά των τριών σημαντικότερων κυπριακών τραπεζών (Τράπεζας Κύπρου, Marfin Popular και Ελληνικής Τράπεζας) να γνωρίσουν την υποβάθμιση της πιστοληπτικής τους ικανότητας. Εκτός από την έκθεση τους σε τίτλους και τραπεζικές εργασίες στην ελληνική αγορά, οι διεθνείς οίκοι αξιολόγησης εκτιμούν ότι τα ανωτέρω τραπεζικά ιδρύματα είναι ευάλωτα σε δυνητικές εκροές καταθέσεων ξένων εταιρικών φορέων, σε περίπτωση που η εμπιστοσύνη της διεθνούς αγοράς (πχ Ρωσικής κλπ) προς τη Κύπρο και τις τράπεζες της αποδυναμωθεί.

Όπως προαναφέρθηκε, η αγορά ελληνικών ομολόγων από κυπριακές τράπεζες υπολείπεται κατά πολύ της έκθεσης των στην ελληνική αγορά. Όμως για τις αλληπάλληλες υποβαθμίσεις της πιστοληπτικής ικανότητας της Κύπρου και των τραπεζών της, οι κύπριοι ιθύνοντες χρησιμοποιούν σαν κύρια δικαιολογία την επένδυσή τους σε ελληνικά ομόλογα. Τονίζουν μάλιστα ότι αυτή η πρακτική τηρούνταν από το 2008 με βάση τους κανόνες της Βασιλείας II και III που υποχρεώνει τις τράπεζες να επενδύουν σε διάφορα κρατικά, άνευ κινδύνου, ομόλογα και να αποφεύγουν τα τοξικά ομόλογα.

Αντίθετα οι διεθνείς οίκοι αξιολόγησης από το Νοέμβριο του 2010 επικαλούνται διάφορους, κατά καιρούς, λόγους για τις διαδοχικές υποβαθμίσεις (πχ τεράστιο μέγεθος του κυπριακού τραπεζικού τομέα, δημοσιονομικές ανισορροπίες της Κύπρου και τέλος έκθεση του κυπριακού τραπεζικού συστήματος στην αγορά και τα κρατικά ομόλογα της Ελλάδος που πρόσφεραν εξαιρετικές αποδόσεις).

Σε μια προσπάθεια να προστατευθεί η σταθερότητα του τραπεζικού τομέα, η Κεντρική Τράπεζα υποστηρίζει την επιβολή ειδικής εισφοράς στις τράπεζες ώστε να δημιουργηθεί ένα οικονομικό ταμείο σταθερότητας, τα αποθέματα του οποίου θα πρέπει να διατηρούνται για την ενίσχυση του χρηματοπιστωτικού συστήματος της Κύπρου. Βέβαια η ομαλή λειτουργία του χρηματοπιστωτικού τομέα εξαρτάται και από την μείωση του δημοσιονομικού ελλείμματος κατά τρόπο βιώσιμο. Όσον αφορά τη Κυβέρνηση υιοθέτησε μέτρα αντιμετώπισης χρηματοοικονομικών κρίσεων με ενίσχυση των εξουσιών της έναντι των μετόχων για εξαγορά τραπεζών, διορισμό και παύση διοικητικών συμβουλίων κλπ (βλ. Ετήσια Έκθεσή μας έτους 2010-σελ. 2).

Η Κεντρική Τράπεζα της Κύπρου ιδρύθηκε το 1963 και από 1-1-2008 αποτελεί μέλος του Ευρωσυστήματος (δηλαδή Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα και κεντρικές τράπεζες των κρατών-μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης). Οι βασικές αρμοδιότητες της Κεντρικής Τράπεζας της Κύπρου περιλαμβάνουν:

- Την εφαρμογή των αποφάσεων νομισματικής πολιτικής της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας.
- Την κατοχή, διαφύλαξη και διαχείριση των επισήμων συναλλαγματικών αποθεμάτων.

- Την εποπτεία των τραπεζών.
- Την προώθηση, ρύθμιση και επίβλεψη της ομαλής λειτουργίας των συστημάτων πληρωμών, εκκαθάρισης ή και διακανονισμού συναλλαγών.
- Την διασφάλιση της σταθερότητας του χρηματοοικονομικού συστήματος.

Η εποπτεία στα Συνεργατικά Ταμειυτήρια και Εταιρείες ασκούταν μέχρι το έτος 2012 από την Κεντρική Συνεργατική Τράπεζα και όχι από την Κεντρική Τράπεζα Κύπρου, με αποτέλεσμα να υπάρχουν αντιπαραθέσεις μεταξύ των δύο φορέων. Τα Συνεργατικά Ταμειυτήρια και Εταιρείες, σε αντίθεση με το λοιπό τραπεζικό σύστημα της Κύπρου, απέχουν από τη διεθνή τραπεζική.

Το τραπεζικό σύστημα της Κύπρου αποτελείται από: 4 Κυπριακές τράπεζες που είναι εισηγμένες στο Χρηματιστήριο Αξιών Κύπρου, 4 Κυπριακές τράπεζες ειδικών δραστηριοτήτων, 9 θυγατρικές ξένων τραπεζών μεταξύ των οποίων 5 Ελληνικές, 8 υποκαταστήματα τραπεζών από χώρες της Ε.Ε., 17 υποκαταστήματα τραπεζών από χώρες εκτός της Ε.Ε. και 2 τράπεζες που εκπροσωπούνται με γραφεία αντιπροσωπείας.

Η αναμενόμενη ένταξη της Κύπρου σε Μνημόνιο σχετικό με Δανειακή Σύμβαση μεταξύ Κύπρου και “τρίοικας” (Ε.Ε.-Ε.Κ.Τ.-Δ.Ν.Τ.) κατά το έτος 2013, αναμένεται να υποχρεώσει το Κυπριακό τραπεζικό σύστημα σε σμίκρυνση του μεγέθους του, την υπαγωγή των Συνεργατικών Ταμειυτηρίων και Εταιρειών στην Κεντρική Τράπεζα Κύπρου κλπ.

Η επιδεινούμενη κατάσταση της Κυπριακής οικονομίας, σε συνδυασμό με την χαμηλή ζήτηση δανείων, τα προβλήματα στις αποπληρωμές και την δυσκολία αντιμετώπισης της ύφεσης μόνο με δημοσιονομικά μέτρα, έχει δημιουργήσει κλίμα έντονου ανταγωνισμού στο τραπεζικό σύστημα της χώρας και έχει επιφέρει ανακατατάξεις στα μερίδια των τραπεζών τόσο στις καταθέσεις, όσο και στις χορηγήσεις. Υπό αυτές τις συνθήκες, οι τράπεζες καλούνται να αντιμετωπίσουν την πιο δύσκολη περίοδο της τελευταίας δεκαετίας, αφού το κυρίως ζητούμενο είναι η διατήρηση της ρευστότητας.

Η κυπριακή αγορά, παρά το μικρό της μέγεθος, προσφέρει στους ελληνικούς τραπεζικούς ομίλους κέρδη, βελτιώνοντας την κερδοφορία τους, σε μια περίοδο που η δραστηριότητα τους στην Ελλάδα είναι σε σοβαρή υποχώρηση. Ταυτόχρονα, το ευνοϊκό φορολογικό καθεστώς της Κύπρου, αποτελεί για την Eurobank και την Εθνική Τράπεζα, εφελτήριο για να επεκτείνουν τη δραστηριότητα τους στη ρωσική αγορά.

Οι θυγατρικές των ελληνικών τραπεζών λειτουργούν ως κυπριακές τράπεζες, δηλαδή έχουν την εταιρική μορφή που προβλέπεται από τη νομοθεσία της Κύπρου, έχουν συνεπώς ανοδική πορεία και διαθέτουν ένα ικανοποιητικό δίκτυο καταστημάτων στην Κυπριακή αγορά. Τα περισσότερα καταστήματα διαθέτει η ALPHA BANK (36) και ακολουθούν: ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ (22), ΤΡΑΠΕΖΑ ΠΕΙΡΑΙΩΣ (15), ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ (12) και η EUROBANK με πέντε (5) τραπεζικά κέντρα. Μεταξύ των ελληνικών τραπεζών, η ALPHA BANK με 12 χρόνια παρουσίας στην κυπριακή αγορά, βρίσκεται στην πρώτη θέση τόσο στις καταθέσεις όσο και στις χορηγήσεις.

ΚΑΤΑΘΕΣΕΙΣ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ 2006 – 2012 (€ ΕΚΑΤ.)

Προέλευση καταθετών	Δεκέμβριος 2006	Νοέμβριος 2012
Κάτοικοι Κύπρου	27.400,7	43.127,2
Κάτοικοι λοιπών κρατών μελών ΕΕ	1.147,8	5.418,9
Κάτοικοι τρίτων χωρών	14.550,6	20.511,9
Σύνολο	43.099,0	69.058,1

Πηγή: Κεντρική Τράπεζα Κύπρου

Οι ελληνικών συμφερόντων τράπεζες, κατά το έτος 2011, συγκέντρωσαν συνολικά το 10,13% των καταθέσεων με 7,02 δισ. ευρώ (από 12,2% το 2010) και κάλυψαν το 14,43% των χορηγήσεων του κυπριακού τραπεζικού συστήματος (από 15,94% το 2010). Σύμφωνα με στοιχεία της Κεντρικής Τράπεζας, η Alpha Bank βρίσκεται στην τέταρτη θέση, μεταξύ των ΕΤΗΣΙΑ ΕΚΘΕΣΗ 2011

τραπεζών, στις καταθέσεις με 3,73% (2,585 δισ. ευρώ) και στην πέμπτη στις χορηγήσεις, με μερίδιο 6,70% και σύνολο χορηγήσεων τα 4,596 δισ. ευρώ (31.12.2011).

Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει η περίπτωση της EUROBANK, η οποία δραστηριοποιείται στο “Wholesale Banking”, κυρίως, στην παροχή υπηρεσιών ιδιωτικής τραπεζικής (private-corporate banking, international business banking, treasury κλπ) και με παρουσία μόλις τεσσάρων ετών, δείχνει ότι έχει ένα πολύ σημαντικό ρόλο στην εγχώρια τραπεζική αγορά. Ήδη, στο σύντομο διάστημα της λειτουργίας της, βρίσκεται μεταξύ των πρώτων έξι τραπεζών ως προς τις καταθέσεις και τις χορηγήσεις (3,43% και 3,23%, αντιστοίχως). Η ΕΤΕ (Κύπρου) έχει μερίδιο χορηγήσεων 1,92% (χορηγήσεις 1,32 δισ. ευρώ), η Τράπεζα Πειραιώς 1,25% (854 εκατ. ευρώ) και η Εμπορική Τράπεζα μερίδιο 0,92% (ή 628 εκατ. ευρώ). Τα ανωτέρω μεγέθη δεν είναι σημαντικά σε σύγκριση με το σύνολο της πολύ ανταγωνιστικής κυπριακής αγοράς, όπου υπάρχει μη αμελητέος συνεργατικός τομέας και δύο ισχυρές τράπεζες με παρουσία στην Ελλάδα, Ρωσία (κλπ).

Οι **ακάλυπτες επιταγές** αποτελούν το νέο πρόβλημα για τις τράπεζες της Κύπρου. Η διεθνής οικονομική κρίση έχει φέρει σε δύσκολη θέση πολλές επιχειρήσεις, που αντιμετωπίζουν πρόβλημα ρευστότητας, με φυσική συνέπεια την έκρηξη των ακάλυπτων επιταγών στην Κυπριακή αγορά. Σύμφωνα με τα στοιχεία του Κεντρικού Αρχείου Πληροφοριών (ΚΑΠ), την ευθύνη τήρησης του οποίου έχει η Κεντρική Τράπεζα Κύπρου, σημειώθηκε αύξηση κατά 49,9% του αριθμού των ακάλυπτων επιταγών. Σημειώνεται ότι στο Κεντρικό Αρχείο Πληροφοριών (ΚΑΠ) καταχωρούνται μόνο οι ακάλυπτες επιταγές που υπερβαίνουν τα 2.000 ευρώ.

Με στόχο την πάταξη του φαινομένου της έκδοσης ακάλυπτων επιταγών, η Κεντρική Τράπεζα Κύπρου, δημιούργησε μια υπηρεσία, η οποία δίνει στους ενδιαφερομένους τη δυνατότητα περιορισμένης πρόσβασης στις πληροφορίες του Κεντρικού Αρχείου Πληροφοριών. Στόχος αυτής της υπηρεσίας είναι να ενημερώνει τον ενδιαφερόμενο μέσω διαδικτύου, τηλεφωνικών επικοινωνιών και άμεσων μηνυμάτων (SMS), κατά πόσο ένα νομικό ή φυσικό πρόσωπο είναι καταχωρημένο στο Κεντρικό Αρχείο Πληροφοριών. Το έργο παροχής της υπηρεσίας αυτής ανέλαβε η εταιρεία First Cyprus Credit Bureau που επελέγη από την αρμόδια Διαχειριστική Αρχή του ΚΑΠ. Σύμφωνα με τη σχετική οδηγία της Κεντρικής Τράπεζας Κύπρου, τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, όταν επιστρέφουν μια ακάλυπτη επιταγή, υποχρεούνται να ενημερώνουν αυθημερόν, με ηλεκτρονικό ή άλλο πρόσφορο μέσο, το ΚΑΠ.

Η έκδοση ακάλυπτης επιταγής αποτελεί ποινικό αδίκημα στην Κύπρο, αλλά μία άλλη σοβαρή επίπτωση της καταχώρησης ενός εκδότη ακάλυπτων επιταγών στο ΚΑΠ, είναι το πάγωμα όλων των τρεχούμενων λογαριασμών του. Συνέπεια αυτού, όσες επιταγές παρουσιασθούν μετά την καταχώρηση, επιστρέφονται απλήρωτες και τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα επιφορτίζονται με την ευθύνη να ζητούν από τα καταχωρημένα πρόσωπα, οι οποίοι είναι πελάτες τους, την επιστροφή των μη χρησιμοποιηθέντων επιταγών που είναι στην κατοχή τους.

Η μείωση του ρυθμού αύξησης της **πιστωτικής επέκτασης**, η οποία βρίσκεται στο χαμηλότερο επίπεδο των τελευταίων ετών και η αύξηση των μη εξυπηρετούμενων δανείων, προβληματίζουν τα τραπεζικά ιδρύματα, τα οποία είναι υποχρεωμένα να επανεξετάσουν την πολιτική τους τόσο στο θέμα των επιτοκίων, όσο στο ζήτημα των δανειοληπτών που αντιμετωπίζουν προβλήματα εξυπηρέτησης των υποχρεώσεών τους έναντι των τραπεζών.

Όσον αφορά στην **πιστωτική πολιτική**, σε γενικές γραμμές η μείωση στα εγχώρια επιτόκια, καταθέσεων και χορηγήσεων, υπολείπεται της μείωσης των αντιστοίχων επιτοκίων της ζώνης του ευρώ. Αυτό οφείλεται στον έντονο ανταγωνισμό μεταξύ των Συνεργατικών Πιστωτικών Ιδρυμάτων και των εμπορικών τραπεζών για άντληση καταθέσεων, με στόχο την αύξηση της ρευστότητάς των.

Οι σημαντικές διαφορές των δανειστικών επιτοκίων μεταξύ Κύπρου και ευρωζώνης προκαλούν την αντίδραση των επιχειρηματικών ενώσεων και φορέων, οι οποίοι επιδιώκουν να λειτουργήσει και στην Κύπρο ο μηχανισμός μετάδοσης της νομισματικής πολιτικής του Ευρωσυστήματος, πράγμα που θα είχε ως αποτέλεσμα την μείωση των επιτοκίων και την αύξηση της ανταγωνιστικότητας της Κυπριακής οικονομίας. Πολλοί κατηγορούν τις τράπεζες για κερδοσκοπική πολιτική, ανάμεσά τους και κυβερνητικοί αξιωματούχοι, άλλοι δε, τον οξύ ανταγωνισμό μεταξύ Συνεργατικών Πιστωτικών Ιδρυμάτων και εμπορικών τραπεζών, σε

συνδυασμό με την έλλειψη κοινής εποπτείας, πράγματα που δεν συμβάλλουν στην δημιουργία συνθηκών που θα οδηγήσουν, σταδιακά, σε χαμηλότερα επιτόκια.

Οι αρνητικές διεθνείς οικονομικές συγκυρίες και τα υψηλά επιτόκια επηρέασαν, αναπόφευκτα και την πιστωτική επέκταση. Μετά από μια έντονη ανοδική πορεία που διήρκησε μέχρι τα μέσα του 2008, ο ρυθμός της πιστωτικής επέκτασης επιβραδύνθηκε έντονα τα δύο επόμενα χρόνια.

Η επισφαλής κατάσταση της Ελλάδας, οι ραγδαίες εξελίξεις και η βαθιά κρίση χρέους σε ολόκληρη την Ευρώπη τροφοδότησε, κατά το έτος 2011, τη συζήτηση στη Κύπρο για τις επιπτώσεις στην Κυπριακή οικονομία της ενός υποθετικού αρνητικού σεναρίου σχετικά με την Ελλάδα. Σημαντικοί παράγοντες που καθορίζουν την πορεία της Κύπρου είναι: η μεγάλη έκθεση των κυπριακών τραπεζών σε ιδιωτικά δάνεια της ελληνικής αγοράς, δευτερευόντως σε ελληνικά ομόλογα και η μεγάλη εξάρτηση ή οι δεσμοί της εγχώριας οικονομίας με την ελληνική. Υπενθυμίζεται ότι η Ελλάδα είναι ο μεγαλύτερος εισαγωγέας κυπριακών προϊόντων, σημαντικός αιμοδότης του κυπριακού τουρισμού και βέβαια η χώρα που δέχεται ετησίως χιλιάδες φοιτητές στα πανεπιστήμιά της δίχως κανένα αντίτιμο. Η αλληλεξάρτηση των δύο οικονομιών είναι προφανής.

Ο διεθνής οίκος Fitch σε έκθεσή του αναφέρει ότι το τεράστιο μέγεθος των τραπεζών σε σχέση με το ΑΕΠ της Κύπρου, έχει εκτεθεί κατά 50 δις ευρώ στην Ελλάδα. Σε περίπτωση αρνητικού σεναρίου οι επιπτώσεις θα είναι τεράστιες, ενώ η Κυπριακή Δημοκρατία δεν θα μπορεί να βοηθήσει τις τράπεζες να επιβιώσουν λόγω του τεράστιου μεγέθους τους» αναφέρει ο οικονομολόγος της cdbbank, Γιάννος Σταυρινίδης. Οι επισφάλειες που μπορούν να προκύψουν από την ελληνική αγορά θα είναι δυσβάστακτες για τις κυπριακές τράπεζες. Οι τράπεζες θα έχουν το μεγαλύτερο πρόβλημα στη περίπτωση αυτή, σύμφωνα με τον Σωφρόνη Κληρίδη, οικονομολόγο στο Τμήμα Οικονομικών του Πανεπιστημίου Κύπρου. «Το σενάριο (...) επιστροφής στη δραχμή είναι εντελώς υποθετικό σήμερα. Για να μπορεί να αξιολογηθεί ουσιαστικά θα πρέπει να καθοριστεί η ισοτιμία της "νέας δραχμής" και η χώρα να αναφέρει σε ποιο βαθμό μπορεί να εξυπηρετήσει τις δανειακές της υποχρεώσεις. Μόνο έχοντας υπόψη αυτά τα δεδομένα μπορεί να γίνει ακριβής πρόβλεψη για τις πιθανές συνέπειες» αναφέρει ο κ. Κληρίδης. Συνεπακόλουθο ενός ενδεχόμενου αρνητικού σεναρίου είναι οι κυπριακές τράπεζες να προσφύγουν σε στήριξη από την ΕΚΤ και βέβαια να ακολουθήσουν μια ιδιαίτερα αυστηρή πολιτική χορήγησης δανείων. Την ίδια στιγμή το ΑΕΠ θα συρρικνωθεί αφού εις εκ των μεγαλύτερων εμπορικών εταιρών της Κύπρου θα μειώσει την εμπορική του επαφή με τη χώρα Βλ.Ετήσια Έκθεσή μας 2010-σελ. 27).

1.2 Χρηματιστήριο Κύπρου

Το Χρηματιστήριο Αξιών Κύπρου (ΧΑΚ) δραστηριοποιήθηκε για πρώτη φορά ως νομική οντότητα, με τη μορφή δημόσιας επιχείρησης, στις 29/3/1996. Το ΧΑΚ είναι ένα ρυθμιζόμενο χρηματιστήριο, στο οποίο πραγματοποιούνται συναλλαγές για εταιρικές και δημόσιες αξίες, όπως μετοχές, ομόλογα και δικαιώματα αγοράς μετοχών (ΔΑΜ). Σύμφωνα με την κείμενη νομοθεσία το Διοικητικό Συμβούλιο του ΧΑΚ διορίζεται από την κυβέρνηση, οι δε εισηγμένες εταιρείες ανέρχονται στις 112. Οι Κύπριοι και ξένοι επενδυτές υποχρεούνται να προβαίνουν σε αγοραπωλησίες μετοχών μόνον μέσω των χρηματιστηριακών εταιρειών που διαθέτουν την απαιτούμενη άδεια.

Από τον Ιανουάριο του 2000, η κυβέρνηση διεύρυνε τους κανονισμούς που αφορούν επενδύσεις χαρτοφυλακίου από πολίτες της ΕΕ, με αποτέλεσμα οι επενδυτές που είναι πολίτες κράτους - μέλους της ΕΕ να έχουν πλέον το δικαίωμα να αποκτούν μέχρι και το 100% του μετοχικού κεφαλαίου Κυπριακών εταιρειών. Από αυτή τη ρύθμιση εξαιρούνται οι τράπεζες. Ο νόμος δεν επιτρέπει σε Κύπριο ή ξένο επενδυτή να κατέχει, άμεσα ή έμμεσα, ποσοστό μεγαλύτερο του 10% του μετοχικού κεφαλαίου μιας τράπεζας ή ποσοστό μεγαλύτερο του 10% των μετοχών που διαθέτουν ψήφο, χωρίς την εκ των προτέρων έγκριση της Κεντρικής Τράπεζας Κύπρου. Επίσης, οι τράπεζες υποχρεούνται να ζητούν έγκριση από την Κεντρική Τράπεζα πριν τη μεταβίβαση μετοχών σε μη Κύπριους πολίτες, στην περίπτωση που με τη συγκεκριμένη πράξη, το μετοχικό κεφάλαιο που θα περιέλθει στην κατοχή ξένων επενδυτών θα υπερβεί το 50% του συνόλου.

Από τις 30 Οκτωβρίου 2006, το ΧΑΚ λειτουργεί σε κοινή πλατφόρμα με ΧΑΑ, πράγμα που αποτελούσε τον σημαντικότερο στόχο από πλευράς στρατηγικού σχεδιασμού του ΧΑΚ. Η λειτουργία της κοινής πλατφόρμας απέφερε οφέλη για τους επενδυτές και τους συντελεστές της αγοράς γενικότερα, έως την κρίση του 2009.

Το ΧΑΚ αποτελεί μια μικρή αγορά, η συνολική κεφαλαιοποίηση της οποίας ανέρχεται (16.11.2012) στα 1,64 δισ. ευρώ. Εξ αυτών, τα 795 εκ. ευρώ αφορούν την κεφαλαιοποίηση των έξι εταιριών της Κύριας Αγοράς, από τις οποίες οι δύο μεγαλύτερες είναι η Τράπεζα Κύπρου και η Margfin Popular Bank, των οποίων οι μετοχές αποτελούν αντικείμενο διαπραγμάτευσης και στο ΧΑΑ. Τα ταμειακά διαθέσιμα του ΧΑΚ ανέρχονται σε 15 εκατ. Ευρώ περίπου, ενώ η οικονομική του οντότητα εκτιμάται ότι αντιστοιχεί στο 2% με 3% της ΕΧΑΕ, η κεφαλαιοποίηση της οποίας ανέρχεται σε 300 εκατ. Ευρώ περίπου.

Το ΧΑΚ, κατά την τελευταία δεκαετία, ήταν ένα μικρό χρηματιστήριο, που σε αντίθεση με τα περισσότερα χρηματιστήρια διεθνώς, δεν αντανάκλασε το μέγεθος ή τις δυνατότητες της οικονομίας της χώρας όπου λειτουργούσε. Το ΧΑΚ θα μπορούσε να αποτελέσει μια κρίσιμη βάση στην κυπριακή αγορά για ευρύτερα επενδυτικά σχέδια. Ως γνωστόν στην Κύπρο εδρεύουν οι περισσότερες εποπτευόμενες εταιρείες παροχής επενδυτικών υπηρεσιών από κάθε άλλη χώρα της Ευρώπης. Υπό όρους και προϋποθέσεις, οι εταιρείες αυτές, κυρίως ρωσικών συμφερόντων, θα μπορούσαν να γίνουν δίαυλος για την αξιοποίηση επενδυτικών κεφαλαίων. Όμως το ΧΑΚ συνέχισε να καταγράφει μεγάλη, συνεχόμενη πτώση, γεγονός που κατατάσσει την κυπριακή αγορά στη χειρότερη θέση από όλα τα άλλα χρηματιστήρια των χωρών της Ευρωζώνης. Αρκετοί εντόπιοι αναλυτές θεωρούν ότι το ο δημόσιος χαρακτήρας του ΧΑΚ αποτελεί τη κυριότερη τροχοπέδη για την ανάπτυξη του.

Οι κυπριακές Αρχές αποφάσισαν να κινήσουν στο εγγύς μέλλον τη διαδικασία ιδιωτικοποίησης του Κυπριακού Χρηματιστηρίου (βλ.Ετήσια Έκθεσή μας έτους 2010-σελ. 28).

Η Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς Κύπρου συστάθηκε το 2001 ως νομικό πρόσωπο δημοσίου δικαίου και αποτελεί μια από τις πέντε Εποπτικές Αρχές του χρηματοπιστωτικού τομέα της Κύπρου. Η Επιτροπή είναι επιφορτισμένη με τη γενική εποπτεία της κεφαλαιαγοράς, τη παρακολούθηση των συναλλαγών κινητών αξιών, τη μελέτη και εισήγηση μέτρων στις αρμόδιες αρχές αλλά και τη λήψη μέτρων από την ίδια για την κανονική λειτουργία της κεφαλαιαγοράς.

1.3 Ναυτιλία

Η ανάπτυξη της κυπριακής εμπορικής ναυτιλίας άρχισε ουσιαστικά με την ίδρυση του κυπριακού νηολογίου το 1963, ενώ οι προσπάθειες της Κύπρου για αναβάθμιση της εμπορικής της ναυτιλίας έγιναν πιο έντονες μετά την τουρκική εισβολή του 1974. Το αποτέλεσμα ήταν πολύ ικανοποιητικό ιδίως μετά το 2004. Η ένταξη της Κύπρου στην Ευρωπαϊκή Ένωση λειτούργησε καταλυτικά στην αναβάθμιση του Κυπριακού Νηολογίου, καθώς επίσης και στην είσοδο της κυπριακής σημαίας στην Λευκή Λίστα του Μνημονίου των Παρισίων και του Τόκυο, με αποτέλεσμα την εξέλιξη της Κύπρου σε πλήρες ναυτιλιακό κέντρο. Η Κύπρος αποτελεί σήμερα τη δέκατη ναυτιλιακή δύναμη στον κόσμο με εμπορικό στόλο 1.842 εγγεγραμμένων πλοίων (από 1.862 το 2010) που ξεπερνούν τα 22,5 εκατ. κόρους (στοιχεία νηολογίου 30.06.2012) και την τρίτη μεγαλύτερη ναυτιλιακή δύναμη στην Ευρ. Ένωση, κατέχοντας το 16% περίπου του στόλου των 27 Κρατών-Μελών της. Σε αυτά περιλαμβάνονται 240 φορτηγά χύμα, 200 γενικού φορτίου, 116 εμπορευματοκιβωτίων, 88 ακτοπλοϊκά, 59 πετρελαιοφόρα και 7 δεξαμενόπλοια.

Όσον αφορά στις θαλάσσιες μεταφορές, σύμφωνα με τον Πρόεδρο του Συνδέσμου Ναυτικών Πρακτόρων Κύπρου, έχει σημειωθεί μείωση πέραν του 1 εκ. τόνων στα εισαγόμενα φορτία από το 2008 έως το 2011 (χωρίς να περιλαμβάνονται τα χύδη φορτία και τα πετρελαιοειδή). Ενδεικτικά σημειώνεται ότι, κατά το πρώτο εξάμηνο 2012 η κίνηση των εμπορικών πλοίων που κατέπλευσαν στη Λεμεσό παρουσίασε μείωση μεγαλύτερη του 40%. Συνολικά δε ο αριθμός των αφίξεων πλοίων σε κυπριακά λιμάνια ακολουθεί πτωτική πορεία από το 2005 μέχρι σήμερα. Ο δείκτης κύκλου εργασιών στις θαλάσσιες μεταφορές περιορίστηκε, σύμφωνα με την ΥΣΤΑΤ, το 2011, στο 83,60 σημειώνοντας μείωση της τάξης του -21,5% σε σχέση με το 2010.

ΑΦΙΞΕΙΣ ΠΛΟΙΩΝ ΣΕ ΚΥΠΡΙΑΚΑ ΛΙΜΑΝΙΑ 2005-2011

2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
4.649	4.534	4.279	4.052	3.915	3.607	3.319

Η συνεισφορά της ναυτιλίας (πλοιοκτησίας και πλοιοδιαχείρισης) στη διαμόρφωση του ΑΕΠ, ανέρχεται ακόμη και εν μέσω οικονομικής κρίσης στο 7% ένα από τα υψηλότερα ποσοστά στην Ε.Ε. Τα κρατικά έσοδα από τέλη εγγραφής, φόρους, κλπ., που καταβάλλουν οι ναυτιλιακές εταιρείες υπερβαίνουν τα 8 εκ. ευρώ ετησίως και οι άμεσα απασχολούμενοι στις χερσαίες εγκαταστάσεις των ναυτιλιακών εταιρειών ανέρχονται σε 4.500, ενώ πολλές άλλες θέσεις εργασίας έχουν δημιουργηθεί σε παράλληλες, με την ναυτιλία, δραστηριότητες (ναυτασφαλιστές, ναυλομεσίτες, νηογνώμονες κλπ).

Το 95% των εσόδων της κυπριακής ναυτιλιακής βιομηχανίας προέρχεται από τη διαχείριση πλοίων υπό ξένη σημαία και μόνο το 5% από πλοία υπό κυπριακή σημαία. Η πλειοψηφία των εσόδων προέρχονται από τη Γερμανία (63%). Από τα συνολικά έσοδα της πλοιοδιαχείρισης, το 75% αφορά την διαχείριση, το 18% τα ναύλα (freight), το 4% τις ναυλώσεις (charter) και το 3% άλλες δραστηριότητες. Η διαχείριση πληρωμάτων αποτελεί τον πιο σημαντικό τύπο υπηρεσίας πλοιοδιαχείρισης που παρέχεται στην Κύπρο, αφού καλύπτει το 48% της συνολικής πλοιοδιαχείρισης. Το 49% των εταιριών πλοιοδιαχείρισης συνεργάζεται με πλοιοδιαχειρίστριες εταιρείες στην Κύπρο. Τα έξοδα που καταβλήθηκαν από τη κυπριακή ναυτιλιακή βιομηχανία αφορούσαν κατά 45% έξοδα πληρωμάτων, εκ των οποίων το 30% καταβλήθηκε σε μη Ευρωπαίους πολίτες, έπονται τα έξοδα πλοιοδιαχείρισης (28%) και τα διοικητικά έξοδα (27%).

Η Κύπρος έχει καταστεί, πλέον, το μεγαλύτερο, σε επίπεδο ΕΕ και ένα από τα τρία μεγαλύτερα, σε παγκόσμια κλίμακα, κέντρα διαχείρισης πλοίων, ενώ περίπου 140 ναυτιλιακές εταιρείες διατηρούν μονάδες πλήρους δραστηριότητας. Τα μέλη του Κυπριακού Ναυτικού Επιμελητηρίου έχουν στην ιδιοκτησία τους ή διαχειρίζονται περισσότερα από 2.300 ποντοπόρα πλοία. Η πλειοψηφία των εταιριών αυτών έχει εγκατασταθεί στην πόλη της Λεμεσού όπου αρκετές από τις μεγαλύτερες, παγκοσμίως, ναυτιλιακές εταιρείες έχουν μεταφέρει τα Κεντρικά Γραφεία τους στην πόλη αυτή. Εκτιμάται ότι οι εγκατεστημένες στην Κύπρο ναυτιλιακές εταιρείες διαχειρίζονται σήμερα το 4% του παγκόσμιου στόλου, πράγμα που έχει πολλά οφέλη για την Κυπριακή οικονομία. Αξίζει να σημειωθεί ότι από το σύνολο των ναυτιλιακών εταιριών που δραστηριοποιούνται στην Κύπρο, δηλαδή εταιρείες πλοιοκτησίας και διαχείρισης πλοίων, το 87% προέρχεται από τις χώρες της Ε.Ε.

Το 2009 αφαιρέθηκε η «Κυπριακή Σημαία» από την αποκαλούμενη “Target List” της Αμερικανικής Ακτοφυλακής (USCG), πράγμα που βελτιώνει την εικόνα της «Κυπριακής Σημαίας» στην ποντοπόρο ναυτιλία. Επίσης, η κυπριακή σημαία βρίσκεται, όπως προαναφέρθηκε, στη λευκή λίστα τόσο του Μνημονίου των Παρισίων για τον έλεγχο των πλοίων (Paris MOU) όσο και του Μνημονίου του Τόκιο (Tokyo MOU).

Το έτος 2010, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ενέκρινε το αναθεωρημένο Κυπριακό Ναυτιλιακό Φορολογικό Σύστημα. Σύμφωνα με το νέο φορολογικό σύστημα, η φορολόγηση των ναυτιλιακών εταιριών, που έχουν έδρα τους την Κύπρο, γίνεται πλέον με βάση την χωρητικότητα του στόλου τους και όχι με βάση τα έσοδά τους. Αυτό σημαίνει φορολογική ελάφρυνση των ναυτιλιακών εταιριών, πράγμα που προσελκύει και άλλες ναυτιλιακές εταιρείες στην Μεγαλόνησο, ώστε να επωφεληθούν των πλεονεκτημάτων αυτής της φορολογικής ρύθμισης, η οποία είναι συμβατή με το Ευρωπαϊκό Κεκτημένο. Το έτος 2012, κατά τις διμερείς συναντήσεις της στο περιθώριο της Κυπριακής Προεδρίας στο Συμβούλιο της Ε.Ε., η πολιτική ηγεσία του Υπουργείου Ναυτιλίας και Αιγαίου ης Ελλ. Δημοκρατίας, έδειξε ενδιαφέρον για μελέτη και ενδεχομένως χρήση ως πηγή έμπνευσης του προαναφερθέντος κυπριακού φορολογικού συστήματος.

Το τουρκικό εμπάργκο στα υπό κυπριακή σημαία πλοία αποτελεί το μεγαλύτερο εμπόδιο για τις προοπτικές της κυπριακής ναυτιλίας, καθώς οι ναυλωτές που συνήθως ναυλώνουν για μεγάλο χρονικό διάστημα, ενίοτε μεγαλύτερο των δύο δεκαετιών, δεν επιθυμούν να έχουν περιορισμούς στη διακίνηση των πλοίων τους. Το κόστος για την κυπριακή οικονομία του τουρκικού εμπάργκο ανέρχεται στα 138,5 εκ. Ευρώ, ή το 1,3% του ΑΕΠ. Οι

επιπτώσεις του αφορούν ολόκληρη τη κυπριακή ναυτιλιακή βιομηχανία, όπως το νηολόγιο, τη λιμενική βιομηχανία, τον τομέα πλοιο-διαχείρισης και πλοιοκτησίας.

Είναι προφανές, ότι για ένα νησί, όπως η Κύπρος, οι θαλάσσιες μεταφορές είναι ζωτικής σημασίας καθώς αποτελούν τη μοναδική λύση διεξαγωγής του μεγαλύτερου όγκου του εισαγωγικού και εξαγωγικού εμπορίου. Για το λόγο αυτό, οι κυπριακές Αρχές επιδιώκουν τη βελτίωση της αποδοτικότητας της λειτουργίας των λιμανιών, τη μείωση του κόστους χειρισμού φορτίων και την ένταξη των λιμενικών υπηρεσιών σε ένα ολοκληρωμένο παγκόσμιο δίκτυο διανομής.

Τέλος, θα πρέπει να αναφερθεί ότι η Κύπρος, μαζί με άλλα έξι Κράτη-Μέλη, δεν έχει ακόμη εφαρμόσει τη νέα κοινοτική νομοθεσία (2009) για τον έλεγχο από το κράτος του λιμένα στο πλαίσιο του τρίτου πακέτου για την ασφάλεια στην θάλασσα. Σύμφωνα με την σχετική κοινοτική οδηγία, από 1.1.2011 το κράτος του λιμένα οφείλει να προβαίνει σε συχνότερες επιθεωρήσεις στα αλλοδαπά πλοία, ανάλογα με τη κατηγορία κινδύνου του πλοίου.

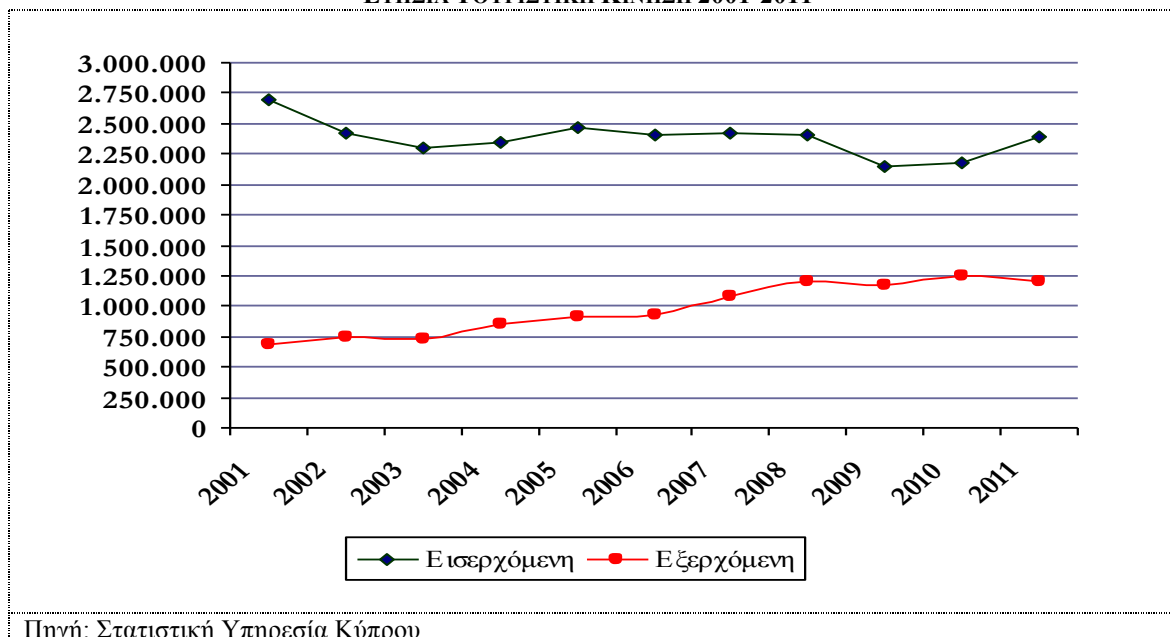
1.4 Τουρισμός

Στην Κύπρο ο τουρισμός αποτελεί επί τρεις δεκαετίες ένα από τα κυριότερα στηρίγματα της οικονομίας. Το έτος 2001, όταν ο τουρισμός μεσουρανούσε στην Κύπρο, αντιπροσώπευε το 20% του ΑΕΠ. Τα τελευταία χρόνια η άμεση συνεισφορά του στο κυπριακό ΑΕΠ και υπολογίζεται περίπου στο 6%. Κατά την παρελθούσα δεκαετία, ο τουριστικός τομέας υπερκεράστηκε από την άνθιση της αγοράς ακινήτων και το χρηματοοικονομικό τομέα, με αποτέλεσμα οι τουριστικές συναλλαγματικές εισροές να περιορίζονται πλέον στο 12% του ΑΕΠ.

Λαμβάνοντας υπόψη τις έμμεσες θέσεις εργασίας που δημιουργούνται σε άλλους τομείς της οικονομικής δραστηριότητας λόγω της τουριστικής βιομηχανίας, το σύνολο των θέσεων εργασίας από τον τουρισμό ανέρχεται στις 77.000 περίπου, δηλαδή στο 19% του συνολικού εργατικού δυναμικού.

Οι αφίξεις τουριστών το 2011 αυξήθηκαν στις 2.392 εκ. από 2.173 εκ. το 2010, ήτοι κατά 10,1%. Η αύξηση αυτή οφείλεται κατά κύριο λόγο στην άνοδο των αφίξεων από τη Ρωσία (κατά 110.222). Το 42,67% της τουριστικής κίνησης προήλθε από το Ηνωμένο Βασίλειο, το 13,97% από τη Ρωσία, το 6,60% από τη Γερμανία και το 5,80% από την Ελλάδα. Τα έσοδα από τον τουρισμό το 2011 αυξήθηκαν κατά 12,9% σε σχέση με το 2010 (€ 1.749,3 εκ. από € 1.549,8 εκ.). Οι αφίξεις από το Ηνωμένο Βασίλειο αποτελούν το βαρόμετρο για τις εξελίξεις στην τουριστική βιομηχανία της Κύπρου. Η κίνηση από την Ρωσία αυξάνεται σταθερά τα τελευταία χρόνια, πράγμα που δημιουργεί προσδοκίες στην τουριστική βιομηχανία και μάλιστα σε μακροπρόθεσμη βάση.

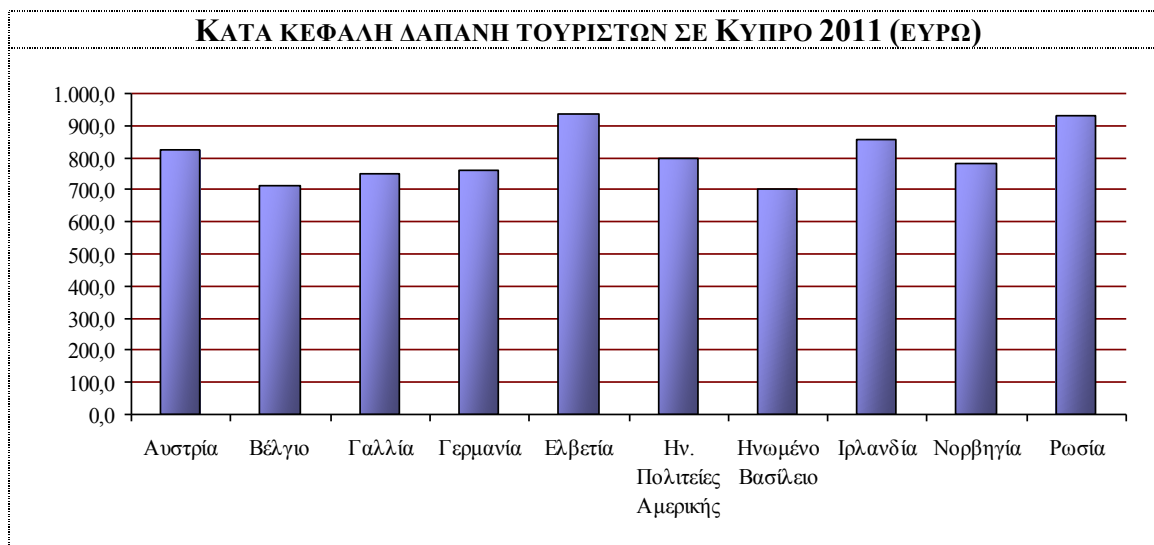
ΕΤΗΣΙΑ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΚΙΝΗΣΗ 2001-2011

Πηγή: Στατιστική Υπηρεσία Κύπρου

ΕΤΗΣΙΑ ΕΚΘΕΣΗ 2011

Η μέση διάρκεια παραμονής στην Κύπρο είναι 9,8 μέρες, ενώ η κατά κεφαλήν δαπάνη ανέρχεται κατά μέσον όρο στα 731,2 ευρώ, εκ των οποίων 367,8 ευρώ για διαμονή. Η υψηλότερη κατά κεφαλή δαπάνη από τουρίστες με χώρα προέλευσης την Ελβετία, ενώ ακολουθούν η Ρωσία και η Ιρλανδία.

Πηγή: ΥΣΤΑΤ

Ο Κυπριακός Οργανισμός Τουρισμού δημοσίευσε τη Στρατηγική Τουρισμού 2011-2015, η οποία αποτελεί τη δέσμευσή του για τις δράσεις που επιβάλλεται να αναπτύξει, κατά κύριο λόγο, μέχρι το 2015 για να πετύχει στο μεγαλύτερο δυνατό βαθμό τους στόχους του για βιώσιμη ανάπτυξη του τουριστικού τομέα της Κύπρου. Ουσιαστικά, η Στρατηγική Τουρισμού αποσκοπεί στην προώθηση των δυνατοτήτων ανάπτυξης και διεύρυνσης της τουριστικής οικονομίας της Κύπρου, η οποία αναμένεται να επιτευχθεί, κυρίως, μέσα από τη διείδυση και καθιέρωση της Κύπρου σε στοχευμένες τουριστικές αγορές, την υλοποίηση έργων τουριστικής υποδομής, όπως και τη βελτίωση της τουριστικής εμπειρίας.

Σύμφωνα με τον Παγκύπριο Σύνδεσμο Ξενοδόχων (ΠΑΣΥΞΕ) θα πρέπει να αναπτυχθούν όλες οι μορφές τουρισμού, όπως του εναλλακτικού, του εκθεσιακού, του συνεδριακού, του περιπατητικού, του ποδηλατικού, γκολφ (ύπαρξη τεσσάρων γηπέδων και υπό κατασκευή άλλα δύο), του αθλητικού (πχ αγώνες αυτοκινήτου IRC, διεθνής μααραθώνιος Λεμεσού, παγκόσμιοι αγώνες σκοποβολής, ή άρσης βαρών κάτω των 21, ποδηλατικός αγώνας Sun Sunny Cup, προετοιμασία ποδοσφαιρικών ομάδων βόρειας Ευρώπης), του ιατρικού, του πολιτιστικού-θρησκευτικού, τέλεσης γάμων (πχ με το Ισραήλ σαν κύρια αγορά στόχευσης κλπ) ώστε να επιτευχθεί η επιμήκυνση της τουριστικής περιόδου σε 12 μήνες το χρόνο. Θα έπρεπε να υπάρχει στρατηγική ανάπτυξης του τουριστικού προϊόντος για όλη την Κύπρο, σύμφωνα με το επιτυχημένο παράδειγμα των Αρχών της Λεμεσού. Συγκεκριμένα στη Λεμεσό έγινε εξορθολογισμός του τοπικού τουριστικού προϊόντος μέσω κλεισίματος ξενοδοχείων χαμηλούς ποιότητας, προσφοράς πολλών πλεονεκτημάτων, πραγματοποίησης έργων, δράσεων "marketing" (πχ "Limassol Banding"), εκδηλώσεων κλπ. Επίσης, η ύπαρξη καζίνο θα εμπλούτιζε το τουριστικό προϊόν και θα απέφερε έσοδα στο κράτος (βλ. Ετήσια Έκθεσή μας 2011-σελ.32).

Οι Αρχές ανακοίνωσαν σειρά συγχρηματοδοτούμενων έργων για να εκσυγχρονιστούν οι τουριστικές επιχειρήσεις, την ανάπτυξη του ναυτικού τουρισμού μέσω της ανέγερσης τόσο της Μαρίνας Λεμεσού και της Μαρίνας Λάρνακας, όσο και των λιμανιών Λάρνακας, Αγίας Νάπας και Πάφου. Επιπλέον ο Κυπριακός Οργανισμός Τουρισμού (ΚΟΤ) ανακοίνωσε το σχέδιο του σχετικά με την ανάπτυξη των «Δρόμων Κρασιού» στα Κρασοχώρια, νέα γήπεδα ποδοσφαίρου στη Λεμεσό για προπόνηση ξένων ομάδων τους χειμερινούς μήνες, νέο αθλητικό κέντρο στη Λάρνακα, κέντρο αντισφαίρισης και νέο Ολυμπιακό Σκοπευτικό Κέντρο στην επαρχία Αμμοχώστου, νέο χιονοδρομικό κέντρο στο Τρόδος, σχέδιο ανέγερσης 14 γηπέδων γκολφ κλπ.

Η βασική προϋπόθεση για την αύξηση του τουριστικού ρεύματος στην Κύπρο, παραμένει η αναβάθμιση των ξενοδοχείων, τα οποία χαρακτηρίζονται «γερασμένα», σε συνδυασμό με την αναβάθμιση των παρεχομένων υπηρεσιών. Η απασχόληση φθηνού εργατικού δυναμικού από τρίτες χώρες, που δεν διαθέτουν κατάλληλη εκπαίδευση, σε ξενοδοχεία και μονάδες εστίασης είναι ένας, επιπρόσθετος, ανασταλτικός παράγων για την αναβάθμιση των παρεχομένων υπηρεσιών. Το πρόβλημα αυτό, επιχειρείται να αντιμετωπιστεί μέσω προσωπικού από την Ελλάδα που αναζητεί εργασία στην Κύπρο κατά την τελευταία διετία.

Ένας άλλος τομέας που θα μπορούσε να ενισχύσει τις οικογενειακού τύπου μικρομεσαίες τουριστικές επιχειρήσεις της Κύπρου είναι ο αγροτουρισμός. Σύμφωνα δε με πρόσφατη γνωμοδότηση του Ευρωκοινοβουλίου, αυτού του είδους επιχειρήσεις θα πρέπει να τεθούν υπό διαφορετικό καθεστώς ταξινόμησης από αυτό του ξενοδοχειακού τομέα, αφού δεν είναι σε θέση να ανταγωνιστούν μεγάλους ξενοδοχειακούς οργανισμούς.

Ο εν λόγω τομέας που διαθέτει μια ιδιαίτερη ταυτότητα, μεταξύ διαφόρων άλλων εμπειριών της κυπριακής υπαίθρου, θα μπορούσε να προωθηθεί διεθνώς μέσω του «ηλεκτρονικού τουρισμού» (πχ “social media”, ηλεκτρονικό εμπόριο, εφαρμογές εντοπισμού θέσης και κινητών τηλεφώνων). Υπενθυμίζεται ότι ο «ηλεκτρονικός τουρισμός», στον οποίο επιδίδονται επιτυχώς η Ινδία και Κίνα, προωθεί νέους τουριστικούς προορισμούς, δίνοντας έμφαση στην ιδιαίτερη ταυτότητα και εμπειρίες που προσφέρει ένας προορισμός και όχι στο παραδοσιακό μοντέλο «ήλιος, θάλασσα, αλκοόλ» που έχει πλέον κορεστεί.

Η οικονομική κρίση επηρέασε αρνητικά την εξερχόμενη τουριστική κίνηση (περιορίστηκε κατά 3%), μετά από σημαντική άνοδο το 2010 (6,2%). Η συντριπτική πλειοψηφία (άνω του 63%) Κυπρίων τουριστών επισκέπτεται ευρωπαϊκούς προορισμούς και κυρίως την Ελλάδα (32,68%), το Ηνωμένο Βασίλειο (25,15%) και τη Ρωσία (4,6%). Αξιοσημείωτη ήταν, πάντως, η μείωση των Κυπρίων τουριστών με προορισμό την Ελλάδα (-7,8%), ενώ στους άλλους δύο κύριους προορισμούς σημειώθηκαν περιορισμένες αυξήσεις (1,9 και 1,6%, αντιστοίχως).

Τα τελευταία χρόνια ο εξερχόμενος τουρισμός, υπερέβη τον συνολικό πληθυσμό της Κυπριακής Δημοκρατίας, γεγονός που αποδίδεται τόσο στο υψηλό κατά κεφαλήν εισόδημα όσο και στον ευρωπαϊκό προσανατολισμό της χώρας. Ο αριθμός των Κυπρίων ταξιδιωτών στο εξωτερικό, κατά την τελευταία δεκαετία αυξήθηκε κατά 76,7% (ήταν 684.197 το 2001).

Η **τουριστική κίνηση Ελλάδος - Κύπρου** δεν μπορεί να συγκριθεί μ' αυτήν με τις υπόλοιπες χώρες. Ήδη από τη δεκαετία του '90, εκτός των τομέων άμυνας, επιχειρηματικότητας, πολιτισμού, αναπτύχθηκαν αξιόλογες δράσεις μεταξύ Ελλάδος και Κύπρου και στον τουρισμό. Οι δεσμοί των δύο κοινωνιών και τα κοινά ήθη κι έθιμα, σε συνδυασμό με τις εξαιρετικά συχνές μετακινήσεις για επαγγελματικούς (κλπ) λόγους και βέβαια η πολλή καλή αεροπορική σύνδεση (υπάρχουν περισσότερες από 60 τακτικές πτήσεις την εβδομάδα), έχουν ως αποτέλεσμα η φύση του τουρισμού να διαφέρει σημαντικά απ' αυτήν των υπολοίπων χωρών. Η διαφορά αφορά ακόμα κι εκείνες τις χώρες που έχουν επίσης ιδιαίτερους δεσμούς με την Κύπρο (Βρετανία - βάσεις, κοινοπολιτεία, Ρωσία - 30.000 μόνιμοι κάτοικοι).

Κατά κύριο λόγο, ο Κύπριος τουρίστας πραγματοποιεί σύντομα τριήμερα ταξίδια στην Ελλάδα (εκτός από τις θερινές του διακοπές που διαρκούν περισσότερο), ενώ η διαμονή του Έλληνα τουρίστα στη Κύπρο είναι εβδομαδιαίας διάρκειας. Το έτος 2011 πραγματοποιήθηκαν 395.045 ταξίδια κατοίκων της Κύπρου προς την Ελλάδα. Όπως σημειώθηκε και ανωτέρω, πάντως, το 2011 σημειώθηκε σημαντική μείωση στον αριθμό Κυπρίων τουριστών με προορισμό την Ελλάδα, παρά την εκστρατεία «Πάμε Ελλάδα» του Κυπρο-Ελλαδικού Επιχειρηματικού Συνδέσμου. Η εκστρατεία αυτή παρουσίασε καλύτερα αποτελέσματα κατά το έτος 2012. Οι αγαπημένοι ελληνικοί προορισμοί των Κυπρίων είναι τα ελληνικά νησιά, όπως το Αιγαίο και το Ιόνιο πέλαγος και κυρίως η Κρήτη, η Μύκονος, η Σαντορίνη, η Ρόδος, η Κως, η Σκιάθος, η Τήνος, η Κέρκυρα, η Ζάκυνθος και η Κεφαλονιά. Οι αφίξεις τουριστών από την Ελλάδα στην Κύπρο αυξήθηκαν κατά 8,7% το 2011, ανερχόμενες σε 138.721.

Η συμφωνία για επέκταση της συνεργασίας μεταξύ Κυπριακών Αερογραμμών και Olympic Air που υπογράφηκε λίγο καιρό μετά την εκπονή του έτους 2010, επιτρέπει τις απευθείας προγραμματισμένες πτήσεις κοινού κωδικού στο δίκτυο δρομολογίων εσωτερικού

και εξωτερικού των δύο εταιριών. Η συμφωνία συνέδεσε, αρχικά, τις πόλεις Λάρνακα και Πάφο με Αθήνα, Ρόδο, Ηράκλειο και Θεσσαλονίκη και στη συνέχεια τη συντριπτική πλειοψηφία των προορισμών εσωτερικού και εξωτερικού των δύο αερομεταφορέων. Σημειώνεται ότι εξ αρχής, οι δύο αεροπορικές εταιρίες πρόσφεραν το 63% του συνολικού αριθμού διαθεσίμων θέσεων στα δρομολόγια τους μεταξύ Ελλάδος και Κύπρου.

Επιπλέον, λειτουργεί και πάλι κάποιου είδους ακτοπολική σύνδεση της Κύπρου με την Ελλάδα. Σύμφωνα με τη νέα σύνδεση επιτρέπεται σε οχηματαγωγά πλοία να μεταφέρουν μέχρι και δώδεκα επιβάτες. Τα μέτρα αυτά ικανοποιεί αίτημα κύπριων επιβατών που διακατέχονται από τη φοβία του αεροπλάνου. Υπενθυμίζεται ότι εφαρμοζόταν επί πολλά χρόνια κανονική ακτοπολική σύνδεση μεταξύ των δύο χωρών, που όμως λόγω των συχνών αεροπορικών δρομολογίων σε ανταγωνιστικές τιμές, κρίθηκε οικονομικά ασύμφορη και έλαβε τέλος το 1998.

Η κυπριακή κυβέρνηση επεδίωξε τη σύναψη συμφωνίας ακτοπολικής σύνδεσης με την Ελλάδα, την Ιταλία, και το Ισραήλ με στόχο να χρηματοδοτούνται τα λειτουργικά έξοδα των εμπλεκόμενων εταιριών κατά 70% από την Ευρ. Ένωση, στο πλαίσιο προγράμματος της ΕΕ για τη Μεσόγειο. Ωστόσο, η Ιταλία απέσυρε το ενδιαφέρον της, ενώ η όλη προσπάθεια δεν έχει ακόμα ευοδωθεί.

Συμπερασματικά, η διαχρονικά δυναμική συνεισφορά του **τριτογενούς τομέα** στο ΑΕΠ συνεχίστηκε και το 2010 και το ποσοστό του στην διαμόρφωση του ΑΕΠ παραμένει κοντά στο 75%. Όπως είναι φυσικό, ο τριτογενής τομέας δοκιμάστηκε σκληρά από την οικονομική κρίση και ιδιαίτερα από την πτώση του τουρισμού.

Οι εξελίξεις που λαμβάνουν χώρα στον τριτογενή τομέα είναι συνδεδεμένες με την διαχρονική κυβερνητική πολιτική που στοχεύει στην μετεξέλιξη και ανάδειξη της Κύπρου σε διεθνές επιχειρηματικό κέντρο παροχής υπηρεσιών υψηλού επιπέδου. Η προσπάθεια αυτή συνδυάζεται με τη βελτίωση και επέκταση των υποδομών της χώρας.

Ο προβληματισμός όμως που αναπτύσσεται είναι εάν το μέχρι τώρα οικονομικό μοντέλο έφθασε στα όρια του. Το τεράστιο μέγεθος των τραπεζών σε σχέση με τη λοιπή οικονομία, μετά την αρνητική Ιρλανδική και Κυπριακή τραπεζική εμπειρία με κατάληξη την υπογραφή ή αντίστοιχη διαπραγμάτευση δανειακών συμβάσεων με την “τρίκα” δανειστών (Δ.Ν.Τ.-Ε.Ε.-Ε.Κ.Τ.), υποχρεώνει σε αναθεώρηση του στόχου ανάδειξης της Κύπρου σε διεθνές τραπεζικό και επιχειρηματικό κέντρο. Το 50% περίπου των σημαντικών ρωσικών κεφαλαίων-εισροών στο κυπριακό τραπεζικό σύστημα δεν είναι παρά λογιστικές εγγραφές και όχι πραγματικά κεφάλαια που αποτελούν καταθέσεις ή επενδύσεις. Καθίσταται λοιπόν προφανής η ανάγκη καθορισμού των ορίων και του ρόλου ενός τέτοιου διεθνούς επιχειρηματικού κέντρου.

Τέλος οι λοιποί πυλώνες του κυπριακού οικονομικού θαύματος (τουριστικός και κατασκευαστικός τομέας) βρίσκονται σε βαθιά κρίση και δεν αποτελούν πλέον εγγύηση ότι θα είναι σε θέση να στηρίξουν και πάλι μακροχρόνια την κυπριακή οικονομία. Η ναυτιλία, όμως, φαίνεται να δίνει αρκετές υποσχέσεις για το μέλλον αλλά από μόνη της δεν επαρκεί για να στηριχθεί το όραμα ενός διεθνούς επιχειρηματικού κέντρου.

2. Βιομηχανική πολιτική

Ο δευτερογενής τομέας παρουσιάζει μια σχετική σταθερότητα και συμμετέχει, κατά την τελευταία εξαετία, στη διαμόρφωση του ΑΕΠ με ποσοστό 13-15%. Ο εν λόγω κλάδος πρόσφερε απασχόληση στο 18,2% περίπου του εργατικού δυναμικού. Ο τομέας της **μεταποίησης** γνώρισε αύξηση των εξαγωγών μεταποιημένων προϊόντων βιομηχανικής προέλευσης, αλλά και μειωμένη εσωτερική ζήτηση. Οι σημαντικότεροι κλάδοι του τομέα της μεταποίησης είναι κυρίως αυτοί των τροφίμων και ποτών, της τυπογραφίας, των επίπλων, των μεταλλικών, των καπνικών, των πλαστικών, των χημικών και φαρμακευτικών προϊόντων.

Μετά την ένταξη της Κύπρου στην ΕΕ, οι κυπριακές επιχειρήσεις επιβαρύνθηκαν με το κόστος της εναρμόνισης με το ευρωπαϊκό κεκτημένο, ενώ οι κλάδοι εντάσεως εργασίας αντιμετωπίζουν σοβαρότερα προβλήματα ανταγωνιστικότητας, όχι μόνο στις αγορές του εξωτερικού, αλλά και στη κυπριακή αγορά. Ο διεθνής ανταγωνισμός εντείνεται τόσο από τις

αναπτυσσόμενες χώρες χαμηλού εργατικού κόστους, όσο και από τις αναπτυγμένες χώρες που συνδυάζουν σχέδιο, ποιότητα, απαιτήσεις του καταναλωτή, νέους τρόπους ευέλικτης παραγωγής για ενισχυμένη παραγωγικότητα, εργασία και απόδοση κεφαλαίου.

Ως συνέπεια των ανωτέρω, κατά το 2011, ο δείκτης βιομηχανικής παραγωγής στον τομέα της μεταποίησης μετεβλήθη κατά -8,1% σε σχέση με το 2010 (από 93,2 σε 85,7), διατηρώντας τον αρνητικό του ρυθμό (είχε μειωθεί κατά 3,1% το 2010). Η δε συνεισφορά του στο ΑΕΠ ανήλθε στο 14,5%. Από τους υποτομείς του δευτερογενούς τομέα διεσώθη εκείνος της παραγωγής χαλουμιού (βιομηχανία τροφίμων). Ο σημαντικός υποτομέας της φαρμακοβιομηχανίας διατηρήθηκε σε αξιόλογα επίπεδα παρά τη κρίση. Τα κυριότερα βιομηχανικά προϊόντα της Κύπρου είναι τα φαρμακευτικά, οι φωτοευαίσθητες ημι-αγώγιμες συσκευές, τα τρόφιμα, τα ποτά και ο επεξεργασμένος καπνός.

Η κυπριακή **βιομηχανική πολιτική** της τελευταίας δεκαετίας χαρακτηρίζεται από τη δημιουργία Βιομηχανικών Περιοχών που επιτρέπουν την άμεση εγκαθίδρυση βιομηχανικών μονάδων με το χαμηλότερο δυνατό κεφαλαιουχικό κόστος. Στην ελεύθερη Κύπρο λειτουργούν 12 Βιομηχανικές Περιοχές που καλύπτουν όλες τις επαρχίες. Οι Βιομηχανικές Περιοχές συμπληρώνονται από 100 περίπου Βιομηχανικές/Βιοτεχνικές Ζώνες. Το 2010 ανεγέρθηκαν 2 εργοστασιακά κτήρια και εκμισθώθηκαν 14 βιομηχανικά οικοπέδα.

Σε γενικές γραμμές, η κυπριακή μεταποιητική βιομηχανία, συγκρινόμενη με το μέσο όρο των λοιπών χωρών της Ε.Ε., παρουσιάζει τη τελευταία δεκαετία χαμηλή παραγωγικότητα, υψηλό εργατικό κόστος αλλά και υψηλή προστιθέμενη αξία.

Τα βασικά πλεονεκτήματα της θα μπορούσαν να συνοψιστούν ως ακολούθως:

Η καλλιέργεια καταναλωτικής πίστης (brand loyalty) στα εγχώρια προϊόντα καθιστά εξασφαλισμένη την τοπική αγορά στις κυπριακές παραγωγικές επιχειρήσεις (πχ στους κλάδους ποτοποιίας, ζυθοποιίας, γαλακτοκομικών-λευκό γιαούρτι, χαλούμι-, κρεάτων, φαρμακευτικών). Το ευνοϊκό θεσμικό πλαίσιο για προσέλκυση επενδύσεων (χαμηλός συντελεστής φορολόγησης επιχειρηματικών κερδών, ευέλικτες διαδικασίες σύστασης και έναρξης λειτουργίας εταιρίας) αυξάνει το βαθμό ελκυστικότητας της Κύπρου. Η τάση προσανατολισμού στην ποιότητα οδηγεί στην ικανοποιητική προστιθέμενη αξία της Κυπριακής μεταποίησης (πχ φαρμακευτικά προϊόντα, παρασιτοκτόνα, χρώματα και βερνίκια, θερμοσίφωνες κλπ). Η επιτυχημένη εφαρμογή από τις επιχειρήσεις σειράς μεθόδων στήριξης της ζήτησης των παραγόμενων προϊόντων εξασφαλίζει την απορρόφηση όλης σχεδόν της παραγωγής (πχ παραγωγή με συμβόλαιο και επανασυσκευασίες- repackaging- για λογαριασμό ξένων εταιρειών που εμπορεύονται παρασιτογενή προϊόντα, κατασκευές σύμφωνα με ατομικές απαιτήσεις-tailor made- στα έπιπλα, σύστημα επιστρεφόμενων φιαλών στη ποτοποιία/ζυθοπαραγωγή κλπ).

Οι σημαντικότερες αδυναμίες της κυπριακής μεταποίησης, είναι με τη σειρά τους οι εξής:

Η χαμηλή παραγωγικότητα (πχ κλάδοι πλαστικών, φαρμακευτικών, ποτοποιίας, κρεάτων, χρωμάτων και θερμοσίφωνων) και το υψηλό λειτουργικό κόστος/κόστος παραγωγής λόγω χαμηλούς παραγωγικότητας, υψηλού εργατικού κόστους-ΑΤΑ-, ακριβών πρώτων υλών, ηλεκτρικής ενέργειας, υπο-απασχόλησης των μηχανημάτων (κλπ) αποτελούν τις κυριότερες αδυναμίες της Κυπριακής βιομηχανίας. Οι λοιποί αρνητικοί παράγοντες που την επηρεάζουν δυσμενώς είναι η έλλειψη εξειδικευμένου εργατικού δυναμικού, η μεγάλη ευαισθησία των επιχειρήσεων στις μεταβολές τιμών των πρώτων υλών, το μικρό μέγεθος των εταιριών αλλά και της τοπικής αγοράς, η γραφειοκρατία, η έλλειψη προϊόντικής διαφοροποίησης και η περιορισμένη προσφορά προϊόντικού χαρτοφυλακίου.

Ο κλάδος των κατασκευών στην Κύπρο έχει εισέλθει σε ύφεση από το τελευταίο τετράμηνο του 2008. Σύμφωνα με τα στοιχεία της Στατιστικής Υπηρεσίας Κύπρου (ΥΣΤΑΤ), το 2011 εκδόθηκαν συνολικά 7.506 άδειες οικοδομής, σημειώνοντας μείωση της τάξης του 14,48% σε σχέση με την ίδια περίοδο του προηγούμενου έτους (8.777 άδειες). Οι βασικές αιτίες για τη μείωση της οικοδομικής δραστηριότητας θα πρέπει να αναζητηθούν στη διεθνή οικονομική κρίση, στην περιοριστική πιστωτική πολιτική, αλλά και στην πτώση της αγοράς ακινήτων από αλλοδαπούς. Οι μειώσεις των τιμών ακινήτων, στις οποίες προέβησαν οι κατασκευαστές, οι οποίες σε ορισμένες περιοχές υπερέβησαν και το 20%, δεν έχουν καταφέρει να αναθερμάνουν την αγορά.

Κρίνεται σκόπιμο να διευκρινισθεί ότι, ενώ η κρίση ξεκίνησε από τις επαρχίες Λάρνακας και Αμμοχώστου, σύμφωνα με τα υφιστάμενα στατιστικά στοιχεία, επεκτάθηκε σε όλες τις επαρχίες της Κύπρου.

ΚΑΤΑΣΚΕΥΑΣΤΙΚΟΣ ΚΛΑΔΟΣ ΣΤΗΝ ΚΥΠΡΟ ΑΝΑ ΕΠΑΡΧΙΑ								
	Ιαν. – Δεκ. 2011				Ιαν. – Δεκ. 2010			
	Αρ. Αδειών	Εμβαδόν (μ ²)	Αξία (€000)	Αρ. οικιστ. μονάδων	Αρ. Αδειών	Εμβαδόν (μ ²)	Αξία (€000)	Αρ. οικιστ. μονάδων
ΛΕΥΚΩΣΙΑ	2.556	825.702	722.301	2.937	2.891	1.054.645	900.895	4.142
ΑΜΜΟΧΩΣΤΟΣ	394	154.579	145.496	604	474	198.451	170.227	1.177
ΛΑΡΝΑΚΑ	1.194	404.598	348.250	1.478	1.371	526.188	497.789	2.904
ΛΕΜΕΣΟΣ	2.008	496.658	494.651	2.050	2.600	742.101	714.678	3.627
ΠΑΦΟΣ	1.354	371.500	354.436	1.770	1.441	396.520	355.911	2.462

Πηγή: Κυπριακή Στατιστική Υπηρεσία

Η αξία της ετήσιας παραγωγής από τα **ορυχεία και τα λατομεία** διπλασιάστηκε κατά την παρελθούσα δεκαετία (από 25,5 εκ. ευρώ το 2001 σε 51,1 εκ ευρώ το 2011). Το ποσοστό συμμετοχής στο κυπριακό ΑΕΠ ανήλθε το 2011 σε 0,3%. Η μοναδική μεταλλευτική δραστηριότητα που υπάρχει σήμερα στην χώρα είναι το μεταλλείο χαλκού της Σκουριώτισσας. Η λατομική βιομηχανία είναι έντονα δραστηριοποιημένη και σήμερα λειτουργούν 167 λατομεία που παράγουν διάφορα πετρώματα και βιομηχανικά ορυκτά.

ΕΞΕΛΙΞΗ ΕΤΗΣΙΑΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΑΠΟ ΟΡΥΧΕΙΑ ΚΑΙ ΛΑΤΟΜΕΙΑ 2001 - 2011

2011*	2010	2009	2008	2007	2006	2005	2004	2003	2002	2001
51,1	53,4	46,7	62,1	49,6	45,0	43,4	40,7	34,3	29,4	25,5

*Προσωρινά στοιχεία

Πηγή: Κυπριακή Στατιστική Υπηρεσία

Τέλος τα επόμενα χρόνια επιδιώκεται η μεγάλη ανάπτυξη του **ενεργειακού τομέα** (φυσικού αερίου, πετροχημικών κλπ) σε συνάρτηση με τα αποτελέσματα των ερευνών για αποθέματα φυσικού αερίου και πετρελαίου στην κυπριακή ΑΟΖ.

3. Αγροτική πολιτική

Ο πρωτογενής τομέας βρίσκεται, ακόμη, σε μια μεταβατική φάση που οφείλεται στο νέο οικονομικό περιβάλλον που δημιουργήθηκε ως αποτέλεσμα της πλήρους ένταξης της Κύπρου στην ΕΕ. Η συνεισφορά του πρωτογενούς τομέα στη διαμόρφωση του ΑΕΠ παρουσιάζει, εδώ και αρκετά χρόνια, μια σταθερά πτωτική τάση. Από το 16% του ΑΕΠ που καταλάμβανε το 1960, μειώθηκε διαχρονικά στο 3,4% το 2004, σε 2,3% το 2009 και 2,1 % το 2011.

Ο αριθμός των γεωργικών εκμεταλλεύσεων ανέρχεται στις 45.199, το 99% των οποίων είναι ατομικές. Κατά μέσο όρο υπάρχουν 5 τεμάχια και 35 δεκάρια ανά εκμετάλλευση, ενώ η μέση έκταση ανά τεμάχιο είναι 7 δεκάρια. Από τη συνολική έκταση του νησιού (925.100 εκτάρια) περίπου 589.880 εκτάρια ελέγχονται από την Κυπριακή Δημοκρατία και από αυτά η γεωργική γη αποτελεί το 26%, τα δάση το 24%, οι άλλες δασοκαλυμμένες εκτάσεις το 30%, η άγονη και ακαλλιέργητη γη το 7% και η οικιστική γη το υπόλοιπο 13%. Η συνολική έκταση της γεωργικής γης ήταν 153.300 εκτάρια το 2003. Οι ετήσιες καλλιέργειες αντιπροσωπεύουν το 69,8%, οι μόνιμες το 26,4%, οι βοσκότοποι το 0,3% και η αγρανάπανση το 3,5% της γεωργικής γης. Αξίζει να σημειωθεί ότι τέσσερα προϊόντα καλύπτουν το 80,3% της γεωργικής γης, πιο συγκεκριμένα τα σιτηρά με 47,4%, τα κτηνοτροφικά φυτά 15,5%, τα αμπέλια 8,2% και οι ελιές & χαρουπιές 9,2%. Σημειώνεται επίσης ότι υπάρχουν επιπλέον και 40.800 εκτάρια ακαλλιέργητης και άγονης γης (εγκαταλελειμμένη γεωργική γη) που αποτελούν το 7% της συνολικής έκτασης.

Το μικρό μέγεθος και ο κατακερματισμός του αγροτικού κλήρου, δυσχεραίνουν την ορθή και αποδοτική διαχείριση των αγροτικών εκμεταλλεύσεων, ιδιαίτερα στις ημιορεινές περιοχές. Τα σημαντικότερα γεωργικά προϊόντα που παράγει η Κυπριακή γη είναι: σιτηρά, πατάτες, σταφύλια, εσπεριδοειδή, λαχανικά και ελιές.

Όσον αφορά την καλλιέργεια βιολογικών προϊόντων οι σχετικές εκτάσεις ανέρχονται σε 1.684,3 εκτάρια αποτελώντας περίπου το 1,2% του συνόλου της γεωργικής γης. Οι πιο σημαντικές βιολογικές καλλιέργειες είναι οι ελιές (39%), οι αροτραίες καλλιέργειες –σιτηρά, ψυχανθή- (34%) και τα αμπέλια (7%). Άλλες βιολογικές καλλιέργειες είναι οι χαρουπιές (3%), φυλλοβόλα (2,5%), αρωματικά (2%), λαχανικά (1%) κλπ..

Στις πλείστες των περιπτώσεων οι παραγόμενες ποσότητες είναι επαρκείς για την κάλυψη της εγχώριας κατανάλωσης, ενώ για μερικά «ελλειμματικά» προϊόντα γίνονται εισαγωγές και για κάποια άλλα πραγματοποιούνται εξαγωγές κυρίως στα κράτη μέλη της Ε.Ε.

α) Η **φυτική παραγωγή** περιλαμβάνει τα «κτηνοτροφικά φυτά» που καταλαμβάνουν τις μεγαλύτερες εκτάσεις (33,7 χιλιάδες εκτάρια περίπου), τα σιτηρά (31 χιλιάδες εκτάρια), τις ελιές (12 χιλιάδες εκτάρια), τα αμπέλια (8,8 χιλιάδες εκτάρια) και τα κατεξοχήν εξαγωγίμα προϊόντα, όπως πατάτες (4,9 χιλιάδες εκτάρια) και εσπεριδοειδή (4,9 χιλιάδες εκτάρια). Σε έκταση περίπου 2,1 χιλιάδων εκταρίων καλλιεργούνται πεπονοειδή και άλλα λαχανικά (ντομάτες, αγγούρια, φυλλώδη κλπ) ενώ σε ορεινές περιοχές φυλλοβόλα-οπωροφόρα δέντρα (πχ μηλιές, αχλαδιές, ροδακινιές, κερασιές κλπ.

Ως προς το θέμα της διατήρησης του περιβάλλοντος και της υπαίθρου οι τρεις πιο παραδοσιακές καλλιέργειες είναι οι ελιές, χαρουπιές και αμυγδαλιές. Οι ελιές πήραν τα τελευταία χρόνια ανάπτυξη με τη δημιουργία νέων αρδευόμενων φυτειών με αποτέλεσμα η έκταση της καλλιέργειας τους να ξεπερνά πλέον αυτή των εσπεριδοειδών. Με τη σειρά της, η παραγωγή ελαιολάδου έχει οδηγήσει σε σχετική αυτάρκεια και ακόμη σε εξαγωγές. Το ίδιο φαινόμενο, αλλά με πιο έντονο τρόπο, παρατηρείται στις πατάτες και τα εσπεριδοειδή. Αντίθετα εισάγονται σημαντικές ποσότητες σιτηρών. Η καλλιέργεια των εσπεριδοειδών συρρικνώνεται λόγω των διεθνών ανταγωνιστικών τιμών, της ανομβρίας (κλπ) και δημιουργείται έτσι η ανάγκη αναδιάρθρωσης κάποιων καλλιεργειών, όπως της πατάτας.

β) Η **κτηνοτροφική παραγωγή** αν και είναι αρκετά ανταγωνιστική, εν τούτοις κατά περιόδους αντιμετωπίζει εξειδικευμένα προβλήματα που σχετίζονται με κρούσματα αφθώδους πυρετού, την προσβολή μεγάλου αριθμού αιγοπροβάτων από την τρομώδη νόσο και τις μολυσμένες ζωοτροφές, με αποτέλεσμα την ανίχνευση αφλατοξινών στο αγελαδινό γάλα. Η ανεπάρκεια της εγχώριας παραγωγής ζωοτροφών και η, κατά συνέπεια, μεγάλη εξάρτηση από τις αγορές του εξωτερικού αποτελεί ένα πρόσθετο πρόβλημα για την κτηνοτροφία της Κύπρου, αφού επηρεάζει, δυσμενώς, την ανταγωνιστικότητά της. Τέλος η εναρμόνιση με τα ισχύοντα στην Ε.Ε., δημιουργεί νέες υποχρεώσεις στις μεγάλες κτηνοτροφικές μονάδες, κυρίως χοιροστάσια και βουστάσια, οι οποίες υποχρεούνται να χρησιμοποιούν τις βέλτιστες τεχνικές διαχείρισης αποβλήτων, κάτι που απαιτεί εξειδικευμένες επενδύσεις και αυξάνει το κόστος λειτουργίας τους.

Επίσης οι δύο κυριότεροι παραγωγοί γάλακτος, κατηγορούνται από τις τοπικές γαλακτοβιομηχανίες για μονοπωλιακές ή ολιγοπωλιακές πρακτικές με αποτέλεσμα η τιμή παραγωγού-προμηθευτή γάλακτος προς τη βιομηχανία να είναι από τις υψηλότερες στην Ε.Ε., αν όχι η υψηλότερη.

Η Κύπρος έχει αυτάρκεια χοιρινού κρέατος, κρέατος πουλερικών και αυγών. Παρά την ανάπτυξη, ο βαθμός αυτάρκειας στην αιγοπροβατοτροφία είναι γύρω στο 80%, ενώ μεγαλύτερη εξάρτηση από τις εισαγωγές έχει ο τομέας του βοδινού κρέατος. Οι μονάδες αγελαδοτροφείας είναι μεικτές, δηλαδή η παραγωγή γάλακτος και η πάχυνση μόσχων γίνονται στην ίδια μονάδα. Παρά τη σχετική αυτάρκεια στο φρέσκο γάλα, πραγματοποιούνται σημαντικές εισαγωγές γαλακτοκομικών προϊόντων.

Στη Κύπρο λειτουργούν 236 βουστάσια στα οποία γίνεται εκτροφή 55.000 βοοειδών περίπου, εκ των οποίων 24.000 γαλακτοφόρων αγελάδων. Στη χοιροτροφία λειτουργούν 95 οργανωμένα χοιροστάσια. Ο αριθμός αιγοπροβάτων ανέρχεται σε 451.000 περίπου.

Η **πτηνοτροφία** (102 πτηνοτροφικές μονάδες) αντιμετωπίζει ανταγωνισμό από τις μεγάλες και σύγχρονες πτηνοτροφικές μονάδες του Ισραήλ, που λόγω των διευκολύνσεων που παρέχει η Ε.Ε. στην χώρα αυτή, έχουν την δυνατότητα να ανταγωνισθούν τις αντίστοιχες Κυπριακές στην εσωτερική αγορά.

γ) Η **αλιεία** έχει περιορισμένη σημασία για την οικονομία της Κύπρου, λόγω του μικρού αλιευτικού πλούτου των Κυπριακών θαλασσών αλλά και της κατοχής, από την Τουρκία, των σημαντικότερων αλιευτικών πεδίων της Νήσου. Η συνολική ετήσια παραγωγή της θαλάσσιας αλιείας ανέρχεται στους 1.900-2.000 τόνους. Η παραγωγή ψαριών από τις υδατοκαλλιέργειες γίνεται από μικρό αριθμό μονάδων που αποτελείται από 7 ιχθυοτροφεία πάχυνσης τσιπούρας και λαυρακιού, δύο ιχθυοτροφεία που ασχολούνται αποκλειστικά με την πάχυνση ερυθρού τόνου και 9 μικρές μονάδες που ασχολούνται με την παραγωγή πέστροφας. Η μισή περίπου παραγωγή, εξάγεται κυρίως στις χώρες της Ευρώπης.

Ορισμένα από τα παραγόμενα αγροτικά προϊόντα εξάγονται προς τις χώρες της Ε.Ε., αλλά και προς τρίτες χώρες, κυρίως γειτονικές. Όπως προαναφέρθηκε, οι Κυπριακές πατάτες και τα εσπεριδοειδή είναι βασικά εξαγωγίμα προϊόντα. Το 93-95% της παραγωγής κυπριακής πατάτας εξάγεται στις χώρες της Ε.Ε. και το υπόλοιπο προς τρίτες χώρες. Το 75% τουλάχιστον των ετήσιων εξαγωγών εσπεριδοειδών κατευθύνεται προς τις αγορές της Ε.Ε. και το υπόλοιπο προς τρίτες χώρες.

Η μεταποίηση των «γκρέιπφρουτ» και η παραγωγή χυμών (κλπ) αποτελούσε για χρόνια μια από τις σημαντικότερες μορφές μεταποίησης γεωργικών προϊόντων. Η φθίνουσα όμως πορεία των εξαγωγών φρέσκων εσπεριδοειδών συνέτεινε επίσης στην αύξηση της μεταποίησης και των εξαγωγών της (πχ χυμοί εσπεριδοειδών). Όσον αφορά τις εισαγωγές-εξαγωγές μεταποιημένων εσπεριδοειδών αυτές αφορούν εισαγωγές χυμού πορτοκαλιού και εξαγωγές μεταποιημένων προϊόντων (χυμών και τεμαχίων) «γκρέιπφρουτ», λεμονιού και πορτοκαλιού.

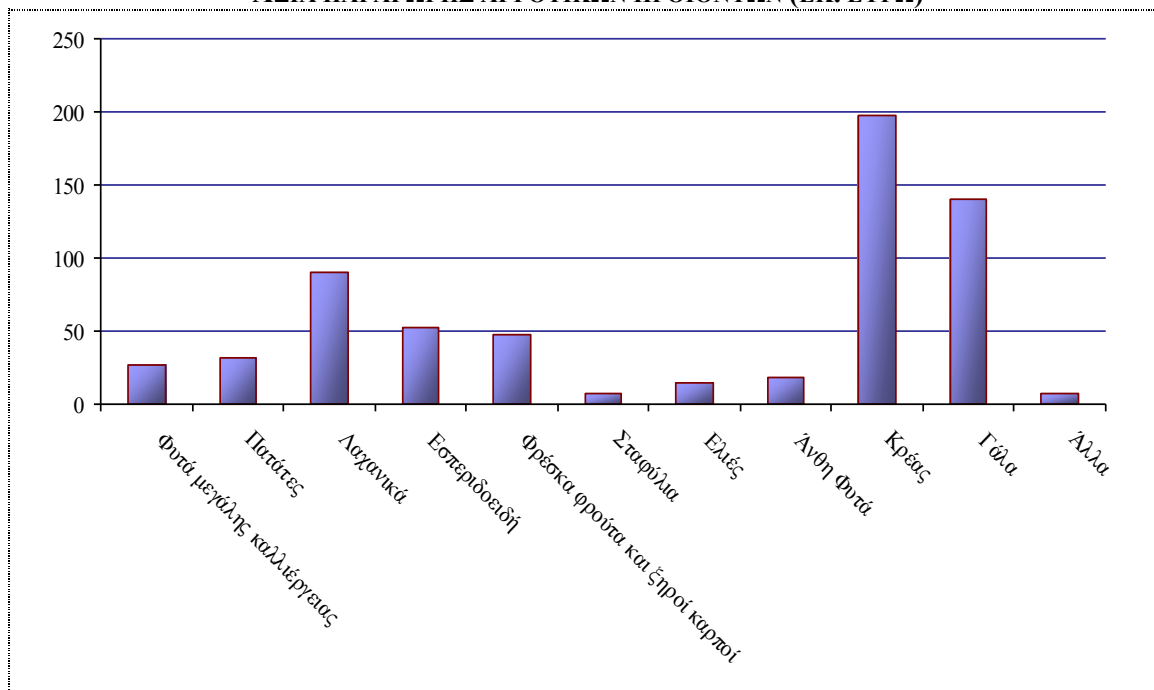
Τα οινοποιήσιμα σταφύλια μεταποιούνται από τέσσερις οινοβιομηχανίες και τοπικά οινοποιεία. Παράγεται επίσης οινόπνευμα και άλλα προϊόντα, εξειδικευμένα και μη.

Η ζωική παραγωγή δεν επαρκεί για τις ανάγκες χώρας και για τον λόγο αυτό εισάγονται όλων των ειδών κρέατα από διάφορες χώρες, συμπεριλαμβανομένης και της Ελλάδας, από την οποία εισάγεται κυρίως πρόβειο κρέας. Το μοναδικό άξιο λόγω εξαγωγίμο γαλακτοκομικό προϊόν της ζωικής παραγωγής είναι το χαλούμι. Το προϊόν αυτό παράγεται από μίγμα αγελαδινού και αιγοπρόβειου γάλακτος. Η μέση ετήσια παραγωγή χαλουμιού, είναι περί τους 12.000 τόνους, εκ των οποίων εξάγεται το 55% περίπου και αποφέρει έσοδα ύψους 41 εκατομ. ευρώ. Το Υπουργείο Εμπορίου, Βιομηχανίας και Τουρισμού έχει κατοχυρώσει το χαλούμι ως εμπορικό σήμα (Trade Mark) στο Ην. Βασίλειο, τις Η.Π.Α. και τον Καναδά, ενώ εκκρεμεί στις Βρυξέλλες ο φάκελος για εγγραφή του χαλουμιού ως προϊόντος Προστατευόμενης Ονομασίας Προέλευσης (ΠΟΠ).

Δεν υπάρχει ντόπια παραγωγή βουτύρου ή σκόνης γάλακτος. Τέλος αξιόλογη θεωρείται και η παραγωγή παραδοσιακών μεταποιημένων προϊόντων όπως χαλουμιού από αιγοπρόβειο γάλα, γλυκών από φρούτα, «σουτζούκου», αλλαντικών κλπ..

Στο πλαίσιο της Κοινής Αγροτικής Πολιτικής (ΚΑΠ) για την περίοδο 2007-2013 θα διατεθούν κονδύλια στην Κύπρο συνολικού ύψους 162,5 εκ. Ευρώ από το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης. Για την αξιοποίηση των πόρων αυτών, η Κύπρος συνέταξε το Εθνικό Στρατηγικό Σχέδιο Αγροτικής Ανάπτυξης, ως προς τους γενικούς στρατηγικούς στόχους και τομείς, που εξειδικεύονται μέσω του Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης 2007-2013. Ο συνολικός προϋπολογισμός του Προγράμματος ανέρχεται σε 325 εκ. Ευρώ, από τα οποία 162,5 εκ. Ευρώ (δηλαδή το 50%), όπως προαναφέρθηκε, αποτελούν κοινοτική χρηματοδότηση. Επιπλέον ένα ποσό 55 εκ. Ευρώ αποτελεί κρατική ενίσχυση.

ΑΞΙΑ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΑΓΡΟΤΙΚΩΝ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ (ΕΚ. ΕΥΡΩ)

Πηγή: Στατιστική Υπηρεσία Κύπρου

4. Ξένες επενδύσεις

4.1 Επενδυτικό Καθεστώς

Οι ξένοι επενδυτές μπορούν να συμμετέχουν σε όλους σχεδόν τους τομείς της οικονομίας μέχρι και 100%, είτε προέρχονται από κράτη μέλη της ΕΕ, είτε από τρίτες χώρες. Για τους επενδυτές κρατών μελών της ΕΕ δεν υφίσταται κανένας περιορισμός στην απόκτηση γης, κάτι που όμως δεν ισχύει για τους επενδυτές τρίτων χωρών. Στο Υπουργείο Εμπορίου, Βιομηχανίας και Τουρισμού (ΥΕΒΤ) λειτουργεί εδώ και μερικά χρόνια η Υπηρεσία Μονοθυριδικής Πρόσβασης για την ταχεία σύσταση επιχειρήσεων (www.mcit.gov.cy).

Από τον Ιανουάριο του 2008, λειτουργεί, υπό την εποπτεία και την χρηματοδότηση του ΥΕΒΤ, ο Κυπριακός Οργανισμός Προώθησης Επενδύσεων (www.cipa.org.cy) με συμμετοχή δέκα ατόμων από τον ιδιωτικό τομέα στο δωδεκαμελές Δ.Σ., ο οποίος έχει επιφορτισθεί με την προσέλκυση ξένου επιχειρηματικού κεφαλαίου για άμεσες επενδύσεις σε τομείς προτεραιότητας όπως, τραπεζικές και χρηματοοικονομικές υπηρεσίες, λογιστικές-νομικές υπηρεσίες, τεχνολογίες πληροφορικής και τηλεπικοινωνιών, ναυτιλία, ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, έρευνα και ανάπτυξη, εκπαίδευση, υπηρεσίες υγείας, τουρισμός κλπ (βλ. Ετήσια Έκθεσή μας 2010-σελ.41).

Σημειώνεται ότι η Ελεύθερη Ζώνη της Λάρνακας που είχε δημιουργηθεί με σκοπό την προσέλκυση ξένων επενδύσεων σε τομείς προηγμένης τεχνολογίας (εισαγωγή τεχνογνωσίας), καταργήθηκε με απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου της χώρας στις 09.06.2011 και σχετικό διάταγμα ανάκλησης από 17.06.2011.

Η γεωπολιτική θέση της Κύπρου, η οποία προσφέρει πρόσβαση τόσο σε κοινοτικές επιχειρήσεις όσο και σε επιχειρήσεις που προέρχονται από τρίτες -εκτός ΕΕ- χώρες, καθώς και το ευνοϊκότατο ακόμη, σε πανευρωπαϊκό επίπεδο, φορολογικό καθεστώς (ο εταιρικός φόρος δεν ξεπερνά το 10%), αποτελούν τους κυριότερους λόγους που καθιστούν την Κυπριακή αγορά πόλο έλξης των ξένων επιχειρήσεων.

Η Κύπρος διαθέτει δύο διεθνή αεροδρόμια στη Λάρνακα και την Πάφο και ένα ευρύ δίκτυο συνδέσεων με Ευρώπη, Μέση Ανατολή και Ασία που εξυπηρετείται από περισσότερους από 100 διεθνείς αερομεταφορείς. Λόγω του καλού δικτύου συνδέσεων, αποτελεί διαμετακομιστικό κέντρο εμπορευματικών αερομεταφορών για την ευρύτερη περιοχή. Στον τομέα των λιμενικών υποδομών, διαθέτει δύο λιμάνια για εμπορευματική και επιβατική χρήση στη Λεμεσό και τη Λάρνακα και ένα αποκλειστικά για βιομηχανική χρήση. Λειτουργούν,

επίσης, τρεις τερματικοί σταθμοί καυσίμων σε Λάρνακα, Δεκέλεια και Μονή. Το οδικό δίκτυο είναι ανεπτυγμένο, εκτεινόμενο σε 12.280 χλμ..

Πέραν των ανωτέρω, η Κύπρος καταβάλλει προσπάθειες να προσελκύσει ξένους επενδυτές, προβάλλοντας την καλή ποιότητα ζωής, τη γεωγραφική της θέση, την ένταξή της στην ΕΕ, και τις εξαιρετικά καλές θέσεις που κατέχει στην παγκόσμια κατάταξη στους δείκτες ανταγωνιστικότητας, διαφθοράς, επιχειρηματικότητας και απόδοσης ΑΞΕ κλπ. Κρίνεται σκόπιμο, ωστόσο, να σημειωθεί ότι και στους τέσσερις αυτούς δείκτες η χώρα εμφανίζεται, το 2011, να χάνει θέσεις στη γενική κατάταξη σε σχέση με το 2010.

ΔΕΙΚΤΗΣ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑΣ GCI		
Χώρα*	Κατάταξη	
	2011-2012	2010-2011
Ελβετία	1	1
Σιγκαπούρη	2	3
Σουηδία	3	2
ΗΠΑ	5	4
Γερμανία	6	5
Ισραήλ	22	24
ΚΥΠΡΟΣ	47	40
Τουρκία	59	61
Βουλγαρία	74	71
ΕΛΛΑΔΑ	90	83
Αλβανία	78	88
Συρία	98	97

Πηγή: World Economic Forum

(*) Σύνολο 139 χωρών

ΔΕΙΚΤΗΣ ΔΙΑΦΘΟΡΑΣ CPI		
Χώρα*	Κατάταξη	
	2011	2010
Νέα Ζηλανδία	1	2
Δανία	2	1
Σουηδία	4	4
Ελβετία	8	8
Γερμανία	14	15
ΗΠΑ	24	22
ΚΥΠΡΟΣ	30	28
Ισραήλ	36	30
Τουρκία	61	61
πΓΔΜ	69	62
Ρουμανία	75	69
Βουλγαρία	86	72
ΕΛΛΑΔΑ	80	78
Αίγυπτος	112	98
Συρία	129	127
Ρωσία	143	154

Πηγή: Transparency International

(*) Σύνολο 180 χωρών

ΔΕΙΚΤΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ (Ease of Doing Business Index)		
Χώρα*	Κατάταξη	
	2011	2010
Σιγκαπούρη	1	1
ΗΠΑ	4	5
Δανία	5	6
Ηνωμένο Βασίλειο	6	4
Ιρλανδία	8	8
πΓΔΜ	34	38
ΚΥΠΡΟΣ	49	37
Ρουμανία	65	56
Τουρκία	73	65
Αλβανία	77	82
Ιταλία	83	80
ΕΛΛΑΔΑ	101	109
Βραζιλία	120	127
Ρωσία	124	123

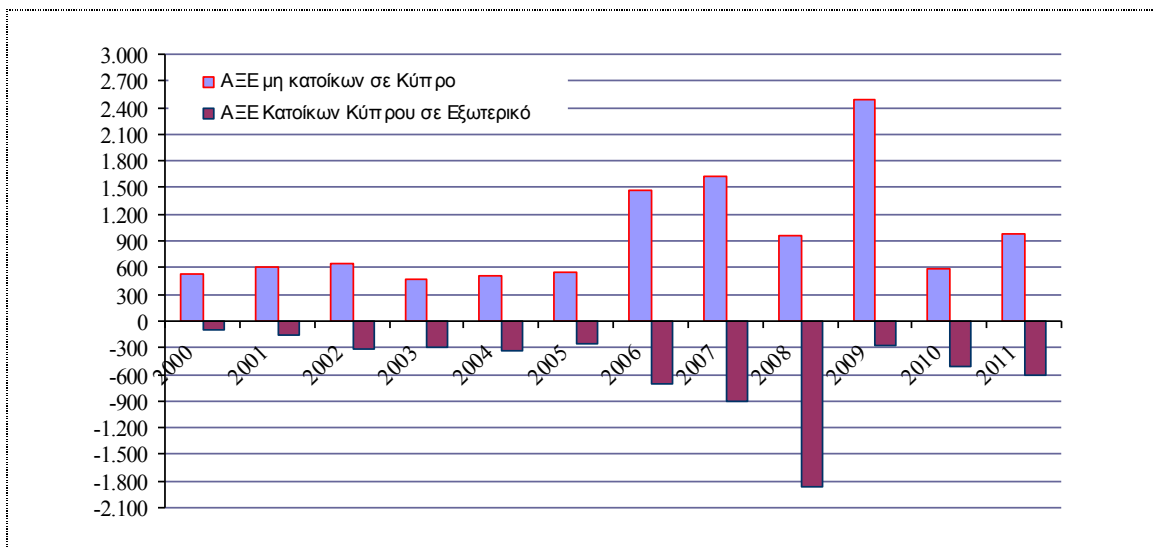
Πηγή: World Bank

(*) Σύνολο 183 χωρών

4.2 Άμεσες Ξένες Επενδύσεις (ΑΞΕ)

Σύμφωνα με τα στατιστικά στοιχεία της Κεντρικής Τράπεζας Κύπρου, οι Άμεσες Ξένες Επενδύσεις (ΑΞΕ) μη κατοίκων στην Κύπρο, το 2011, ανήλθαν σε 987,1 εκ. ευρώ σημειώνοντας αισθητή αύξηση σε σχέση με το 2010 (578,0 εκ. ευρώ). Αύξηση σημειώθηκε και στις ΑΞΕ κατοίκων Κύπρου στο εξωτερικό, οι οποίες ανήλθαν σε 608,3 εκ. ευρώ από 512,6 εκ. ευρώ το 2010.

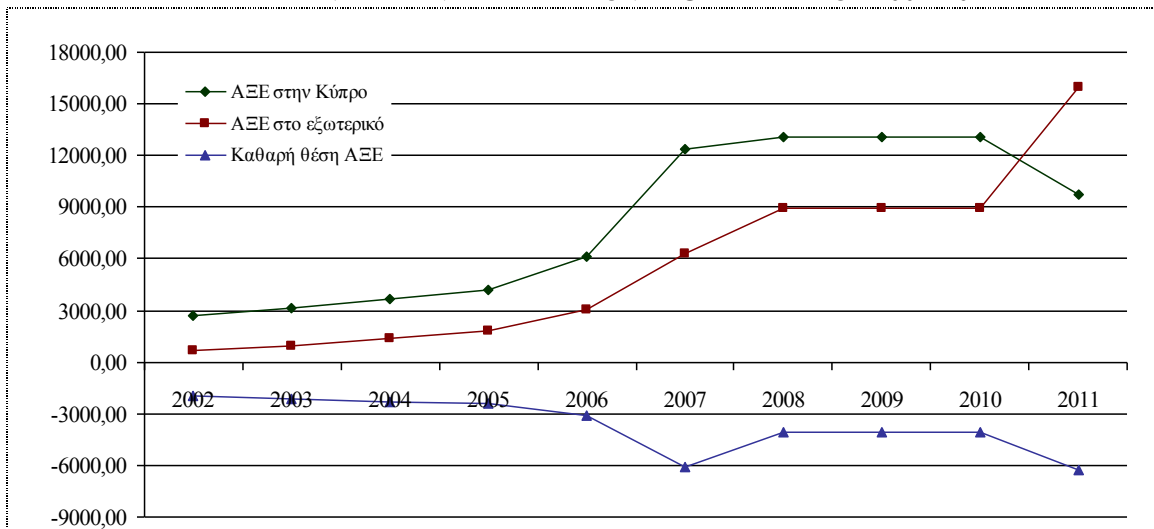
ΑΜΕΣΕΣ ΞΕΝΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ: ΕΙΣΡΟΕΣ – ΕΚΡΟΕΣ 2000 – 2011 (ΕΚ. ΕΥΡΩ)

Πηγή: Κεντρική Τράπεζα Κύπρου

Όσον αφορά στη διεθνή επενδυτική θέση της Κύπρου, το 2011, το συνολικό ύψος των ΑΞΕ στην Κύπρο ανήλθε σε 15.972 εκ. ευρώ, σημειώνοντας αύξηση σε σχέση με το 2010 (13.084 εκ. ευρώ). Δεδομένου ότι το συνολικό ύψος των ΑΞΕ στο εξωτερικό ανήλθε σε 9.711, η διεθνή θέση της Κύπρου σε επίπεδο ΑΞΕ διαμορφώνεται στο ποσό των -6.261 εκ. ευρώ (από -4.103 εκ. ευρώ το 2010).

ΑΜΕΣΕΣ ΞΕΝΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ - ΔΙΕΘΝΗΣ ΘΕΣΗ ΚΥΠΡΟΥ 2002-2011

Πηγή: Κεντρική Τράπεζα Κύπρου

Σημειώνουμε ότι, σύμφωνα με στοιχεία του κυπριακού Υπουργείου Εσωτερικών, το 2010, αυξήθηκε σημαντικά ο αριθμός των **εκατομμυριούχων επενδυτών από τρίτες χώρες** που πολιτογραφήθηκαν Κύπριοι πολίτες. Αναλυτικότερα, από το 2008 (οπότε ετέθη σε ισχύ η διαδικασία απόκτησης κυπριακής υπηκοότητας με ταχείς διαδικασίες, επί τη βάση συγκεκριμένων οικονομικών κριτηρίων) έως το 2010, έχουν πολιτογραφηθεί Κύπριοι συνολικά 57 εκατομμυριούχοι (κυρίως από Ρωσία και Ουκρανία), εκ των οποίων οι 26 έλαβαν την υπηκοότητα το 2010. Θετικό ενδεικτικό στοιχείο αποτελεί, επίσης, η αύξηση κατά 18,3% των αιτήσεων για εγγραφές νέων εταιρειών (από 16.231 το 2009 σε 19.201 το 2010), καθώς θεωρείται ότι αφορά, σε μεγάλο βαθμό, σε εταιρείες ξένων συμφερόντων.

Ιδιαίτερο ενδιαφέρον συγκεντρώνει η σχεδιαζόμενη κινεζική επένδυση ύψους 600 εκ. ευρώ στον χώρο του παλαιού αεροδρομίου Λάρνακας. Το Μάρτιο του 2012, υπεγράφη η συμφωνία μεταξύ της Hermes Airports και της κινεζικής εταιρείας Far Eastern Phoenix, για διαχείριση του χώρου. Με βάση τη συμφωνία θα δημιουργηθούν 4 εκθεσιακοί χώροι. Η μίσθωση από τη Far Eastern Phoenix Ltd του χώρου θα διαρκέσει 19 χρόνια, δηλαδή μέχρι το 2031.

Οι σημαντικότερες, πάντως, επενδύσεις κατά την τελευταία διετία αφορούν στον τομέα της ενέργειας:

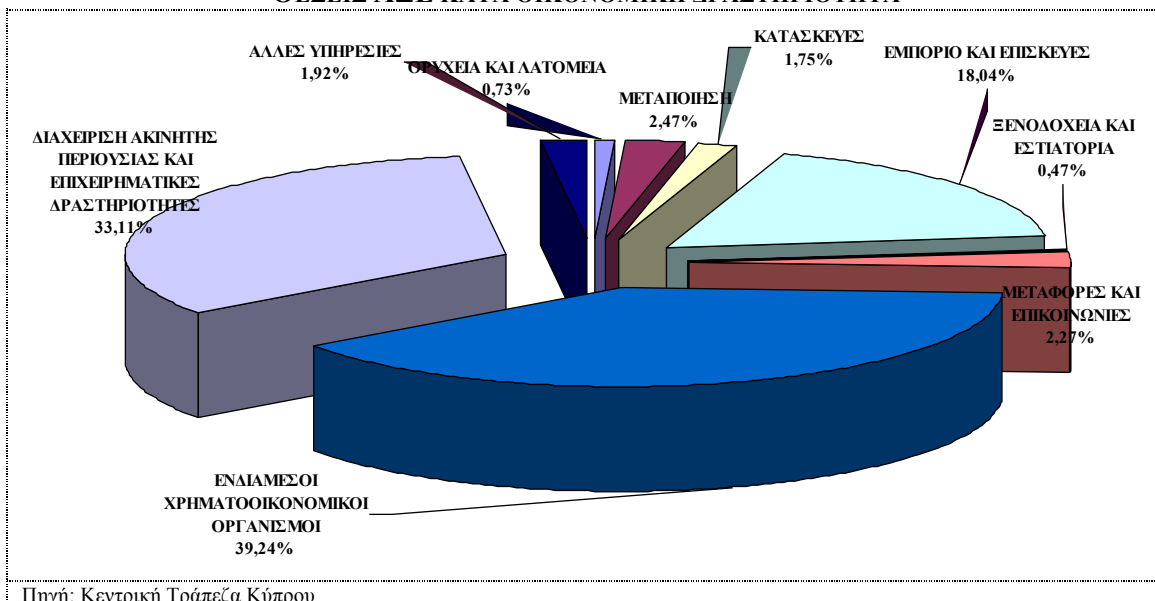
Η VTT Vasiliko Ltd και η J&P Group προέβησαν σε συμφωνία στρατηγικής συνεργασίας με αντικείμενο την ανέγερση τερματικού αποθήκευσης πετρελαιοειδών στο Βασιλικό, επένδυση ύψους 220 εκατομμυρίων ευρώ. Η κατασκευή του τερματικού αναμένεται να ολοκληρωθεί το 2014. Σε πρώτη φάση, το τερματικό θα έχει τη δυνατότητα αποθήκευσης 357 χιλ. m³ καυσίμων (βενζίνη, ντίζελ, καύσιμα αεροσκαφών, μαζούτ) και με την ολοκλήρωση της δεύτερης φάσης η χωρητικότητα θα ανέλθει στις 643 χιλ. m³. Στο πλαίσιο του έργου θα κατασκευαστεί αποβάθρα δεξαμενόπλοιων με τέσσερα σημεία πρόσδεσης. Η αποβάθρα θα εκτείνεται 1200m στη θάλασσα και θα περιλαμβάνει δύο βραχίονες φόρτωσης ανά σημείο πρόσδεσης ανά προϊόν με ικανότητα φόρτωσης / εκφόρτωσης 1250 m³/h.

Η επένδυση της αμερικανικής εταιρείας NOBLE ENERGY (ύψους 1,48 δισ. ευρώ) αφορά στις υποθαλάσσιες έρευνες για κοιτάσματα υδρογονανθράκων στο οικόπεδο 12 της κυπριακής Αποκλειστικής Οικονομικής Ζώνης. Σύμφωνα με τον Διευθυντή της εταιρείας στην Κύπρο, εφόσον οι θετικές προσδοκίες ευοδωθούν, το πιο αποτελεσματικό μέσο για την εκμετάλλευση των κοιτασμάτων φυσικού αερίου αποτελεί η κατασκευή μονάδας υγροποιημένου φυσικού αερίου (LNG). Το κόστος μίας τέτοιας επένδυσης (για παραγωγή 5 εκ. τόνων LNG ετησίως) υπολογίζεται ότι ανέρχεται σε 10 δισ. USD και ο χρόνος κατασκευής της μονάδας σε 3-4 χρόνια.

Στον τομέα των κατασκευών επισημαίνουμε το έργο “Limassol Landmark”, το οποίο θα περιλαμβάνει 233 παραθεριστικές κατοικίες με θέα στη θάλασσα, 14 εμπορικές μονάδες και υπηρεσίες υποστήριξης επιχειρηματικής δραστηριότητας. Το “Limassol Landmark”, το οποίο αναμένεται να είναι το υψηλότερο κτίριο της Λεμεσού, υπολογίζεται ότι θα κοστίσει 370 εκ. ευρώ, ενώ στην επένδυση συμμετέχουν, εκτός από την κυπριακή εταιρεία “Pafilia”, δύο ρωσικοί και ένας νορβηγικός όμιλος εταιρειών.

Λαμβάνοντας υπ’ όψιν τα υφιστάμενα στατιστικά στοιχεία, ο κύριος όγκος των ΑΞΕ στην Κύπρο αφορά σε παροχή χρηματοοικονομικών υπηρεσιών (8.856 εκ. ευρώ, ήτοι 52% επί του συνόλου ΑΞΕ), ενώ στη δεύτερη θέση βρίσκονται οι συμβουλευτικές υπηρεσίες διαχείρισης ακίνητης περιουσίας, νομικής και λογιστικής φύσης (5.492,7 εκ. ευρώ, ήτοι 33% επί του συνόλου ΑΞΕ).

ΘΕΣΕΙΣ ΑΞΕ ΚΑΤΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

4.3 Φορολόγηση-νομική μορφή-χαρακτηριστικά κυπριακών εταιρειών

Σύμφωνα με την φορολογική μεταρρύθμιση της 1.1.2003, ένα φυσικό ή νομικό πρόσωπο φορολογείται σύμφωνα με την κυπριακή νομοθεσία μόνο εάν διαμένει στην Κύπρο για περισσότερες από 183 ημέρες τον χρόνο (φυσικό πρόσωπο) ή εάν η διεύθυνση και ο έλεγχος της εταιρείας διεξάγονται στην Κυπριακή Δημοκρατία.

Σε κάθε νομικό ή φυσικό πρόσωπο, που είναι κάτοικος Κύπρου, για κάθε φορολογικό έτος επιβάλλεται φόρος στο εισόδημα που αποκτάται ή προκύπτει από πηγές τόσο εντός όσο και εκτός της Κύπρου (κέρδη, μισθούς, μερίσματα, τόκους, συντάξεις, ενοίκια, δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας κ.ά.).

Η απλή εγγραφή της εταιρείας στην Κύπρο δεν συνεπάγεται και τη φορολόγησή της σύμφωνα με την κείμενη νομοθεσία, ούτε τη δυνατότητα να απολαμβάνει οποιασδήποτε ευνοϊκής διάταξης από τις συμφωνίες αποφυγής διπλής φορολογίας που έχει συνάψει η Κύπρος, εάν η διαχείρισή της δεν διεξάγεται στην Κύπρο.

Στη περίπτωση που η διαχείριση της εταιρείας δεν γίνεται στην Κύπρο τότε η εταιρεία αυτή είναι υποχρεωμένη να καταβάλλει φόρο, σύμφωνα με την κυπριακή νομοθεσία, για τα εισοδήματα που προκύπτουν από τις δραστηριότητές της στην Κύπρο.

Σύμφωνα με την κείμενη νομοθεσία, οι σημαντικότερες νομικές μορφές των κυπριακών εταιρειών είναι η ιδιωτική μετοχική εταιρεία περιορισμένης ευθύνης (περιορισμένο δικαίωμα μεταβίβασης μετοχών, αριθμός μετόχων έως 50) και η δημόσια μετοχική εταιρεία περιορισμένης ευθύνης (χωρίς τους περιορισμούς της ιδιωτικής μετοχικής εταιρείας και με τη δυνατότητα εισαγωγής της προς διαπραγμάτευση στο Χρηματιστήριο Αξιών Κύπρου).

Η συνηθέστερη μορφή εταιρειών στην Κύπρο είναι η ιδιωτική μετοχική εταιρεία περιορισμένης ευθύνης, που έχει όλα τα βασικά χαρακτηριστικά της ελληνικής ανώνυμης εταιρείας και όχι της ελληνικής ΕΠΕ. Συστήνεται με υπογραφή, από τους ιδρυτές της ή εξουσιοδοτημένους αντιπροσώπους τους, του ιδρυτικού εγγράφου (περιέχει υποχρεωτικά την επωνυμία, τους σκοπούς, την ευθύνη των μελών και το ύψος του μετοχικού κεφαλαίου) και του καταστατικού της. Τα έγγραφα αυτά κατατίθενται στο Τμήμα Εφόρου Εταιρειών του Υπουργείου Εμπορίου, Βιομηχανίας και Τουρισμού, προκειμένου η εταιρεία να εγγραφεί στο Μητρώο Εταιρειών.

Ενδεικτικά αναφέρουμε ότι το κόστος σύστασης μιας απλής κυπριακής εταιρείας περιορισμένης ευθύνης με μετοχές, ανέρχεται σε 1.000-1.200 ευρώ και τα βασικά έξοδα νομικής αντιπροσώπευσης (υπηρεσία διευθυντών, εγγεγραμμένου γραφείου, γραμματέα) σε 1.000 ευρώ, ετησίως. Ειδικότερα, το κόστος της εγγραφής της εταιρείας περιορισμένης ευθύνης με μετοχικό κεφάλαιο στο Τμήμα Εφόρου Εταιρειών και Επίσημου Παραλήπτη του κυπριακού Υπουργείου Εμπορίου, Βιομηχανίας και Τουρισμού ανέρχεται στα 102,52 ευρώ συν

ποσοστό 0,6% επί του ονομαστικού κεφαλαίου της εταιρείας (βλ. ιστοσελίδα του Τμήματος Εφόρου Εταιρειών του Κυπριακού Υπουργείου Εμπορίου, Βιομηχανίας και Τουρισμού, www.mcit.gov.cy).

Ο ελάχιστος αριθμός των ιδρυτών/μετόχων είναι ένας, ενώ ο κάθε μέτοχος θα πρέπει να γνωστοποιεί τα πλήρη στοιχεία του (πλήρες όνομα, διεύθυνση, εθνικότητα, επάγγελμα, αριθμός μετοχών). Ο διορισμός γραμματέα -επιφορτισμένου με την ετοιμασία και καταχώρηση της ετήσιας έκθεσης στον Έφορο Εταιρειών, την τήρηση των πρακτικών των συνελεύσεων και συνεδριάσεων, την ετοιμασία των ψηφισμάτων και την καταχώρηση των αλλαγών στον Έφορο Εταιρειών- είναι δεσμευτική από τον κείμενη νομοθεσία. Όσον αφορά στο ύψος του μετοχικού κεφαλαίου δεν υφίσταται σχετική πρόβλεψη. Είθισται το ελάχιστο αρχικό μετοχικό κεφάλαιο να καθορίζεται σε 100 ευρώ, διαιρεμένο σε ισάριθμες μετοχές. Η διαδικασία σύστασης εταιρείας διαρκεί μόνο λίγες ημέρες.

Πέρα από τον χαμηλότερο φορολογικό συντελεστή (10% επί των κερδών) που ισχύει στις χώρες-μέλη της ΕΕ, η σύσταση ιθύνουσας εταιρείας στην Κύπρο με σκοπό τον καλύτερο φορολογικό προγραμματισμό της επιχείρησης, παρουσιάζει, μεταξύ άλλων, τα εξής πλεονεκτήματα:

- Η παρακράτηση φόρου στα εξερχόμενα από την κυπριακή εταιρεία μερίσματα, προς μέτοχο που δεν είναι κάτοικος Κύπρου, είναι μηδενική.
- Δεν υφίσταται φόρος κεφαλαιουχικών κερδών εκτός από κέρδη που προκύπτουν από τη διάθεση ακίνητης περιουσίας που βρίσκεται στη Κύπρο ή κερδών από διάθεση μετοχών, που αντιπροσωπεύουν ακίνητη περιουσία στην Κύπρο.
- Υπάρχει η δυνατότητα πραγματοποίησης πληρωμών, διανομής μερισμάτων και κερδών, τόκων και δικαιωμάτων στο εξωτερικό χωρίς καμία φορολογική επιβάρυνση.
- Πλήρης απελευθέρωση στη διακίνηση κεφαλαίων και πληρωμών.

Η Κύπρος έχει συνάψει συμφωνίες αποφυγής διπλής φορολογίας με 46 κράτη: Αίγυπτος, Άγιος Μαρίνος, Αρμενία, Αυστρία, Αζερμπαϊτζάν, Βέλγιο, Βουλγαρία, Γαλλία, Γερμανία, Δανία, Ελλάδα, Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα, Ηνωμένο Βασίλειο, ΗΠΑ, Ινδία, Ιρλανδία, Ιταλία, Καναδάς, Κατάρ, Κίνα, Κιργιστάν, Κουβέιτ, Λευκορωσία, Λίβανος, Μάλτα, Μαυρίκιος, Μαυροβούνιο, Μολδαβία, Ν. Αφρική, Νορβηγία, Ουγγαρία, Ουζμπεκιστάν, Ουκρανία, Πολωνία, Ρουμανία, Ρωσία, Σερβία, Σεϋχέλλες, Σλοβακία, Σλοβενία, Σουηδία, Σιγκαπούρη, Συρία, Τατζικιστάν, Ταϊλάνδη, Τσεχία.

Σύμφωνα με τις ανωτέρω συμφωνίες, ο φόρος που επιβάλλεται στη μία χώρα δίνεται ως πίστωση στο φόρο που επιβάλλεται στη χώρα, στην οποία διαμένει ο φορολογούμενος, με αποτέλεσμα ο φορολογούμενος να μην επιβαρύνεται με ψηλότερο φορολογικό συντελεστή από τον συντελεστή της χώρας με τον πιο ψηλό συντελεστή φόρου.

Για τις εταιρείες ο φορολογικός συντελεστής είναι 10% επί των κερδών, ενώ για τα φυσικά πρόσωπα ο συντελεστής φορολόγησης κυμαίνεται ως εξής:

- Για φορολογητέο εισόδημα 0-19.500 ευρώ: 0%
- Για φορολογητέο εισόδημα 19.500-28.000 ευρώ: 20% ήτοι φόρος 1.700 ευρώ
- Για φορολογητέο εισόδημα 28.000-36.300 ευρώ: 25% ήτοι φόρος 2.075 ευρώ επιπλέον και αθροιστικά 3.775 (1.700+2.075) ευρώ
- Για φορολογητέο εισόδημα 36.300-60.000 ευρώ: 30%
- Για φορολογητέο εισόδημα άνω των 60.000 ευρώ: 35%
- Σημειώνουμε ότι τόσο για τα φυσικά όσο και τα νομικά πρόσωπα, τα εισοδήματα από μερίσματα καθώς και τα κέρδη από διάθεση τίτλων απαλλάσσονται από την φορολόγηση.

Ειδικοί φορολογικοί συντελεστές και έκτακτη αμυντική εισφορά

- Για δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας, άλλων δικαιωμάτων εκμεταλλεύσεως, αποζημιώσεως ή άλλου εισοδήματος που αποκτάται από πηγές εντός της Κύπρου από πρόσωπο μη κάτοικο Κύπρου, η παρακράτηση φόρου ανέρχεται σε 10%.
- Οι ναυτιλιακές εταιρείες, βάσει της ναυτιλιακής νομοθεσίας από 1.1.2010, φορολογούνται αποκλειστικά με βάση τη χωρητικότητα (tonnage) των πλοίων ως εξής: οι πρώτοι 1.000 τόνοι με 0,365 ευρώ/τόνο, οι επόμενοι 9.000 με 0,3103 ευρώ/τόνο, οι επόμενοι 15.000 με 0,2008 ευρώ/τόνο, οι επόμενοι 15.000 με 0,1278 ευρώ/τόνο και κάθε τόνος επιπλέον των 40.000 με 0,073 ευρώ/τόνο.
- Για το ακαθάριστο ποσό οποιουδήποτε μισθώματος για την προβολή κινηματογραφικών ταινιών στην Κύπρο, που αποκτάται από πρόσωπο μη κάτοικο Κύπρου, η παρακράτηση φόρου ανέρχεται σε 5%
- Το ακαθάριστο ποσό που αποκτάται από μη κάτοικο Κύπρου από την άσκηση στην Κύπρο οποιουδήποτε επαγγέλματος ή επιτηδεύματος ή από υπηρεσίες ψυχαγωγίας στο κοινό περιλαμβανομένων και ποδοσφαιρικών ομάδων και άλλων αθλητικών αποστολών, υπόκειται σε παρακράτηση φόρου 10%.
- Η έκτακτη αμυντική εισφορά επιβάλλεται στους τόκους των καταθέσεων σε ποσοστό 10% (φυσικά και νομικά πρόσωπα), στα μερίσματα που λαμβάνονται από φυσικά πρόσωπα από εταιρεία στην Κύπρο σε ποσοστό 15%, στα μερίσματα από το εξωτερικό που εισπράττονται από φυσικά πρόσωπα σε ποσοστό 15%. Εάν τα μερίσματα εισπράττονται από εταιρεία τότε αυτά απαλλάσσονται από την καταβολή της έκτακτης αμυντικής εισφοράς. Η απαλλαγή δεν εφαρμόζεται εάν η εταιρεία που καταβάλλει το μερίσμα, επιδίδεται, σε ποσοστό πάνω από 50%, σε δραστηριότητες οι οποίες απολήγουν σε εισόδημα από επένδυση και εάν η επιβάρυνση του αλλοδαπού φόρου πάνω στο εισόδημα της εταιρείας που καταβάλλει το μερίσμα, είναι σημαντικά χαμηλότερη από την φορολογική επιβάρυνση της εταιρείας που λαμβάνει το μερίσμα στην Κύπρο.

Συντελεστές εισφορών κοινωνικής ασφάλισης

- Ο συντελεστής εισφορών κοινωνικής ασφάλισης για τους ελεύθερους επαγγελματίες ανέρχεται σε 12,6%
- Για τους υπαλλήλους ο ανωτέρω συντελεστής ανέρχεται σε 6,8%
- Για τους εργοδότες ανέρχεται σε 6,8%
- Η συνεισφορά των εργοδοτών στο Ταμείο Πλεονάζοντος Προσωπικού ανέρχεται στο 1,2%
- Η συνεισφορά των εργοδοτών στο Ταμείο Βιομηχανικής Κατάρτισης ανέρχεται στο 0,5%
- Η συνεισφορά των εργοδοτών στο Ταμείο Κοινωνικής Συνοχής ανέρχεται στο 2%.

Φόρος ακίνητης περιουσίας

Η επιβολή του ανωτέρω φόρου πραγματοποιείται την 1^η Ιανουαρίου κάθε έτους και υπολογίζεται στην αγοραία αξία της ακίνητης ιδιοκτησίας την 1.1.1980. Καταβάλλεται στις 30/9 κάθε έτους.

Οι συντελεστές φορολόγησης, ανάλογα με την αξία της ακίνητης ιδιοκτησίας, είναι διαμορφωμένοι ως εξής :

- Για αξία ακινήτου από 1-170.860 ευρώ, ο συντελεστής είναι 0 τοις χιλίοις.
- Για αξία ακινήτου από 170.861-427.150 ευρώ, ο συντελεστής είναι 2,5 τοις χιλίοις.
- Για αξία ακινήτου από 427.151-854.300 ευρώ, ο συντελεστής είναι 3,5 τοις χιλίοις.
- Για αξία ακινήτου πάνω από 854.300 ευρώ, ο συντελεστής είναι 4 τοις χιλίοις.

Φόρος Προστιθέμενης Αξίας

Ο φόρος προστιθέμενης αξίας ανέρχεται σε 17% και επιβάλλεται στις εισαγωγές και στις παραδόσεις αγαθών και παροχές υπηρεσιών που πραγματοποιούνται στην Κύπρο, με τις ακόλουθες εξαιρέσεις ανά κατηγορία :

- **Συντελεστής 0%:** Εξαγωγές, παραδόσεις τροφίμων, προμήθειες από το εξωτερικό για διαμεσολάβηση σε εισαγωγές/εξαγωγές στην/από την Κύπρο, διεθνείς αεροπορικές και θαλάσσιες μεταφορές προσώπων και αγαθών, υπηρεσίες διαχείρισης πλοίων, παραδόσεις αγαθών που προορίζονται να τοποθετηθούν σε αποθήκες της Αρχής Λιμένων/Τελωνείων και τελούν υπό καθεστώς προσωρινής εισαγωγής ή διαμετακόμισης κ.ά.
- **Συντελεστής 5%:** Παραδόσεις ζωοτροφών, λιπασμάτων και φυτοφαρμάκων, σπόρων, ζώων, παραδόσεις νερού μη εμφιαλωμένου, βιομηχανοποιημένων ποτών και φρουτοποτών, εμφιαλωμένο νερό -εξαιρουμένων των αναψυκτικών και οиноπνευματωδών ποτών-, βιβλία, εφημερίδες και περιοδικά, διάφορα αγαθά για εξυπηρέτηση αναπήρων, παγωτά και παγωτοσκευάσματα, αλατισμένα προϊόντα δημητριακών ή πατάτας, ξηροί καρποί αλατισμένοι, παραδόσεις φαρμάκων και εμβολίων.
- **Συντελεστής 8%:** Υπηρεσίες εστιατορίου, διανομή σε ξενοδοχεία, τουριστικά καταλύματα και παρόμοιους χώρους, μεταφορά επιβατών στο εσωτερικό της Κυπριακής Δημοκρατίας, θαλάσσια εγχώρια μεταφορά επιβατών.

Η διαχρονική φορολογική πολιτική των διαδοχικών κυπριακών κυβερνήσεων συνέβαλε τα μέγιστα στη προσέλκυση ξένων εταιριών και κεφαλαίων στη Κύπρο κατά τη τελευταία εικοσαετία. Όμως κατά τη παρούσα διεθνή οικονομική κρίση, κυρίως στην Ευρωζώνη, οιαδήποτε συζήτηση (πχ δημιουργία ενιαίας οικονομικής πολιτικής στην Ευρωζώνη) που μπορεί να έχει επιπτώσεις στην αύξηση της εταιρικής φορολογίας των Κ-Μ και συνεπώς και στην Κύπρο, δημιουργεί τεράστια ανησυχία στους Κύπριους ιδύνοντες, τραπεζίτες, δικηγόρους, διεθνείς λογιστές, επιχειρηματίες κλπ. Διότι μια αύξηση πχ από 10% σε περισσότερο από 15% στις επιχειρήσεις θα σήμαινε την απώλεια του κύριου συγκριτικού πλεονεκτήματος της Κύπρου σε διεθνές επίπεδο.

Γ. Η ΚΥΠΡΟΣ ΕΝΑΝΤΙ ΤΟΥ ΕΘΝΙΚΟΥ ΚΑΙ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟΥ ΕΝΕΡΓΕΙΑΚΟΥ ΓΙΓΝΕΣΘΑΙ

Το ενεργειακό ζήτημα επηρεάζει σε ιδιαίτερα μεγάλο βαθμό τις οικονομικές εξελίξεις στην Κύπρο. Ενδεικτικά αναφέρουμε ότι η Κύπρος τροφοδοτείται με συμβατικά καύσιμα το κόστος των οποίων κυμαίνεται μεταξύ 500-600 εκατ. ετησίως, ενώ η τιμή κατανάλωσης ηλεκτρικού ρεύματος είναι από τις υψηλότερες μεταξύ των χωρών της Ε.Ε. και αντιπαραγωγική για τις επιχειρήσεις.

Η έκρηξη της 11^{ης} Ιουλίου 2011 στο Μαρί, προκαλώντας την καταστροφή του βασικού ηλεκτροπαραγωγικού σταθμού της Κύπρου, υπενθύμισε το τεράστιο πρόβλημα ενεργειακής ασφάλειας του νησιού. Οι Κυπριακές Αρχές υιοθέτησαν επείγοντα μέτρα και διαδικασίες και παρουσιάστηκαν πρωτόγνωρες συνθήκες παροχής ηλεκτρισμού στους καταναλωτές που οδήγησαν σε άρση των διακοπών παροχής, ένα μήνα μετά την έκρηξη. Μεταξύ των μέτρων αυτών ήταν και η βοήθεια της Ελλάδος, μέσω της ΔΕΗ, που προσέφερε δωρεάν στην Κύπρο, ισχυρή γεννήτρια ρεύματος.

Η ενεργειακή πολιτική της Κύπρου βασίζεται σε τέσσερις βασικούς πυλώνες:

-Ο πρώτος πυλώνας αφορά στη δημιουργία **Εθνικού Ενεργειακού Κέντρου**, που θα περιλαμβάνει, μεταξύ άλλων, τερματικό σταθμό απούργοποίησης φυσικού αερίου και τερματικό σταθμό αποθήκευσης πετρελαιοειδών. Το έργο θα κοστίσει 1,1 δισ. Ευρώ και θα περατωθεί δύο χρόνια μετά την υπογραφή της σχετικής σύμβασης.

Η έλευση του φυσικού αερίου έχει τεράστια σημασία για την ενεργειακή πολιτική της Κύπρου, με προεκτάσεις στο σύνολο της οικονομίας. Ο τομέας της ενέργειας χαρακτηρίζεται από την υψηλή εξάρτηση έναντι εισαγόμενων πηγών ενέργειας, την έντονη κυριαρχία του πετρελαίου στο ενεργειακό ισοζύγιο, την ταχεία αύξηση της ενεργειακής ζήτησης, τις δυσκολίες διασύνδεσης με τα ευρωπαϊκά δίκτυα και τον σχετικά χαμηλό βαθμό αξιοποίησης των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας.

Ο τερματικός σταθμός εισαγωγής και απούργοποίησης του φυσικού αερίου προγραμματίζεται να ανεγερθεί στην περιοχή Βασιλικού (30 χλμ. δυτικά της Λάρνακας), όπου βρίσκεται ο κύριος ηλεκτροπαραγωγικός σταθμός της Αρχής Ηλεκτρισμού Κύπρου (ΑΗΚ). Σημειωτέον ότι από το σταθμό αυτό εξαρτάται η ηλεκτροδότηση όλης σχεδόν της ελεύθερης Κύπρου και σε περίπτωση απρόβλεπτου τεχνικού προβλήματος (ή έκρηξης όπως η προαναφερθείσα στο Μαρί κλπ), διακόπτεται η παροχή ρεύματος σε πολλές περιοχές της Κύπρου. Το φυσικό αέριο θα χρησιμοποιείται κυρίως στην ηλεκτροπαραγωγή και ο καθορισμός των εισαγόμενων ποσοτήτων θα πραγματοποιείται, βάσει των προβλέψεων ζήτησης ηλεκτρικής ενέργειας. Η Δημόσια Επιχείρηση Φυσικού Αερίου (ΔΕΦΑ) θα διαχειρίζεται όλα τα ζητήματα που σχετίζονται με την εισαγωγή, εκμετάλλευση, διανομή κλπ. του φυσικού αερίου. Μέτοχοι στην ΔΕΦΑ θα είναι το Δημόσιο με ποσοστό 56% και η Αρχή Ηλεκτρισμού Κύπρου με 44%.

Η Κύπρος βάσει συμβατικής υποχρέωσης προς την Ε.Ε. διατηρεί, από 01-01-2008, ενεργειακά αποθέματα που ισοδυναμούν με 90 ημέρες μέσης κατανάλωσης. Οι αναμενόμενες ποσότητες που θα φιλοξενήσει το ενεργειακό κέντρο περιλαμβάνουν 130.000 Μ.Τ. λευκών προϊόντων (βενζίνη κ.α), 15.000 Μ.Τ. υγραερίου (LPG) και 15.000 Μ.Τ. ασφάλτου, ως λειτουργικά αποθέματα και 700.000 Μ.Τ. λευκών προϊόντων για στρατηγικά αποθέματα. Σήμερα, μέρος των ενεργειακών αποθεμάτων της Κύπρου, αποθηκεύεται στην Ελλάδα, μετά από σχετική σύμβαση. Η ανέγερση του τερματικού των πετρελαιοειδών θα γίνει με την μέθοδο της αυτοχρηματοδότησης BOT. Σημειώνουμε ότι σήμερα όλα τα παράγωγα πετρελαίου είναι εισαγόμενα. αφού η Κύπρος δεν έχει διυλιστήριο. Το Κυπριακό Διυλιστήριο Πετρελαίου διέκοψε την λειτουργία του στις 22/04/2004 και οι εγκαταστάσεις έχουν μετατραπεί σε αποθηκευτικούς χώρους πετρελαιοειδών.

Συνοπτικά, το σχέδιο στη περιοχή Βασιλικού (Λεμεσού) περιλαμβάνει έναν τερματικό σταθμό καυσίμων, μια εγκατάσταση υγροποιημένου φυσικού αερίου (LNG), έναν τερματικό σταθμό για υγροποιημένο αέριο πετρελαίου (LPG) καθώς και μια βιομηχανική μονάδα πετροχημικών προϊόντων βασιζομένων στο φυσικό αέριο. Ο τερματικός σταθμός καυσίμων θα

έχει κατασκευαστεί το έτος 2012 ή 2013, η δε εγκατάσταση LNG το 2013, ενώ η Αρχή Ηλεκτρισμού Κύπρου θα συμμετέχει σε αμφότερα τα έργα.

-Ο δεύτερος πυλώνας της ενεργειακής πολιτικής αφορά στην ολοκλήρωση της **απελευθέρωσης της αγοράς ενέργειας**, που θα δημιουργήσει ένα ελκυστικό περιβάλλον για την ενίσχυση των ιδιωτικών ενεργειακών επενδύσεων. Ήδη από 1/1/2009, έχει απελευθερωθεί το 35% της αγοράς της ηλεκτρικής ενέργειας.

Ο αμιγώς μονοπωλιακός χαρακτήρας της κυπριακής αγοράς φυσικού αερίου, λόγω της εικοσαετούς εξαίρεσής της (ως απομονωμένης - νησιωτικής) από την εφαρμογή της κοινοτικής νομοθεσίας περί απελευθέρωσης, επισημαίνεται συχνά από διάφορους «ενεργειακούς» αναλυτές ότι λειτουργεί ως τροχοπέδη στις προσπάθειες απελευθέρωσης της κυπριακής αγοράς.

Ως παράδειγμα αναφέρεται η μη συμμόρφωση της Κύπρου, μαζί με άλλα 7 κράτη μέλη, με την τρίτη δέσμη μέτρων της ΕΕ για την απελευθέρωση της αγοράς ενέργειας, στους τομείς της ηλεκτρικής ενέργειας και του φυσικού αερίου. Η σχετική νομοθεσία της ΕΕ θα όφειλε να έχει μεταφερθεί στο εσωτερικό δίκαιο της Κύπρου έως την 3^η Μαρτίου 2011. Τον Φεβρουάριο του 2011, οι αρχηγοί κρατών και κυβερνήσεων της Ε.Ε. είχαν σημειώσει την ανάγκη να ολοκληρωθεί η εσωτερική αγορά ενέργειας έως το 2014. Για το λόγο αυτό απαιτείται η έγκαιρη μεταφορά της ενωσιακής νομοθεσίας για την ενιαία αγορά φυσικού αερίου και ηλεκτρικής ενέργειας στο εθνικό δίκαιο. Η εν λόγω νομοθεσία προβλέπει κανόνες για τον διαχωρισμό των δικτύων, την ενίσχυση της ανεξαρτησίας και των εξουσιών των εθνικών ρυθμιστικών αρχών, τη βελτίωση της λειτουργίας των αγορών λιανικής προς όφελος των καταναλωτών κλπ.

-Ο τρίτος πυλώνας είναι η ενίσχυση της διείσδυσης των **Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας (ΑΠΕ)** στο ενεργειακό ισοζύγιο της χώρας. Σήμερα οι Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας συμμετέχουν μόνον με 5,0% περίπου στο ενεργειακό ισοζύγιο της Κύπρου. Η ενέργεια αυτή παράγεται κατά 65% από ηλιακά ενεργειακά συστήματα, ενώ αύξηση παρουσιάζει η παραγωγή ενέργειας από αιολικά πάρκα και από βιομάζα.

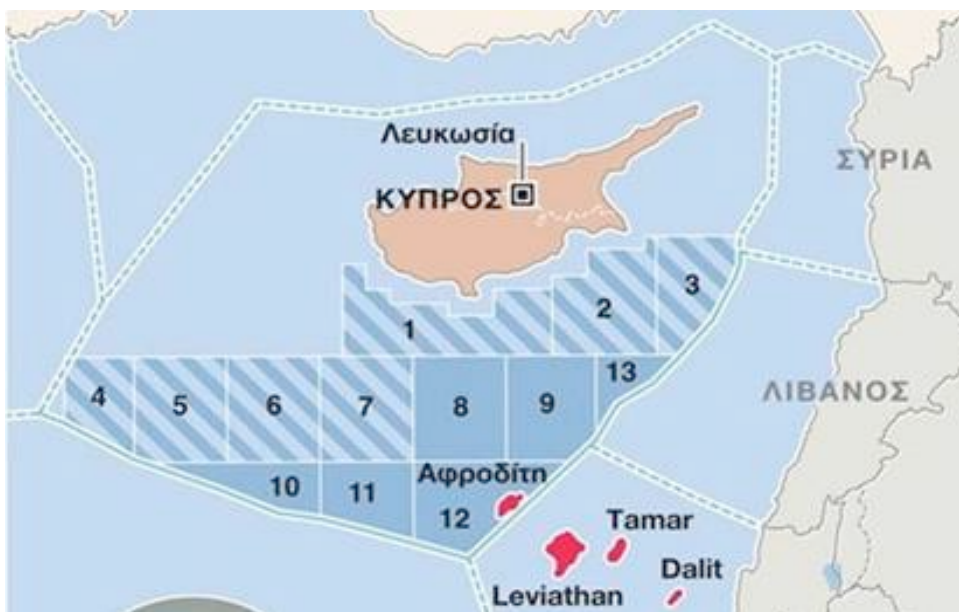
Όμως η προώθηση των ΑΠΕ δεν φαίνεται να είναι παράλληλη και ισορροπημένη. Σύμφωνα με το συλλογικό όργανο των εταιρειών ΑΠΕ (ΣΕΑΠΕΚ) προωθείται η εγκατάσταση αιολικών πάρκων σε βάρος όλων των άλλων ΑΠΕ. Το έτος 2011, η αιολική τεχνολογία κάλυπτε το 50% του στόχου που έθεσε η Ε.Ε. έως το έτος 2020, ενώ η φωτοβολταϊκή αναμένεται να καλύπτει μόλις το 1% του στόχου (2020). Η Κύπρος κατατάσσεται στην 6^η θέση μεταξύ των Κρατών-Μελών της ΕΕ ως προς τη παραγωγή αιολικής ενέργειας.

-Τέλος, ο τέταρτος πυλώνας της ενεργειακής πολιτικής της Κύπρου, αφορά στο ζήτημα της **εκμετάλλευσης των υδρογονανθράκων**, στον υποθαλάσσιο χώρο της Νήσου. Η Κυπριακή Δημοκρατία έχει ανακοινώσει τον 2^ο γύρο αδειοδοτήσεων για την χορήγηση αδειών έρευνας υδρογονανθράκων και ακολούθως εκμετάλλευσής τους, στην περίπτωση ανακάλυψης οικονομικά εκμεταλλεύσιμων αποθεμάτων σε δώδεκα από τα 13 προς διερεύνηση πεδία, εντός της Αποκλειστικής Οικονομικής Ζώνης (ΑΟΖ) της Δημοκρατίας. Η άδεια για το βυθοτεμάχιο 12 έχει κατακυρωθεί από το 2008 στην αμερικάνικη εταιρεία **Noble Energy**, η οποία ανακοίνωσε το Δεκέμβριο 2012 ότι η ερευνητική γεώτρηση κατέδειξε ποσότητες φυσικού αερίου, που κυμαίνονται μεταξύ 5 και 8 τρισεκατομμυρίων κυβικών ποδών, με στατιστικό μέσο όρο 7 τρις κυβ. πόδια. Η δεύτερη ‘επιβεβαιωτική’ γεώτρηση στο βυθοτεμάχιο 12 θα ξεκινήσει τον Φεβρουάριο του 2013. Η Noble Energy μεταβίβασε (2012) το 30% των δικαιωμάτων της επί του οικοπέδου 12, στον ισραηλινό όμιλο Delek Group.

Για τον 2^ο γύρο, πέντε εταιρείες και δέκα κοινοπραξίες υπέβαλαν αιτήσεις. Ο συνολικός αριθμός των εταιρειών, οι οποίες υπέβαλαν αίτηση είτε μέσα από κοινοπραξίες είτε από μόνες τους, ανέρχεται σε 29 και προέρχονται από 15 χώρες συμπεριλαμβανομένης και της Κύπρου. Οι αιτήσεις αξιολογούνται από την συμβουλευτική επιτροπή στην οποία συμμετέχουν οι Γενικοί Διευθυντές των Υπουργείων Εμπορίου, Βιομηχανίας και Τουρισμού, Οικονομικών, Εξωτερικών και Γεωργίας, Φυσικών Πόρων και Περιβάλλοντος, ο Γενικός Εισαγγελέας, ο Διευθυντής της Υπηρεσίας Ενέργειας και η Διευθύντρια του Τμήματος Γεωλογικής Επισκόπησης. Ακολούθως, η αξιολόγηση θα τεθεί ενώπιον του Υπουργικού

Συμβουλίου, το οποίο θα προβεί στις διαπραγματεύσεις πριν λάβει τις οριστικές του αποφάσεις, κάτι που αναμένεται να γίνει εντός του έτους 2013.

ΧΑΡΤΗΣ ΑΟΖ

Σημειώνουμε ότι το πεδίο 12 συνορεύει με πεδίο που ανήκει στην ΑΟΖ του Ισραήλ και στο οποίο, η προαναφερόμενη εταιρεία έχει εντοπίσει σημαντικές ποσότητες υδρογονανθράκων, πράγμα που, θεωρητικά, αυξάνει τις προοπτικές εντοπισμού υδρογονανθράκων και στο πεδίο που βρίσκεται εντός της ΑΟΖ της Κυπριακής Δημοκρατίας.

Υπό το φως των ανωτέρω, η κυπριακή κυβέρνηση προσανατολίζεται, επί του παρόντος στην υλοποίηση των ακόλουθων έργων υποδομής:

(i) Κατασκευή μονάδας υγροποίησης φυσικού αερίου (LNG), με στόχο να λειτουργήσει ως περιφερειακή υποδομή για τη διασύνδεση της ευρωπαϊκής αγοράς φυσικού αερίου με τα κοιτάσματα φυσικού αερίου της ευρύτερης περιοχής (μέσα από τη συνεργασία Ισραήλ - Κύπρου). Το μέγιστο κόστος για τον ανωτέρω τερματικό στην περιοχή Βασιλικού υπολογίζεται να υπερβεί τα 10 δις ευρώ και ενδεχομένως να ανέλθει στα 24 δις δολάρια ΗΠΑ. Υπενθυμίζεται ότι το ΑΕΠ της Κύπρου ανέρχεται σε 17,8 δις. ευρώ.

(ii) Κατασκευή τερματικού σταθμού υποδοχής και αποθήκευσης πετρελαιοειδών στο Βασιλικό (σχεδιάζεται να διαθέτει εγκαταστάσεις για τη χρήση του και ως διαμετακομιστικού σταθμού εμπορίας πετρελαιοειδών).

(iii) Κατασκευή ιδιωτικού τερματικού σταθμού εισαγωγής και εξαγωγής καυσίμων στη βιομηχανική περιοχή του Βασιλικού (το έργο έχει αναλάβει η ολλανδικών συμφερόντων εταιρεία 'VTTI' σε συνεργασία με τον Όμιλο 'J&P'). Η εν λόγω επένδυση ανέρχεται στα 300 εκ. Ευρώ ή το 1,7% του ΑΕΠ της Κύπρου και φαίνεται να αντιμετωπίζει την αρνητική στάση της Υπηρεσίας Περιβάλλοντος του Υπουργείου Εμπορίου, Βιομηχανίας και Τουρισμού αλλά την υποστήριξη του Υπουργικού Συμβουλίου.

(iv) Κατασκευή υποθαλάσσιου αγωγού για τη μεταφορά φυσικού αερίου στην Κύπρο. Το 2012 συνεστήθη κοινοπραξία με την επωνυμία 'Cy Stream Consortium' για τη μεταφορά φυσικού αερίου από το βυθοτεμάχιο 12 στην ξηρά.

(v) Κατασκευή δικτύου διανομής φυσικού αερίου στην εγχώρια αγορά. Αρχικώς η κατασκευή του δικτύου αφορά τους ηλεκτροπαραγωγικούς σταθμούς Βασιλικού, Μονής και Δεκέλειας, με προοπτική, στο μέλλον να καλύψει ξενοδοχεία, βιομηχανίες και τον αστικό ιστό.

(vi) Κατασκευή υποθαλάσσιας ηλεκτρικής διασύνδεσης Ισραήλ – Κύπρου – Ελλάδος (Κρήτη-Πελοπόννησο), γνωστής ως “EuroAsia Interconnector”, ως εναλλακτικής οδού ενεργειακού εφοδιασμού. Το έργο που έχει αναλάβει η κοινοπραξία «ΔΕΗ-Quantum Energy» θα συμβάλει στην άρση της απομόνωσης της Κύπρου από την Ενιαία Αγορά Ενέργειας της Ευρ. Ένωσης. Προϋπολογισμού 1,5 δισ. Ευρώ, ο αγωγός σχεδιάζεται να μεταφέρει συνολική ενέργεια 2.000 MW. Στο σχέδιο αυτό συμμετέχουν οι κρατικές εταιρείες ηλεκτροπαραγωγής του Ισραήλ (IEC), της Ελλάδος (ΔΕΗ) και της Κύπρου (ΑΗΚ). Με έναρξη εργασιών το 2013, το καλώδιο αναμένεται να ποντιστεί έως το έτος 2016 για να πραγματοποιηθεί η πρώτη ενεργειακή σύνδεση Ευρώπης και Ασίας, μέσω Κύπρου και Ισραήλ. Το μήκος του καλωδίου θα είναι 540 ναυτικά μίλια και το μέγιστο βάθος πόντισης του καλωδίου 2.000 μέτρα. Η ισχύς των 2.000 MW θα παράγεται κατά 50% στην Κύπρο, εφόσον πραγματοποιείται έλευση φυσικού αερίου σε χαμηλή τιμή και κατά 50% περίπου στο Ισραήλ.

Όπως προαναφέρθηκε, βασικός στόχος της κυπριακής ενεργειακής στρατηγικής αποτελεί η άρση της απομόνωσης του ενεργειακού δικτύου της χώρας από τα διευρωπαϊκά ενεργειακά δίκτυα. Οι προτεραιότητες της Κυπριακής Προεδρίας στο Συμβούλιο της Ε.Ε. (1.7/31.12.2012) αποσκοπούν στην ενίσχυση της εξωτερικής διάστασης της ενεργειακής πολιτικής της Ε.Ε., υπό το φως των συμπερασμάτων του Συμβουλίου της 24.11.2011. Ιδιαίτερη σημασία αποκτά η συμβολή της νοτίου Μεσογείου στην προμήθεια ενέργειας των κρατών μελών της Ε.Ε., όπως η προοπτική ενός νοτιανατολικού διαδρόμου, ο σταθμός ηλιακής ενέργειας Ouazazate κλπ.. Η συμμετοχή της Κύπρου σε ενεργειακά δίκτυα αποτελεί πλέον μια νέα προτεραιότητα για τη χώρα.

Για το λόγο αυτό, μία από τις προτεραιότητες της ενεργειακής ατζέντας της κυπριακής Προεδρίας του Συμβουλίου της ΕΕ αποτελεί η πρόταση Κανονισμού της Ευρ. Επιτροπής σχετικά με τις κατευθυντήριες γραμμές για τις διευρωπαϊκές ενεργειακές υποδομές.

Η εν λόγω πρόταση Κανονισμού καθορίζει δώδεκα διαδρόμους και ζώνες προτεραιότητας για τις διευρωπαϊκές ενεργειακές υποδομές και θέτει κανόνες για τον προσδιορισμό των «έργων κοινού ενδιαφέροντος» προς υλοποίηση των απαραίτητων υποδομών. Η Κύπρος περιλαμβάνεται (μαζί με την Ελλάδα και άλλα κράτη μέλη) σε δύο διαδρόμους προτεραιότητας για το φυσικό αέριο και σε έναν για την ηλεκτρική ενέργεια:

-Διασυνδέσεις φυσικού αερίου Βορρά - Νότου στην Κεντροανατολική και Νοτιοανατολική Ευρώπη - NSI East Gas

-Νότιος διάδρομος μεταφοράς φυσικού αερίου - SGC

-Διασυνδέσεις ηλεκτρικής ενέργειας Βορρά - Νότου σε Κεντροανατολική και Νοτιοανατολική Ευρώπη - NSI East Electricity

Ειδικότερα, στον κατάλογο των πιθανών «έργων κοινού ενδιαφέροντος», ο οποίος προβλέπεται από την πρόταση Κανονισμού ότι θα έχει εγκριθεί έως τις 31.07.2013, η Κύπρος και η Ελλάδα συμμετέχουν στις ακόλουθες δύο προτάσεις έργων για υλοποίηση διασυνδετήριων αγωγών φυσικού αερίου με σχεδιαζόμενη ημερομηνία ολοκλήρωσης το 2018 και φορείς προώθησης των έργων το Υπουργείο Εμπορίου, Βιομηχανίας και Τουρισμού και τη ΔΕΠΑ Α.Ε., αντιστοίχως:

-Trans-Mediterranean Gas Pipeline (μεταφορά φυσικού αερίου από τη λεκάνη της Λεβαντίνης στο ελληνικό Εθνικό Σύστημα Μεταφοράς Φυσικού Αερίου μέσω της Κύπρου, συνολικού μήκους 1.400 χλμ.

-East Mediterranean Pipeline (EastMed) συνολικής χωρητικότητας 8 δισ. κ.μ. για μεταφορά φυσικού αερίου στην ηπειρωτική Ελλάδα μέσω Κρήτης, συνολικού μήκους 1.100 χλμ.

Στον κατάλογο των πιθανών «έργων κοινού ενδιαφέροντος» περιλαμβάνονται επίσης η προαναφερθείσα υποθαλάσσια ηλεκτρική διασύνδεση Ισραήλ – Κύπρου – Ελλάδος (EuroAsia Interconnector), καθώς και η κατασκευή στην Κύπρο δύο μονάδων για (α) αποθήκευση και εξαγωγή φυσικού αερίου (Mediterranean Gas Storage) και (β) επαναεριοποίηση και εξαγωγή φυσικού αερίου (Cyprus LNG).

Τα κυριότερα τρέχοντα ζητήματα για την κυπριακή ενεργειακή πολιτική στον τομέα του φυσικού αερίου είναι τα ακόλουθα:

-Δημιουργία νέων φορέων όπως κρατικής εταιρείας υδρογονανθράκων (**ΚΡ.ΕΤ.Υ.Κ**) ιδιωτικού δικαίου, καθώς και **Ειδικού Ταμείου υδρογονανθράκων**. Η ΚΡ.ΕΤ.Υ.Κ. θα διαδεχθεί την Υπηρεσία Ενέργειας και θα λάβει αποφάσεις σχετικά με την κατασκευή του αγωγού φυσικού αερίου (από το τεμάχιο 12 της ΑΟΖ μέχρι το ενεργειακό κέντρο του Βασιλικού), την εκεί κατασκευή του τερματικού LNG, την ένταξη του φυσικού αερίου στο ενεργειακό μείγμα της Κύπρου και στις παγκόσμιες αγορές κλπ. Στο Ειδικό Ταμείο υδρογονανθράκων θα κατατίθενται τα έσοδα από την εκμετάλλευση υδρογονανθράκων σύμφωνα με το πρότυπο της Νορβηγίας. Σκοπός του ανεξάρτητου ταμείου θα είναι τα έσοδα των υδρογονανθράκων να επενδύονται κατά προτεραιότητα για τις μέλλουσες γενεές, την ανατροφοδότηση της βιομηχανίας υδρογονανθράκων και την ενίσχυση του ετήσιου κρατικού προϋπολογισμού (π.χ. 4,6% των ενεργειακών νορβηγικών εσόδων ενισχύει τον κρατικό προϋπολογισμό).

- Εξέλιξη 2^{ου} γύρου αδειοδοτήσεων για έρευνες στην κυπριακή Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη,
- Κατασκευή υποθαλάσσιων αγωγών,
- Κατασκευή εργοστασίων παραγωγής υγροποιημένου φυσικού αερίου (LNG),
- Ανάπτυξη εσωτερικού δικτύου διανομής, μήκους 80 χλμ και κόστους 65-70 εκατ. ευρώ,
- Φυσικό αέριο και παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας και
- Χρήση του φυσικού αερίου σε άλλους τομείς της οικονομίας, όπως οι μεταφορές (π.χ. χρήση υγραερίου στην αυτοκίνηση).

Σε συνέχεια των ανωτέρω η Κύπρος έχει προσελκύσει το ενδιαφέρον πολλών διεθνών εταιριών του ενεργειακού τομέα, εντοπισμού, εξόρυξης και εκμετάλλευσης φυσικού αερίου (κλπ), στο πλαίσιο των γειτονικών κοιτασμάτων που εντοπίστηκαν, αλλά και του φιλόδοξου σχεδίου της κυπριακής κυβέρνησης να μετατρέψει το νησί σε ενεργειακό κέντρο για την ανατολική λεκάνη της Μεσογείου. Στόχος που εκ πρώτης όψεως αντίκειται στην άλλη εθνική στρατηγική, αυτή της διατήρησης της Κύπρου ως διεθνούς τουριστικού προορισμού.

Παρόλα αυτά η κυπριακή κυβέρνηση φαίνεται να προβληματίζεται για τα κάτωθι **σενάρια**:

α) Συνεργασία με το **Ισραήλ** στο πλαίσιο πακέτου για από κοινού εκμετάλλευση των ισραηλινών και κυπριακών κοιτασμάτων, εφόσον αυτά αποδειχθούν σημαντικά. Στο πρώτο τρίμηνο του 2013 προανατολίζεται η εταιρεία Noble Energy να προχωρήσει σε δεύτερη ή ενδεχομένως και τρίτη γεώτρηση στο «Οικόπεδο 12» ενώ διάφορες δοκιμές προβλέπεται να γίνουν μεταξύ 1^{ης} Μαρτίου και 1^{ης} Αυγούστου 2013.

β) Επιλογή **μιας ενδιάμεσης μεταβατικής λύσης, διάρκειας 6-7 ετών στο θέμα προμήθειας του φυσικού αερίου**. Οι κυπριακές δημόσιες εταιρίες ΔΕΦΑ και ΑΗΚ προώθησαν τις διαδικασίες εισαγωγής υγροποιημένου (LNG) ή συμπιεσμένου (CNG) φυσικού αερίου έως το έτος 2018 για παραγωγή ηλεκτρισμού μέχρι την άφιξη του φυσικού αερίου από το «Οικόπεδο 12». Η μεταβατική ή προσωρινή λύση αποβλέπει στην εισαγωγή φυσικού αερίου από οποιαδήποτε πηγή και με οποιαδήποτε τεχνολογία μεταφοράς (υγροποιημένο, ή συμπιεσμένο) ή επεξεργασίας (χερσαίο τερματικό, πλωτή εξέδρα από-υγροποίησης κλπ) κριθεί πρόσφορη και συμφέρουσα. Η προμήθεια της Κύπρου με φυσικό αέριο για σκοπούς ηλεκτροπαραγωγής θα μπορούσε να υλοποιηθεί εντός του έτους 2013 εφόσον οι

ενδιαφερόμενες εταιρείες διαθέτουν πλοία μεταφοράς LNG και πλατφόρμες επαναεριοποίησης FSRU ώστε το φυσικό αέριο να καίγεται ως καύσιμο στο Βασιλικό. Η περαιτέρω καθυστέρηση της έλευσης φυσικού αερίου για διάστημα 6-7 χρόνων θα εκτίνασσε στα ύψη την τιμή του ηλεκτρικού ρεύματος, αλλά και από το έτος 2013, την οικονομική επιβάρυνση για την αγορά δικαιωμάτων εκπομπής ρύπων διοξειδίου του άνθρακα. Για το σενάριο αυτό έχουν ήδη επιδείξει ενδιαφέρον εταιρείες όπως οι Delek, Shell, Noble Energy, Gazprom κλπ.

Σύμφωνα με διάφορες εκτιμήσεις, οι ανάγκες της Κύπρου θα ανέρχονται αρχικά σε 0,77 εκατ. τόνους LNG και αναμένεται να φθάσουν στο 1,37 εκατ. τόνους το 2035. Υπενθυμίζεται ότι η ενεργειακή πολιτική της Κύπρου είναι εναρμονισμένη με αυτή της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ανταγωνισμός στην αγορά, διασφάλιση προμήθειας της ενέργειας με μικρή οικονομική και περιβαλλοντική επιβάρυνση, ενεργειακά αποθέματα 90 ημερών μέσης κατανάλωσης κλπ).

Στις 18 Δεκεμβρίου 2010 η Κύπρος και το Ισραήλ υπέγραψαν συμφωνία για την οριοθέτηση της ΑΟΖ ώστε να ανοίξει ο δρόμος εκμετάλλευσης των κοιτασμάτων υδρογονανθράκων των δύο κρατών στη θαλάσσια αυτή περιοχή. Ανάμεσα στα διαθέσιμα κοιτάσματα, το Ταμάρ (250 δις κυβικών μέτρων), έναντι της Χάιφα και το Λεβιάθαν είναι τα σημαντικότερα. Ο Υπουργός Ενέργειας και Υδάτινων Πόρων του Ισραήλ, κ. Λαντάου, θεωρεί πως το Λεβιάθαν, τα αποθέματα του οποίου (450 δις κυβικών μέτρων) είναι κατά 90% εκμεταλλεύσιμα, θα καλύψει τις εσωτερικές ανάγκες της χώρας του για 25 χρόνια, με δυνατότητες εξαγωγής του αερίου. Σύμφωνα με διεθνείς αναλυτές, το πιο πιθανό σενάριο ενεργειακής πολιτικής για το Ισραήλ είναι η δημιουργία **υποθαλάσσιου αγωγού που θα συνδέει τα κοιτάσματα Ταμάρ με κάποιον τερματικό σταθμό, ενδεχόμενα αυτόν που θα κατασκευαστεί στην Κύπρο**. Στο σταθμό αυτό, το αέριο θα ψύχεται και θα υγροποιείται και από εκεί θα μεταφέρεται στην Ευρώπη και την Ασία μέσω τάνκερ. Ένα άλλο, εναλλακτικό ισραηλινό σενάριο που αναφέρθηκε με κάποιες ενδόμυχες ανησυχίες από τον κυπριακό Τύπο, είναι η ενδεχόμενη δημιουργία **υποθαλάσσιου αγωγού μεταξύ των ισραηλινών κοιτασμάτων και της Κρήτης**.

Ανταλλαγές επισκέψεων μεταξύ Κύπριων και Ισραηλινών ιθυνόντων, όλων των επιπέδων της πολιτικής και υπηρεσιακής ιεραρχίας, αποσκοπούν στη διερεύνηση προοπτικών ευρύτερης ενεργειακής συνεργασίας. Ήδη φαίνεται να σχηματίστηκαν οι πρώτες μεικτές επιτροπές εμπειρογνομόνων των δύο χωρών. Η συμφωνία Κύπρου-Ισραήλ για την Προστασία Διαβαθμισμένων Πληροφοριών και για τη συνεργασία στους τομείς των ΑΠΕ και της ενεργειακής απόδοσης (2012) αποτελούν ένα εύγλωττο παράδειγμα αυτής της συνεργασίας. Ακόμη περισσότερο, η υπογραφή της συμφωνίας Κύπρου-Ισραήλ (16.02.2012) για επιχειρήσεις έρευνας και διάσωσης κατά την επίσκεψη του Ισραηλινού Πρωθυπουργού Μπέντζαμιν Νετανιάχου στην Κύπρο, ξεπερνά το στενό ενεργειακό πλαίσιο αφού προβλέπει ακόμη και τη διεξαγωγή κοινών ασκήσεων έρευνας και διάσωσης των δύο κρατών.

Ωστόσο, πέραν των Ισραηλινών εταιριών, της Noble και της Gazprom, μερικοί άλλοι ενεργειακοί κολοσσοί φαίνεται να ενδιαφέρονται, επίσης, για τη μεταφορά φυσικού αερίου από το «οικόπεδο 12» που βρίσκεται εντός της κυπριακής ΑΟΖ (Exxon Mobil, Chevron, ATP, BP, BG κλπ). Μάλιστα ορισμένοι εξ αυτών προωθούν στην Κύπρο ενδιαφέρουσες προτάσεις συνεργασίας τόσο για την αξιοποίηση του φυσικού αερίου, όσο και για τη μεταβατική – προσωρινή λύση.

Στο σημείο αυτό υπογραμμίζονται οι **λοιπές παράμετροι** του ανωτέρω θέματος:

-Τα **κοιτάσματα της Ανατολικής Μεσογείου** εικάζεται ότι είναι πολύ σημαντικά, χωρίς ακόμη να έχουν επιβεβαιωθεί με ακρίβεια. Μελέτη του Οργανισμού Γεωλογικών Επισκοπήσεων των ΗΠΑ κατέληξε στο συμπέρασμα ότι στην περιοχή της Ανατολικής Μεσογείου υπάρχουν εκμεταλλεύσιμα κοιτάσματα φυσικού αερίου 122 τρισεκατομμυρίων κυβικών ποδιών, κατά δέκα φορές περισσότερα από τα εκμεταλλεύσιμα κοιτάσματα που υπάρχουν στα βρετανικά χωρικά ύδατα της Βόρεια Θάλασσας κλπ (βλ. Ετήσια Έκθεσή μας-2010- σελ 54).

-Η **ισραηλινή ενεργειακή εταιρία Delek**, εταίρος της αμερικανικής Noble Energy, **υπέβαλε πρόταση για την ανέγερση τερματικού σταθμού στην περιοχή Βασιλικού (Λεμεσού)**, οικονομικού ύψους 800 εκ. δολλ. ΗΠΑ. Σύμφωνα με τον ελληνοκυπριακό Τύπο,

στο τερματικό θα μεταφέρεται με διασωλήνωση υγροποιημένο φυσικό αέριο από το Ισραήλ και απ' εκεί με πετρελαιοφόρα στη Δυτική Ευρώπη, περιορίζοντας έτσι τον κίνδυνο ένοπλης επίθεσης από γειτονικές χώρες εναντίον του όλου εγχειρήματος κλπ (βλ. Ετήσια Έκθεσή μας-2010- σελ. 54).

-Μια άλλη εναλλακτική πρόταση αποτελεί η **μεταφορά του φυσικού αερίου από την Κύπρο στην Ελλάδα, μέσω αγωγού και απ' εκεί με πετρελαιοφόρα πλοία στην Ευρώπη**. Κατά τους Κύπριους παρατηρητές, αφενός η Ελλάδα δεν φαίνεται να βιάζεται για την οριοθέτηση της ΑΟΖ της, αφετέρου η ενεργειακή συνεργασία Κύπρου-Ισραήλ ενισχύεται σταθερά. Σύμφωνα μάλιστα με μερικά ελληνοκυπριακά ΜΜΕ και την εταιρεία Noble Energy, η ιδέα αυτή αν υλοποιούταν δεν θα ήταν οικονομικά βιώσιμη. Με αυτά τα δεδομένα το σενάριο αγωγού μεταξύ Κύπρου και Ελλάδος αποδυναμώνεται. Σύμφωνα όμως με παρουσιάσεις του Διευθυντή Διεθνών Δραστηριοτήτων της ΔΕΠΑ, κ. Κ. Καραγιαννάκου, σε διάφορα διεθνή συνέδρια στην Κύπρο η κατασκευή διασυνδεδετηρίου αγωγού μεταξύ Ανατολικής Μεσογείου και Ελλάδος είναι τεχνικά εφικτή και εμπορικά βιώσιμη.

-Η Κύπρος επιθυμεί ιδιαίτερα την οριοθέτηση μεταξύ κυπριακής και ελληνικής ΑΟΖ και κατά τον ελληνοκυπριακό Τύπο, η Ελλάδα θα πρέπει ταυτόχρονα να επιδιώξει συμφωνίες οριοθέτησης με τη Λιβύη και την Αίγυπτο. Όμως, ο Υφυπουργός Προεδρίας για Ευρωπαϊκά Θέματα, Πρέσβης Ανδρέας Μαυρογιάννης, δήλωσε σε ενεργειακό συνέριο στην Κρήτη (26.5.2012) ότι αν η Τουρκία αμφισβητήσει την ενδεχόμενη οριοθέτηση της ΑΟΖ ανάμεσα σε Κύπρο και Ελλάδα και θεωρηθεί θεμιτή η εν λόγω αμφισβήτηση, τότε όλα είναι υπό αναδιαπραγμάτευση με αποτέλεσμα να μην μπορεί να αποκλειστεί η κατάληξη της διαπραγμάτευσης σε ύπαρξη «γκρίζων ζωνών». Σύμφωνα με τον κυπριακό Τύπο, οι δύο χώρες οφείλουν να δημιουργήσουν, τουλάχιστον, κάποιο ενιαίο ενεργειακό δόγμα, ενώ υπάρχει η αναγκαιότητα υπογραφής συμφωνίας **στρατηγικής συνεργασίας μεταξύ Ελλάδας, Κύπρου και Ισραήλ ιδιαίτερα μετά τις επαναστατικές αλλαγές στη Μέση Ανατολή** (βλ. Ετήσια Έκθεσή μας-2010- σελ.55) που ενδέχεται να ανατρέψουν τα μέχρι τώρα γεωπολιτικά, στρατηγικά και ενεργειακά συμφέροντα στη περιοχή. Το ίδιο ισχύει και ως προς την προοπτική ενός πιθανού ισραηλινού προληπτικού χτυπήματος κατά των πυρηνικών εγκαταστάσεων του Ιράν και τις επιπτώσεις του στον ενεργειακό, στρατιωτικό, οικονομικό, διπλωματικό, πολιτικό κλπ τομέα.

-Η **Τουρκία**, που δεν αναγνωρίζει την Κυπριακή Δημοκρατία, δεν αναγνωρίζει κατά συνέπεια ούτε την κυπριακή ΑΟΖ και αντιδρά έντονα, τόσο με νομικά και πολιτικά επιχειρήματα, όσο και με απειλές έναντι της προαναφερθείσας συμφωνίας με το Ισραήλ, όπως και αυτών που έχει συνάψει η Κύπρος με την Αίγυπτο και το Λίβανο. Σημειωτέον ότι οι τουρκικές διεκδικήσεις εντός της κυπριακής ΑΟΖ, παρατηρούνται 38 χρόνια μετά την εισβολή του 1974 και την κατοχή του 37% του κυπριακού εδάφους, δημιουργώντας ανάλογους συνειρμούς στον Ελληνοκυπριακό Τύπο. Οι απειλές της αφορούν ιδιαίτερα το σενάριο εκμετάλλευσης των κοιτασμάτων της κυπριακής ΑΟΖ, αποκλειστικά και μόνο, από τους Ελληνοκυπρίους. Η Τουρκική Εταιρία Πετρελαίου (Turkish Petroleum Corporation-TPAO) εξήγγειλε στις 28 Φεβρουαρίου 2011, διεθνή διαγωνισμό για υποθαλάσσιες έρευνες εντοπισμού κοιτασμάτων υδρογονανθράκων σε θαλάσσια οικόπεδα νοτίως της Τουρκίας (κόλπος Αττάλειας), μεταξύ Κύπρου και Καστελόριζου, τα οποία είχε διαχωρίσει τα έτη 2008-2009 χωρίς να έχει καθορίσει την Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη της με την Ελλάδα και την Κύπρο. Η οριοθέτηση αυτή, χωρίς να λαμβάνονται υπόψη η Ρόδος και το Καστελόριζο, αποκόπτει την Ελλάδα από την Κύπρο και αμφισβητεί τα ελληνικά κυριαρχικά δικαιώματα στην Ανατολική Μεσόγειο. Την 16η Μαρτίου 2012, δημοσιεύτηκαν στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως της Τουρκίας, σειρά κυβερνητικών αποφάσεων περί χορήγησης αδειών εκτέλεσης πετρελαϊκών εργασιών, μεταξύ των οποίων και σε περιοχές νοτίως της Ρόδου και του Καστελλόριζου. Για τις ανωτέρω τουρκικές διεκδικήσεις αντέδρασαν έντονα κυβερνητικοί εκπρόσωποι της Ελλάδος, της Κύπρου, ακόμη και της Ρωσίας. Επιπλέον στη ζώνη αυτή περιλαμβάνεται και το οικόπεδο 4321 της ΑΟΖ της Κύπρου αλλά και δυνητικά της Ελλάδος. Ταυτόχρονα η Τουρκία, μέσω της κρατικής πετρελαϊκής εταιρείας ΤΡΑΟ, άρχισε την 26.4.2012, χερσαίες έρευνες-γεωτρήσεις για την ανεύρεση πετρελαίου στην κατεχόμενη βόρεια Κύπρο. Η Τουρκία φαίνεται να ελίσσεται συνεχώς ως προς τον ακριβή καθορισμό των «οικοπέδων» της, κάτι που πρέπει να σχετίζεται με το γεγονός ότι στις εκθέσεις προόδου της

Ευρ. Επιτροπής αναφορικά με την Τουρκία, υπάρχει πρόνοια για υπογραφή της Συμφωνίας του Δικαίου της Θάλασσας (1982) από μέρους της χώρας αυτής.

-Οι αντιδράσεις του **Λίβανου** έναντι του Ισραήλ φαίνεται να υποχωρούν. Οι διμερείς τους διαπραγματεύσεις για τον καθορισμό των δικών τους ΑΟΖ αποδίδουν ενώ επικοινωνιακή εμπλοκή στο θέμα αυτό έχει και η Κύπρος.

-Η **Αίγυπτος** προχώρησε, επίσης, το Μάιο 2012 σε δημοσίευση προσφοράς για έρευνες εντοπισμού και εκμετάλλευσης υδρογονανθράκων σε 15 οικόπεδα (13 θαλάσσια και 2 χερσαία), σεβόμενη πλήρως τη συμφωνία με την Κύπρο για οριοθέτηση των δύο ΑΟΖ.

-Όπως προαναφέρθηκε, τόσο οι πολιτικές εξελίξεις στη Μέση Ανατολή, όσο και τα κοιτάσματα φυσικού αερίου στη Νοτιανατολική περιοχή της Μεσογείου, προσθέτουν μια νέα διάσταση στο γεωπολιτικό πεδίο.

Αυτό που συμβαίνει αυτή την περίοδο είναι ο **στρατηγικός επανασχεδιασμός στην Ανατολική Μεσόγειο**.

Οι σχέσεις μεταξύ Κύπρου και **Ισραήλ** εμβαθύνονται λοιπόν όλο και περισσότερο (βλ. Ετήσια Έκθεσή μας-2010-σελ.56).

Η Λευκωσία βλέπει φυσικά με ικανοποίηση τις σχέσεις με το Ισραήλ να ενισχύονται. Όμως η παρούσα συγκυρία των κακών σχέσεων Τουρκίας-Ισραήλ δεν πρέπει να θεωρείται μόνιμη.

Παρόλα αυτά, τοπικοί αναλυτές θεωρούν ότι ενδέχεται η Λευκωσία να εξετάζει και το **ρωσικό ενδιαφέρον** για τη δημιουργία ενός κοινού σταθμού εκμετάλλευσης του φυσικού αερίου και μετά να καταλήξει σε οποιαδήποτε άλλη συμφωνία με το Ισραήλ. Όμως, παρά τις αρχικές αντιδράσεις που παρατηρήθηκαν στο Ισραήλ για το δεύτερο αυτό ενδεχόμενο, τον Φεβρουάριο του 2012 πραγματοποιήθηκαν επαφές σε ανώτατο επίπεδο μεταξύ Gazprom, Noble Energy και Delek και υπεγράφη συμφωνία για την αγορά από την Gazprom, ποσοτήτων της τάξης των 2,8-3,2 δις κυβικών μέτρων (BCM) φυσικού αερίου από το «οικόπεδο Ταμάρ». Τέλος, η Gazprom, τον Αύγουστο του 2012, προχώρησε στη σύσταση θυγατρικής της εταιρείας στο Ισραήλ με σκοπό τη συμμετοχή της σε γεωτρήσεις, τη μεταφορά αερίου από τα θαλάσσια κοιτάσματα του Ισραήλ κλπ.

Όπως προαναφέρθηκε, η Κύπρος και το Ισραήλ προχώρησαν στην υπογραφή μιας συμφωνίας ιδιαίτερης σημασίας σχετικά με τη συνεργασία για την Έρευνα και Διάσωση στην ανατολική Μεσόγειο, στη θαλάσσια περιοχή μεταξύ των δύο χωρών. Η άσκηση δικαιωμάτων Έρευνας και Διάσωσης εντός μιας συγκεκριμένης θαλάσσιας περιοχής καταδεικνύει ποιες χώρες ασκούν τον τοπικό έλεγχο.

Τέλος το Ισραήλ προτείνει την υπογραφή διακρατικής συμφωνίας με την Κύπρο για την προμήθεια δύο Ταχέων Περιπολικών Κρούσης (βλ. Ετήσια Έκθεσή μας-2010-σελ.57).

Ως γνωστόν οι τουρκικοί σχεδιασμοί επιχειρούν να παρεμβληθούν στη θαλάσσια περιοχή μεταξύ Κύπρου και Ελλάδας. Αυτό στοχεύει μεταξύ άλλων στη δημιουργία προβλημάτων στις όποιες μελλοντικές προσπάθειες της Κύπρου για μεταφορά του φυσικού αερίου προς την Ευρώπη ιδιαίτερα εάν αυτό επιχειρηθεί με υποθαλάσσιους αγωγούς. Αλλά και η μεταφορά του αερίου με πλοία θα είναι προβληματική εάν η Τουρκία συνεχίσει να δημιουργεί προσκόμματα.

Η Κύπρος εκ των πραγμάτων δεν είναι σε θέση να αντιμετωπίσει ανάλογες κινήσεις από την τουρκική πλευρά. Σ' αυτό το σημείο σημαντικό ρόλο θα έχει να παίξει το Ισραήλ από την ώρα που το προϊόν που θα φεύγει από την Κύπρο προς την Ευρώπη θα είναι μέρος και της δικής του παραγωγής.

Α. ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΣΥΜΦΕΡΟΝΤΑ ΣΤΗΝ ΚΥΠΡΟ**1. Γενική Επισκόπηση**

Η τροχιά δυναμικής ανόδου των οικονομικών και εμπορικών σχέσεων της Ελλάδας και της Κύπρου συνεχίσθηκε και το 2011, παρά τις δυσμενείς συνέπειες της οικονομικής συγκυρίας για την Ελλάδα, αλλά και στο εξής στην Κύπρο.

Η σύγκλιση των οικονομικών συμφερόντων και η συμπληρωματικότητα των οικονομιών τους αποτυπώνεται με σαφήνεια στους τομείς του διμερούς εμπορίου, των επενδύσεων και του τουρισμού.

Η ένταξη της Κύπρου στην ΕΕ, τον Μάιο του 2004, έδωσε μεγαλύτερη ώθηση στις επιχειρηματικές σχέσεις των δύο χωρών. Η ένταξη της Κύπρου στην ΟΝΕ και η είσοδος του ευρώ στην οικονομική της ζωή, τον Ιανουάριο του 2008, λειτούργησε ως μοχλός μεγαλύτερης ανάπτυξης των οικονομικών σχέσεων οδηγώντας στη πλήρη ενοποίηση του οικονομικού χώρου των δύο χωρών.

2. Εξωτερικό εμπόριο Κύπρου – Ελλάδα

Το εύρος των διμερών εμπορικών συναλλαγών διαμορφώθηκε, το 2011, στο επίπεδο των 1,67 δισ. ευρώ, έναντι 1,46 δισ. ευρώ το 2010, σημειώνοντας άνοδο της τάξης του 14,4 %. Μετά από μία περιορισμένη μείωση, το 2009, ο διμερής όγκος εμπορίου σημειώνει συνεχή άνοδο, έκτοτε, με παράλληλα αύξηση τόσο των εισαγωγών όσο και των εξαγωγών προς Ελλάδα.

ΔΙΜΕΡΕΣ ΕΜΠΟΡΙΟ ΚΥΠΡΟΥ – ΕΛΛΑΔΟΣ 2006-2011 (ΕΚΑΤ. €)

Έτος	Εξαγωγές		Εισαγωγές		Εμπορικό Ισοζύγιο		Όγκος Εμπορίου	
	Αξία	% μεταβολής	Αξία	% μεταβολής	Αξία	% μεταβολής	Αξία	% μεταβολής
2006	147,1	5,0	956,5	10,5	-809,4	11,5	1.103,6	9,7
2007	214,8	46,0	1.110,8	16,1	-896,0	10,7	1.325,6	20,1
2008	228,5	6,4	1.238,9	11,5	-1.010,4	12,8	1.467,4	10,7
2009	220,3	-3,6	1.138,3	-8,1	-918,0	-9,1	1.358,6	-7,4
2010	241,8	9,8	1.218,7	7,1	-976,9	6,4	1.460,5	7,5
2011	334,1	38,2	1.337,3	9,7	-1.003,2	2,7	1.671,4	14,4

Πηγή: Στατιστική Υπηρεσία Κυπριακής Δημοκρατίας – επεξεργασία Γραφείο ΟΕΥ Πρεσβείας Λευκωσίας

Το εμπορικό ισοζύγιο εμφανίζει συνεχές πλεόνασμα υπέρ της Ελλάδος. Οι ελληνικές εξαγωγές προς την Κύπρο ανήλθαν, το 2011, σύμφωνα με την Κυπριακή Στατιστική Υπηρεσία (ΥΣΤΑΤ), σε 1,34 δισ. ευρώ, σημειώνοντας άνοδο της τάξεως του 9,7% έναντι του 2010 (1,22 δισ. ευρώ). Κρίνεται σκόπιμο δε να σημειωθεί ότι η Κύπρος, παρότι μικρή αγορά σε επίπεδο πληθυσμού (840,4 χιλ. κάτοικοι στην περιοχή που ελέγχει το κράτος), αποτελεί, σήμερα, τον τέταρτο σημαντικότερο εξαγωγικό προσανατολισμό για τα ελληνικά προϊόντα μετά τη Γερμανία, την Ιταλία και την Τουρκία. Σημαντική αύξηση (38,2%) σημείωσαν, το 2011 και οι κυπριακές εξαγωγές προς Ελλάδα, ανερχόμενες σε 334,1 εκ. ευρώ από 241,8 εκ. ευρώ το 2010. Ως εκ των ανωτέρω, το έλλειμμα στο διμερές εμπορικό ισοζύγιο σημείωσε περιορισμένη αύξηση της τάξεως του 2,7%.

Οι κυπριακές εξαγωγές με προορισμό την ελληνική αγορά κάλυψαν, κατά το 2011, το 23,76% του συνόλου των κυπριακών εξαγωγών, αυξάνοντας το μερίδιό τους, σε σχέση με το 2010 (21,3%). Οι κυπριακές εισαγωγές από την Ελλάδα, αύξησαν, επίσης, το μερίδιό τους επί του συνόλου των κυπριακών εισαγωγών από 18,8%, το 2010, σε 21,36% το 2011.

Οι ελληνικές εξαγωγές προς την Κύπρο καλύπτουν ένα ευρύ φάσμα προϊόντων. Στη σύνθεσή τους (βλ. κατωτέρω) κυριαρχούν τα ακόλουθα προϊόντα: πετρελαιοειδή, ηλεκτρικές συσκευές, φαρμακευτικά προϊόντα, μηχανήματα, ράβδοι σιδήρου, ενδύματα, πλαστικές ύλες και τρόφιμα. Στις ελληνικές εισαγωγές εκ Κύπρου δεσπόζουν τα εξής προϊόντα: οργανικά χημικά και φαρμακευτικά, απορρίμματα σιδήρου, ηλεκτρικές συσκευές, ιατροχειρουργικός εξοπλισμός, συσκευές μέτρησης και οπτικά, λαχανικά και μηχανολογικός εξοπλισμός.

ΔΙΑΦΘΡΩΣΗ ΕΜΠΟΡΙΟΥ ΕΛΛΑΔΟΣ – ΚΥΠΡΟΥ 2011

Εξαγωγές 2011 (εκ. €) (Ελλάδος σε Κύπρο)	Αξία (εκ. €)	Μερίδιο επί της συνολικής αξίας των εξαγωγών (%)	Εισαγωγές 2011 (εκ. €) (Ελλάδος από Κύπρο)	Αξία (εκ. €)	Μερίδιο επί της συνολικής αξίας των εισαγωγών (%)
Πετρέλαιο και προϊόντα πετρελαίου	351,82	26,31	Οργανικά χημικά	105,62	31,61
Ηλεκτρικές συσκευές εικόνας και ήχου	90,55	6,77	Φαρμακευτικά προϊόντα	39,57	11,84
Φαρμακευτικά προϊόντα	67,33	5,03	Χυτοσίδηρος, σίδηρος και χάλυβας	35,93	10,75
Μηχανές, λέβητες και μέρη αυτών	65,53	4,90	Ηλεκτρικές συσκευές εικόνας και ήχου	33,91	10,15
Χυτοσίδηρος, σίδηρος και χάλυβας	55,69	4,16	Όργανα και συσκευές ιατροχειρουργικής, οπτικής, μέτρησης και ελέγχου	28,51	8,53
Ενδύματα (μη πλεκτά)	52,06	3,89	Λαχανικά/ φυτά/ ρίζες, βρώσιμα	18,65	5,58
Πλαστικές ύλες και τεχνουργήματα	36,91	2,76	Μηχανολογικός εξοπλισμός	10,37	3,10
Διάφορα παρασκευάσματα διατροφής	35,21	2,63	Κρέας και υποπροϊόντα αυτού	4,95	1,37
Αιθέρια έλαια και ρητινοειδή	34,82	2,60	Είδη υπόδησης	4,82	1,44
Δημητριακά και προϊόντα αυτών	30,16	2,26	Προϊόντα εκδοτικών οίκων	4,64	1,39
Σύνολον	815,03	60,95	Σύνολον	286,97	85,89

Πηγή: Στατιστική Υπηρεσία Κυπριακής Δημοκρατίας – επεξεργασία Γραφείο ΟΕΥ Πρεσβείας Λευκωσίας

3. Ελληνικές Επενδύσεις στην Κύπρο

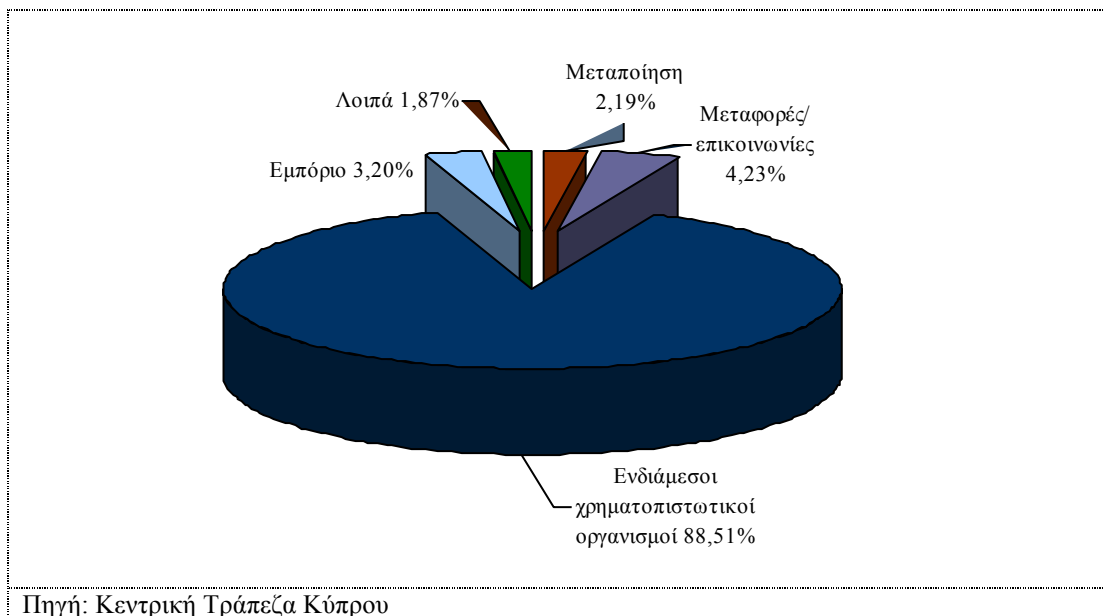
Σύμφωνα με τα διαθέσιμα στοιχεία της Κεντρικής Τράπεζας Κύπρου, οι ροές ελληνικών ΑΞΕ στην Κύπρο το 2011 ανήλθαν στα **€75,5 εκ.** από € 132,2 εκ. το 2010 και αφορούσαν, κατά κύριο λόγο, στη σύσταση εταιρειών με αντικείμενο την παροχή συμβουλευτικών και χρηματοοικονομικών υπηρεσιών. Το σύνολο των ελληνικών ΑΞΕ στην Κύπρο το 2011 (επενδυτική θέση) ανερχόταν σε **€3,1 δισ.** Η απόφαση ελληνικών εταιρειών να δραστηριοποιηθούν στην Κύπρο συνδέεται ασφαλώς, με την οικονομική κρίση και τη μείωση της εσωτερικής κατανάλωσης στην Ελλάδα, αλλά εξηγείται και από μία σειρά ευνοϊκών παραμέτρων: κοινή γλώσσα, εξοικείωση Κυπρίων καταναλωτών με ελληνικά “brands”, μηδενικό ελάχιστο κεφάλαιο και φορολόγηση εταιρειών με συντελεστή 10%.

Περισσότερες από **100 μεγάλες Ελληνικές επιχειρήσεις** δραστηριοποιούνται στην Κύπρο, αριθμός που σημειώνει σταθερή αύξηση κάθε χρόνο. Επίσης πολύ περισσότερες των 1.500 ελληνικών εταιρειών φαίνεται να έχουν εγγραφεί στην Κύπρο για φορολογικούς σκοπούς τα τελευταία δύο χρόνια.

Σημειώνεται, βέβαια, ότι μεγάλες ελληνικές εταιρείες έχουν ευρύτατη και μακροχρόνια παρουσία στην Κύπρο (Vivartia-Chr.Charalambidis στα γαλακτοκομικά, Coca-Cola 3E στα ΕΤΗΣΙΑ ΕΚΘΕΣΗ 2011

αναγκαστικά, Ελληνικά Πετρέλαια στα πετρελαιοειδή), ενώ άλλες εξίσου μεγάλου βεληνεκούς αναπτύσσονται με την ίδρυση νέων καταστημάτων. Μεταξύ άλλων, ο όμιλος Φουρλή διατηρεί στην Κύπρο το ΙΚΕΑ, ή τα καταστήματα INTERSPORT, ενώ το 2011 προέβη και στο άνοιγμα καταστήματος Leroy Merlyn στη Λευκωσία. Επιπλέον, στην ίδρυση θυγατρικής στην Κύπρο με την επωνυμία “KLEEMANN INTERNATIONAL HOLDINGS LTD” προέβη η “KLEEMANN HELLAS AEBE”, με συμμετοχή 100% στο μετοχικό κεφάλαιο.

ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΑΞΕ ΣΕ ΚΥΠΡΟ ΚΑΤΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

Στον τραπεζικό τομέα, όπως προαναφέρθηκε, δραστηριοποιούνται **πέντε ελληνικοί τραπεζικοί όμιλοι** (Alpha Bank, Eurobank, Εθνική Τράπεζα, Εμπορική Τράπεζα και Τράπεζα Πειραιώς) με συνολικό μερίδιο 14,43% στις χορηγήσεις και 10,13% στις καταθέσεις. Η κυπριακή αγορά, παρά το μικρό μέγεθός της, συμβάλλει στην κερδοφορία των ως άνω τραπεζών, σε μία δύσκολη περίοδο για την αγορά στην Ελλάδα.

Τέλος, σύμφωνα με το Κυπριακό Υπουργείο Εμπορίου, Βιομηχανίας, Τουρισμού κάποιες ελληνικές εταιρίες έχουν ήδη επιδείξει ενδιαφέρον για τα θαλάσσια οικόπεδα που βρίσκονται στην **Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη (ΑΟΖ)** της Κύπρου.

Ως συνέπεια της οικονομικής κρίσης στην Ελλάδα, κατά τη τελευταία διετία η Κύπρος εξελίσσεται σε **ελκυστικό προορισμό για ελληνικές εταιρίες**. Οι περισσότερες ενδιαφέρονται για ανάπτυξη δραστηριότητας σε ευρύ οικονομικό φάσμα, είτε ως μονάδες κάποιας κοινοπραξίας με κυπριακές εταιρίες, είτε ως υπεργολάβοι. Στο ηλεκτρονικό σύστημα δημοσίων συμβάσεων του Γενικού Λογιστηρίου της Κυπριακής Δημοκρατίας είναι εγγεγραμμένες 4.000 εταιρίες εκ των οποίων 414 (ή **άνω του 10%**) είναι ελληνικές. Όμως ο αριθμός καταγράφεται σταθερά αυξητικός τους τελευταίους 24 μήνες ως προς το **ενδιαφέρον ελληνικών εταιριών για ανάληψη έργων στην Κύπρο**. Ενώ το 2009 ήταν εγγεγραμμένες 59 εταιρίες, το 2010 ο αριθμός τους ανήλθε στις 248. Μόνο το πρώτο πεντάμηνο του 2011 ενεγράφησαν 107 νέες εταιρίες. Συνολικά 99 εταιρίες ανέλαβαν, την περίοδο 2009/πεντάμηνο 2011, έργα που προκηρύχθηκαν από το κυπριακό δημόσιο. Πρόκειται κυρίως για έργα πληροφορικής και παροχής συμβουλευτικών υπηρεσιών. Συνήθως οι ελληνικές εταιρίες που αναλαμβάνουν τη διεκπεραίωση **δημοσίων συμβάσεων** μεταφέρουν στη Κύπρο το δικό τους προσωπικό, περιορισμένου αριθμού, για μερικούς μήνες μέχρι την ολοκλήρωση του έργου. Υπενθυμίζεται ότι, μέσω του ηλεκτρονικού συστήματος δημοσίων συμβάσεων, ανακοινώνονται δωρεάν οι προκηρύξεις δημοσίων συμβάσεων που αφορούν στον κυπριακό δημόσιο και ευρύτερο δημόσιο τομέα.

Σημειώνεται ότι στις 02.12.2011 υπεγράφη στη Λευκωσία, κατά την διάρκεια εκδήλωσης της Πρεσβείας της Ελλάδος μέσω του Γραφείου Ο.Ε.Υ. προς τιμή των οικονομικών

συνεργατών των ελληνικών επιχειρήσεων, Μνημόνιο Συνεργασίας και Σχέδιο Δράσης, με στόχο την ενίσχυση της συνεργασίας, μεταξύ των οργανισμών “Invest in Greece” και “CIPA”.

3.1 Ορισμένα ενδεικτικά προβλήματα που αντιμετωπίζουν ελληνικές (κ.ά.) εταιρείες στην Κυπριακή αγορά

Η Κύπρος, σχετικά νέο Κράτος-Μέλος της Ευρ. Ένωσης, παρουσιάζει τις γνωστές «παιδικές ασθένειες» ή δυσκολίες προσαρμογής νεοεισερχομένων κρατών στο κοινοτικό κεκτημένο (πχ θέματα δικαίου του ανταγωνισμού κλπ). Εκτός αυτής της ιδιαιτερότητας, ελληνικές και άλλες ξένες εταιρείες αντιμετωπίζουν συνήθως τα κατωτέρω προβλήματα όταν δραστηριοποιούνται στη κυπριακή αγορά:

-Την έντονη γραφειοκρατία όταν πρόκειται να υποβληθεί αίτηση άδειας οικοδομής και λειτουργίας. Κάθε φορά που μια εταιρεία υποβάλλει τέτοιου είδους αίτηση, ακόμη και αν ο φάκελος είναι πανομοιότυπος με προηγούμενο αίτημα της ίδιας εταιρείας, η καθυστέρηση παραμένει αδικαιολογήτως η ίδια. Αυτό το φαινόμενο, έχει αντίκτυπο στους προγραμματισμούς της όποιας εταιρείας αφού δεν μπορούν να προετοιμαστούν σωστά οι προϋπολογισμοί και οι ταμειακές ροές. Πράγματι στην Ετήσια Έκθεση της Διεθνούς Τράπεζας «Doing Business» η Κύπρος για τρίτη συνεχόμενη χρονιά έχει πολύ χαμηλή αξιολόγηση στον δείκτη «άδειες οικοδομών» .

-Ο «Όμιλος Φουρλή» έχει πέντε χρόνια παρουσίας στην Κύπρο με διάφορες επιχειρήσεις και εργοδοτεί συνολικά 500 άτομα, ενώ ο κύκλος εργασιών του κυμαίνεται στα €60εκ-€80εκ. Τρία ζητήματα απασχολούν την διοίκηση του Ομίλου:

(α) το ωράριο των Κυπριακών καταστημάτων, συγκεκριμένα της Τετάρτης και του Σαββάτου, σε σύγκριση με το ωράριο της Ελλάδας, αντιστοιχεί σε μία μέρα εργασίας/εβδομάδα λιγότερη.

(β) Το ενεργειακό κόστος και η πολύ ψηλή τιμή του ηλεκτρικού ρεύματος σε σχέση με το εξωτερικό, είναι αποτρεπτικό για μια επιχείρηση.

(γ) Το πολύ αυξημένο κυκλοφοριακό πρόβλημα στην τάχιστα αναπτυσσόμενη περιοχή (Λατσία, προάστιο της Λευκωσίας) όπου βρίσκονται οι εγκαταστάσεις της εταιρείας και η περιορισμένη ύπαρξη συγκοινωνιακών μέσων στην εν λόγω περιοχή.

-Η Κύπρος έχει μια «αρνητική πρωτοπορία» όσον αφορά την αδειοδότηση αυτοκινήτων ενοικίασης (‘leasing’), δηλαδή τη μη πλήρη απελευθέρωση της αγοράς. Όποια εταιρεία θέλει να αναπτυχθεί προσκρούει στην υπάρχουσα νομοθεσία. Συνεπώς εκκρεμεί το θέμα της ψήφισης της νομοθεσίας για χρηματοδοτική μίσθωση (leasing).

-Οι γαλακτοβιομηχανίες (πχ «Όμιλος 3 Ε», “Vivartia-Chr.Charalambidis” κ.ά.) αντιμετωπίζουν το πρόβλημα των πολύ υψηλών τιμών γάλακτος-παραγωγού, του «υψηλότερου στην Ευρώπη». Στην Κύπρο η τοπική αγορά γάλατος αποτελεί σχεδόν μονοπώλιο. Κατά συνέπεια τίθεται θέμα ελεύθερου ανταγωνισμού, η μη τήρηση του οποίου δεν φαίνεται να είναι συμβατή με το Κοινοτικό δίκαιο.

-Οι ελληνικών συμφερόντων τράπεζες, όπως οι “Alpha Bank”, “Eurobank”, “Πειραιώς”, “ΕΤΕ”, “Εμπορική” κ.ά. αντιμετωπίζουν το θέμα της εκποίησης περιουσιών κακοπληρωτών προς τους οπαίους χορηγήθηκαν δάνεια. Η νομοθεσία περί «πολεοδομικής αμνηστίας» έχει αδυναμίες. Οι τράπεζες που χορήγησαν δάνεια θα μείνουν εκτεθειμένες στις περιπτώσεις όπου οι κατασκευαστικές εταιρείες ή οι ιδιώτες δεν πράττουν τα δέοντα για να επωφεληθούν από την «πολεοδομική αμνηστία», εντός των προβλεπομένων προθεσμιών. Υπενθυμίζεται ότι στην Κύπρο χρειάζονται 20 χρόνια για να εκποιηθεί περιουσία από κακοπληρωτές δανείων. Κατά γενικό κανόνα παρατηρούνται καθυστερήσεις στις εκδώσεις τίτλων ιδιοκτησίας για ακίνητη περιουσία.

-Τα Ελληνικά Πετρέλαια (ΕΛΠΕ) ήρθαν στην Κύπρο το 2002 με ύψος επένδυσης 100εκ. ευρώ. Θα μπορούσε όμως να υποστηριχθεί ότι η εταιρεία έχει 60 χρόνια παρουσίας στην Κύπρο (πριν ως Shell και BP). Τα ΕΛΠΕ δεν προβάλλουν ένσταση να μεταφέρουν τους αποθηκευτικούς τους χώρους από τη Λάρνακα στο υπό δημιουργία ενεργειακό κέντρο του Βασιλικού, σύμφωνα με κυβερνητικό σχέδιο. Όμως δεν επιθυμούν να μεταφερθούν σε χώρο που θα ανήκει σε τρίτους (δηλ. στο κράτος), αλλά να έχουν επιλογή να εγκατασταθούν σε ιδιόκτητο χώρο.

-Σύμφωνα με αερομεταφορείς όπως η “Aegean Airlines”, η οποία μετέφερε 3 εκ. επιβάτες από και προς την Κύπρο τα τελευταία τρία χρόνια, το σημαντικότερο κυπριακό

αεροδρόμιο (Λάρνακος) υπερτερεί σε ταχύτητα και αποτελεσματικότητα εξυπηρέτησης σε σχέση με το αντίστοιχο της Ελλάδας. Ιδιαίτερα, διακρίνεται στην ποιότητα υπηρεσιών και στα τέλη. Σύμφωνα με την ανωτέρω εταιρία, η Κύπρος θα πρέπει να απελευθερώσει τις αδειοδοτήσεις για πτητικούς προορισμούς, ιδιαίτερα από και προς την Μέση Ανατολή ή τη Ρωσία. Τέλος, η προσπάθεια συγχώνευσης μεταξύ “Όλυμπιακών Αερογραμμών” και “Aegean Airlines” προσέκρουσε μόνο στην ένσταση της Κύπρου, μοναδικού Κ-Μ μεταξύ των 27 Κ-Μ, στο πλαίσιο της αρμόδιας υπηρεσίας ανταγωνισμού της Ε.Ε.

-Η Επιτροπή Προστασίας Ανταγωνισμού έχει κατά καιρούς δεχθεί διάφορες πιέσεις με αποτέλεσμα, σύμφωνα με πρόσφατες δηλώσεις παραιτηθέντων Προέδρων της, να μην μπορεί να ασκήσει επαρκώς τα εποπτικά της καθήκοντα. Εξ’ άλλου σύμφωνα με τον Σύνδεσμο Διεθνών Εταιρειών Κύπρου (www.ciba-cy.org), η γραφειοκρατία και ειδικότερα ο τρόπος μεταχείρισης των εταιρειών στην έκδοση αδειών εργασίας για το προσωπικό τους ή τα υψηλά τέλη που χρεώνουν οι τράπεζες, συνιστούν προβλήματα για τους ξένους επενδυτές.

-Ένα άλλο ζήτημα που έχει κατ’ επανάληψη τεθεί στις αρμόδιες κυπριακές Αρχές από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή (ΕΕ), είναι η διευθέτηση της εκκρεμότητας για την θέσπιση αποτελεσματικού συστήματος εποπτείας των ορκωτών λογιστών και των ελεγκτικών εταιρειών. Βάσει οδηγίας πρέπει να συσταθεί αρμόδιος δημόσιος φορέας με σκοπό την έγκριση και εγγραφή των ορκωτών λογιστών σε μητρώα και την υιοθέτηση προτύπων επαγγελματικής δεοντολογίας. Η Οδηγία έπρεπε να είχε ενσωματωθεί πλήρως στο κυπριακό δίκαιο από τον Ιούλιο του 2008. Με την καθιέρωση αυτού του συστήματος θα εξασφαλίζεται η ακρίβεια και η αξιοπιστία των ελέγχων που διενεργούνται από τις ελεγκτικές εταιρείες.

-Επιγραμματικά επίσης αναφέρουμε ότι η ΕΕ έχει ζητήσει από την Κύπρο να ολοκληρώσει το συντομότερο δυνατό την διαδικασία απόκτησης εξοχικής κατοικίας χωρίς περιορισμούς από πολίτες της ΕΕ.

-Επίσης έχει ζητηθεί να διενεργούνται συχνότεροι έλεγχοι σε αλλοδαπά σκάφη που καταπλέουν στα κυπριακά λιμάνια.

-Παράλληλα η καταπολέμηση της χρήσης παράνομου (πειρατικού) λογισμικού σε συστήματα πληροφορικής, η αξία της οποίας έχει ξεπεράσει τα 17 εκατ. δολάρια, θα πρέπει να αντιμετωπισθεί δραστικότερα.

-Σημειώνεται ότι για εταιρείες, οι οποίες ενδιαφέρονται να δραστηριοποιηθούν στην κυπριακή αγορά κρίνεται απαραίτητη η επιχειρηματική συνεργασία τους με κάποια κυπριακή εταιρεία, κυπριακό εταίρο, αντιπρόσωπο, πωλητή κλπ.

Θα πρέπει επίσης να υπογραμμιστεί ότι η δικαστική επίλυση ενδεχόμενων εμπορικών διαφορών μεταξύ των συμβαλλομένων μπορεί, βάσει άσκησης ειδικών νομικών βοηθημάτων που προβλέπονται στη κυπριακή νομοθεσία, να είναι συντομότερη από την συνήθη χρονοβόρα διαδικασία. Επίσης η συμφωνία προσφυγής σε διαιτησία επιτρέπει την δραστική μείωση του χρόνου διευθέτησης των διαφορών σε δύο μόλις εβδομάδες. Στο σημείο αυτό σημειώνουμε ότι την Άνοιξη του 2010 εγκαινιάσθηκε το Κυπριακό Κέντρο Διεθνών Διαιτησιών στη Λευκωσία (τηλ. 00357 22 872330, φαξ 22 675533, e-mail: info@dmlaw.com.cy), ένας μη κερδοσκοπικός Οργανισμός που φιλοδοξεί να προσφέρει έγκυρη εναλλακτική απονομή δικαιοσύνης με χαμηλότερο κόστος και σε σύντομο χρονικό διάστημα.

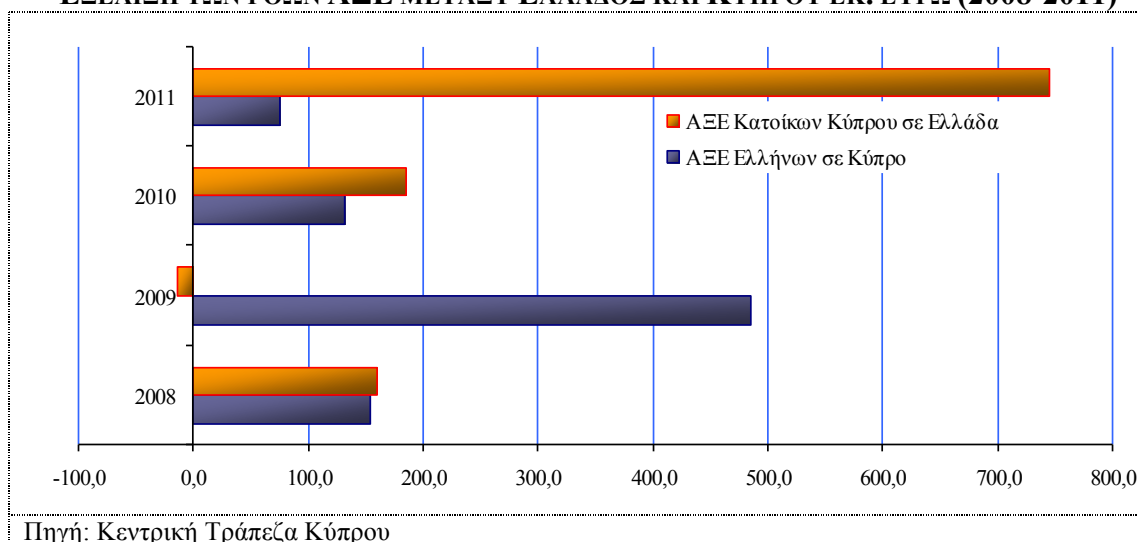
4. Κυπριακές Επενδύσεις στην Ελλάδα

Σε αντίθεση με την τάση των ελληνικών ΑΞΕ, διαπιστώνεται ότι οι κυπριακές ΑΞΕ στην Ελλάδα βαίνουν μειούμενες. Λαμβάνοντας, μάλιστα, υπ’ όψιν τα στοιχεία της Κεντρικής Τράπεζας Κύπρου για τις ροές κυπριακών ΑΞΕ στην Ελλάδα, το 2011, σημειώθηκε αντίστροφη ροή ύψους 744,8 εκ ευρώ, φαινόμενο που εξηγείται από την απομείωση του ελληνικού χρέους (PSI). Ως αποτέλεσμα των εξελίξεων αυτών, η επενδυτική θέση της Κύπρου στην Ελλάδα σε επίπεδο ΑΞΕ διαμορφώθηκε σε €-1,25 δισ. (στοιχεία Κεντρικής Τράπεζας Κύπρου). Σύμφωνα με Κύπριους επιχειρηματίες, κύριες αιτίες για τις περιορισμένες ΑΞΕ στην Ελλάδα, πέραν των όποιων γραφειοκρατικών καθυστερήσεων στην υλοποίηση επενδυτικών σχεδίων, αποτελούσαν η μέχρι τώρα ανασφάλεια που προκαλούσε η τρέχουσα οικονομική συγκυρία στην Ελλάδα, αλλά και η εκροή κεφαλαίων από την Ελλάδα από κυπριακές τράπεζες ή άλλες εταιρείες με έδρα την Κύπρο.

Οι κυπριακές επενδύσεις στην Ελλάδα δεν ήταν αμελητέες στη διάρκεια της τελευταίας πενταετίας και επικεντρώνονται κυρίως στον τραπεζικό τομέα, στον τουρισμό (ξενοδοχεία-τουριστικές κατοικίες-κρουαζιέρα) και στην ανάπτυξη ακινήτων.

Πάγιο αίτημα όλων των εκπροσώπων των κυπριακών εταιρειών που ενδιαφέρονται να επενδύσουν περαιτέρω στην Ελλάδα σε διάφορες τουριστικές περιοχές, είναι η **εξάλειψη των γραφειοκρατικών εμποδίων και προβλημάτων, που αντιμετωπίζουν από τις εμπλεκόμενες δημόσιες υπηρεσίες**, οι οποίες οδηγούν σε συνεχείς καθυστερήσεις και αναβολές των προγραμματισμένων επενδύσεων.

ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΩΝ ΡΟΩΝ ΑΞΕ ΜΕΤΑΞΥ ΕΛΛΑΔΟΣ ΚΑΙ ΚΥΠΡΟΥ ΕΚ. ΕΥΡΩ (2008-2011)

Ε. ΤΡΟΠΟΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΤΗΣ ΔΙΜΕΡΟΥΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΚΑΙ ΕΜΠΟΡΙΚΗΣ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ.

Σε διμερές οικονομικό θεσμικό επίπεδο, δεν φαίνεται να υπάρχει τομέας που να μην καλύπτεται από κάποια διμερή συμφωνία, έστω και μορφής MoU.

Συνεπώς, δοθέντος του ανωτέρω, θα επικεντρωθούμε στους τρόπους περαιτέρω ανάπτυξης της **διμερούς επιχειρηματικής συνεργασίας** μας.

Η Ελλάδα την περίοδο 2000-2011 εδραιώθηκε ως βασικός εμπορικός εταίρος της Κύπρου, καλύπτοντας, το 1/5 του συνόλου των εξωτερικών εμπορικών σχέσεων της χώρας.

Οι εξαγωγές της Ελλάδας κυριαρχούν στην κυπριακή αγορά, καθώς από το επίπεδο των € 282,1 εκατ. το 1999, ανήλθαν το 2011 στα **1,34 δις. €**, παρά τη σοβαρή οικονομική κρίση. Η τάση αυτή ενδυναμώθηκε ιδιαίτερα μετά την ένταξη της Κύπρου στην Ε.Ε. την 1^η Μαΐου 2004 και επιταχύνθηκε με την ένταξη της Κύπρου στην ΟΝΕ.

Επισημαίνουμε ότι:

- Η Ελλάδα και η Κύπρος αποτελούν τα νοτιότερα άκρα της ΕΕ και τις πύλες εισόδου στις χώρες της Μ. Ανατολής και της Β. Αφρικής.
- Η οικονομία των νησιών της Ελλάδας και αυτής της Κύπρου αναπτύσσεται στηριζόμενη κυρίως στις υπηρεσίες, ενώ ο δευτερογενής τομέας εμφανίζει χαμηλούς δείκτες τόσο στην απασχόληση όσο και στο προϊόν. Ο τομέας του τουρισμού αποτελεί τον δυναμικότερο κλάδο της οικονομίας τους.

Αναφέρουμε ενδεικτικά ορισμένους από τους τομείς που θα μπορούσαν να επικεντρωθούν οι Ελληνικές εταιρείες καθώς και τους άξονες προτεραιότητας για συνεργασία των επιχειρηματιών των δύο χωρών :

Αξιοποίηση Κοινοτικών Κονδυλίων

Δυνατότητες συνεργασίας για την αξιοποίηση των κοινοτικών κονδυλίων παρέχονται από τα Διαρθρωτικά Ταμεία και το Ταμείο Συνοχής της Ε.Ε.. Στην Ελλάδα υπάρχουν πολλές επιχειρήσεις και γραφεία μελετών με εμπειρία στην υποβολή προτάσεων για αξιοποίηση κοινοτικών κονδυλίων, ενώ στην Κύπρο ο τομέας αυτός δεν έχει αναπτυχθεί πλήρως. Ιδιαίτερη σημασία θα πρέπει δοθεί στην υλοποίηση των προγραμμάτων που προσφέρονται στο πλαίσιο «Διαδικασία της Βαρκελώνης: Ένωση για την Μεσόγειο». Από ελληνικής πλευράς έχουν γίνει συγκεκριμένες προτάσεις, οι κυριότερες των οποίων είναι:

- Θαλάσσιοι διάδρομοι στην Ν.Α. Μεσόγειο: Ανάπτυξη Θαλάσσιου Δικτύου Μεταφορών στην Μεσόγειο και προώθηση της οικονομικής ολοκλήρωσης των χωρών της περιοχής.
- Ηλιακή Ενέργεια: Παραγωγή ενέργειας από ηλιακά συστήματα παραγωγής ενέργειας για τροφοδοσία κατοικιών, ξενοδοχείων και άλλων μεγάλων μονάδων.
- “Mediterranean Water Initiative”: Κατάλληλη διαχείριση των υδάτινων πόρων στις χώρες της Μεσογείου, εν όψει μάλιστα της κλιματικής αλλαγής, πράγμα που θα συμβάλλει στην ισόρροπη ανάπτυξη της περιοχής και στην προστασία του περιβάλλοντος.

Έντονο ενδιαφέρον υπάρχει και από τις δύο πλευρές για συνεργασία στο πλαίσιο του «Προγράμματος Διασυνοριακής Συνεργασίας: Ελλάδα – Κύπρος 2007-2013». Το συγκεκριμένο πρόγραμμα χρηματοδοτείται από την Ε.Ε. με 55.7 εκατομ. ευρώ και από ελληνικής πλευράς αφορά τις Περιφέρειες Βορείου Αιγαίου, Νοτίου Αιγαίου και Κρήτης, ενώ από Κυπριακής ολόκληρη την χώρα.

Η «γεωστρατηγική» θέση των δύο χωρών ενισχύει και διευρύνει τον προσανατολισμό των διμερών οικονομικών σχέσεων και ταυτόχρονα υπαγορεύει την αξιοποίηση των συγκριτικών πλεονεκτημάτων τους στα Βαλκάνια, στην Ανατολική Ευρώπη και στις χώρες της ΝΑ Μεσογείου, Μέσης Ανατολής και Βόρειας Αφρικής.

Η συνεργασία των Ελλήνων και Κυπρίων επιχειρηματιών θα πρέπει κάποτε να ξεφύγει από τα στενά όρια των αγορών των δύο χωρών. Τα περιθώρια και οι προοπτικές συνεργασίας

των επιχειρηματιών των δύο χωρών, σε πολλούς τομείς είναι απεριόριστα, ιδιαίτερα μετά την κατάργηση του προστατευτισμού και της ελεύθερης διακίνησης κεφαλαίων και υπηρεσιών.

Οι κυριότεροι **τρόποι ανάπτυξης της διμερούς οικονομικής και εμπορικής συνεργασίας** μας και η συναφής χάραξη στρατηγικής μεσοπρόθεσμου προγραμματισμού ανάλογων δράσεων στην Κύπρο, θα μπορούσαν να είναι οι εξής:

Εφόσον, όπως προαναφέρθηκε, το ύψος των ελληνικών εξαγωγών στην Κύπρο, στη διάρκεια της τελευταίας πενταετίας (2007-2011) ξεπέρασε κατά πολύ το 1 δισεκ. ευρώ ετησίως, καθιστώντας την **τον τέταρτο σημαντικότερο εισαγωγέα των ελληνικών προϊόντων παγκοσμίως**, μετά την Γερμανία, την Ιταλία και την Τουρκία, η κυπριακή αγορά αποκτά βαρύνουσα σημασία στην απορρόφηση των ελληνικών εξαγωγών.

Με βάση τα ανωτέρω, αλλά και με δεδομένη την πραγματοποίηση σημαντικών κυπριακών επενδύσεων στην Ελλάδα (κυρίως στους κλάδους των τραπεζών, του τουρισμού και της ανάπτυξης ακινήτων) τη τελευταία τουλάχιστον πενταετία, είναι προφανές ότι η προώθηση των ελληνικών εξαγωγών και η προσέλκυση περαιτέρω κυπριακών επενδύσεων, στο πλαίσιο των δράσεων οικονομικής διπλωματίας θα πρέπει να συνεχισθεί με στοχευμένες δράσεις και εκδηλώσεις. Ενδεικτικά παραδείγματα αποτελούν η διοργάνωση στοχευμένων επιχειρηματικών αποστολών από την Ελλάδα, ημερίδων με στόχο την προσέλκυση επιπλέον κυπριακών επενδύσεων στην Ελλάδα, αναζήτηση και επιλογή αξιόπιστων κυπριακών εταιρειών προκειμένου να συμμετάσχουν ως εμπορικοί επισκέπτες στις σημαντικότερες κλαδικές εκθέσεις που διοργανώνονται στην Αθήνα και την Θεσσαλονίκη από την HELEXPO κά, παροχή εξειδικευμένης και ποιοτικής πληροφόρησης στις ελληνικές εταιρείες που επιθυμούν να τοποθετήσουν τα προϊόντα τους στην κυπριακή αγορά.

Βέβαια θα πρέπει να συνεκτιμηθούν δύο σημαντικά δεδομένα. Ο σχετικός κορεσμός της μικρής κυπριακής αγοράς από πολλά ελληνικά προϊόντα ή υπηρεσίες και το γεγονός ότι πλέον οι δείκτες οικονομικού κλίματος μειώθηκαν αισθητά τα δύο τελευταία χρόνια. Η κίνηση στο κυπριακό λιανεμπόριο σημειώνει σταθερή πτώση, με το «καλάθι της νοικοκυράς» να έχει περιορισθεί και τους καταναλωτές να στρέφονται από τα επώνυμα και ακριβότερα καταναλωτικά είδη στα προϊόντα με τις χαμηλότερες τιμές. Η μείωση της κατανάλωσης προκύπτει και από τον σταδιακό περιορισμό των μηνιαίων εισπράξεων έμμεσων φόρων (ΦΠΑ), παρά την αύξηση των φόρων κατανάλωσης στα καπνικά προϊόντα, τρόφιμα, φάρμακα και καύσιμα. Επίσης, σύμφωνα με τα στοιχεία του Κεντρικού Αρχείου Πληροφοριών, ο αριθμός των ακάλυπτων επιταγών, παρουσιάζει και αυτός συνεχή αύξηση κάθε χρόνο. Το πρόβλημα της ρευστότητας επηρεάζει, πλέον και τις μεγάλες επιχειρήσεις. Οι εξελίξεις αυτές υποδηλώνουν την απότομη συρρίκνωση της οικονομίας.

Λαμβανομένων υπ' όψιν των ανωτέρω, **οι τομείς και κλάδοι προτεραιότητας για προώθηση προϊόντων και υπηρεσιών**, μέσω της διοργάνωσης επιχειρηματικών αποστολών, συμμετοχής σε κλαδικές εκθέσεις και ενημερωτικές ημερίδες, είναι οι ακόλουθοι:

- Στον τομέα των μεταποιημένων προϊόντων **τα δομικά υλικά** και όλα **τα συναφή προϊόντα** (υδραυλικά, είδη υγιεινής, πατάματα, πόρτες, παράθυρα, έπιπλα κουζίνας, συστήματα θέρμανσης και ψύξης, ηλεκτρολογικός εξοπλισμός, δεξαμενές αποθήκευσης νερού, συστήματα σκίασης, είδη κήπου), **που απαιτούνται για την ολοκλήρωση της κατασκευής** κατοικιών, γραφείων και ξενοδοχείων, παρουσιάζουν ακόμη σχετικό ενδιαφέρον, καθώς παρά την πτώση της οικοδομικής δραστηριότητας ειδικά σε ορισμένες τουριστικές περιοχές (Πάφος), η οικοδομική δραστηριότητα στη Λευκωσία και στη Λεμεσό δεν σταμάτησε, τόσο σε επίπεδο ανέγερσης κατοικιών όσο και στην δημιουργία μεγαλύτερων έργων υποδομής και ανάπτυξης τουριστικών και οικιστικών συγκροτημάτων (κατασκευή μαρίνας, πολυτελών κατοικιών και καταστημάτων στην Λεμεσό, επικείμενη έναρξη εργασιών ανέγερσης πολυτελούς ξενοδοχείου, εμπορικού κέντρου, συγκροτημάτων γραφείων και χώρων στάθμευσης στην Λευκωσία).
- Στον **αγροτικό τομέα**, υπάρχει ζήτηση για γεωργικό και κτηνοτροφικό εξοπλισμό και μηχανήματα, συστήματα άρδευσης και διαχείρισης υδάτων.

- Παρά τη σημαντική παρουσία των ελληνικών **τροφίμων** στα ράφια των κυπριακών υπεραγορών και κάποιο σχετικό κορεσμό της κυπριακής αγοράς, η περαιτέρω προώθηση συγκεκριμένων προϊόντων (πιστοποιημένων βιολογικών προϊόντων, έτοιμων προμαγειρευμένων γευμάτων, παραδοσιακών ελληνικών προϊόντων υψηλής ποιότητας) παρουσιάζει κάποιο ενδιαφέρον.
- Στο θέμα αυτό θα πρέπει να τονιστεί η πρόσφατη **αλλαγή των συνηθειών των Κυπρίων καταναλωτών** λόγω της οικονομικής κρίσης. Συγκεκριμένα, ο μέσος Κύπριος καταναλωτής στρέφεται, πλέον, σε νέα προϊόντα «ιδιωτικής ετικέτας», ενώ εμφανίζεται συγκρατημένος στις αγοραστικές του συνήθειες. Σε αυτό, άλλωστε, έχει συμβάλει και η είσοδος της υπεραγοράς “Lidl” στην κυπριακή αγορά, η οποία, πέραν της προώθησης της «ιδιωτικής ετικέτας», έχει καθιερώσει και την πρακτική των εβδομαδιαίων προσφορών. Οι εν λόγω εξελίξεις έχουν οδηγήσει σε αλλαγές στο κυπριακό λιανικό εμπόριο πχ των τροφίμων και ποτών. Τα μη ειδικευμένα καταστήματα εμφανίζουν αύξηση στον κύκλο εργασιών, σε αντίθεση με τα ειδικευμένα (υπεραγορές), καθώς ο μέσος Κύπριος καταναλωτής έχει περιορίσει αισθητά τον όγκο των αγορών του, αυξάνοντας παράλληλα τις επισκέψεις του.
- Στον τομέα της **δικαιόχρησης (franchising)**, υπογραμμίζουμε τις προοπτικές περαιτέρω επέκτασης των ελληνικών εταιρειών στην κυπριακή αγορά, λόγω της μεγάλης αναγνωρισιμότητας τους από την πλειοψηφία των κυπρίων καταναλωτών, οι οποίοι επισκέπτονται συχνά την Ελλάδα (αναψυχή, ή επαγγελματικά ταξίδια). Σημειώνουμε ότι στον συγκεκριμένο τομέα, δραστηριοποιούνται με επιτυχία στην εδώ αγορά, αλυσίδες μαζικής εστίασης, καταστήματα ένδυσης και υπόδησης, διάθεσης τηλεπικοινωνιακού υλικού, λευκών ειδών και στρωμάτων, κοσμημάτων, ή οπτικών, φροντιστήρια ξένων γλωσσών κλπ.
- Λόγω του αναπτυσσόμενου κλάδου των μεταλλουργικών προϊόντων στην Κύπρο, δυνατότητες για περαιτέρω προώθηση παρουσιάζουν **τα μηχανήματα επεξεργασίας μετάλλων**. Επίσης, δεδομένης της σχετικά αναπτυσσόμενης εγχώριας παραγωγής τροφίμων (γαλακτοκομικών, αρτοποιημάτων, παγωτού ή ειδών ζαχαροπλαστικής) και ποτών (κρασιών, τοπικών αποσταγμάτων), προοπτικές ανάπτυξης παρουσιάζει **ο μηχανολογικός εξοπλισμός, που απαιτείται για την παραγωγή** των προαναφερομένων προϊόντων. Τέλος κάποια ζήτηση παρουσιάζει και ο τομέας **του ιατρικού και διαγνωστικού εξοπλισμού**.
- Στον τομέα των **πράσινων τεχνολογιών**, αξίζει να αναφερθεί η λειτουργία υπερσύγχρονης μονάδας ολοκληρωμένης διαχείρισης στερεών απορριμμάτων, που κατασκευάστηκε από μεγάλη ελληνική εργοληπτική εταιρεία και εγκαινιάστηκε εντός στην επαρχία Λάρνακος. **Ο τομέας διαχείρισης και αξιοποίησης στερεών αποβλήτων** παρουσιάζει σημαντικές προοπτικές καθώς στο άμεσο μέλλον, σύμφωνα με την κοινοτική νομοθεσία, από καιρού εις καιρόν προκηρύσσονται διαγωνισμοί για την κατασκευή και λειτουργία παρεμφερών μονάδων και σε άλλες περιοχές της Κύπρου. Παράλληλα ευκαιρίες **συνεργασίας, παρουσιάζονται στο τομέα της αφαλάτωσης**, στον οποίο ελληνική εταιρεία, με την μέθοδο της αυτοχρηματοδότησης –BOOT-, έχει αναλάβει την κατασκευή κινητής μονάδας στη Πάφο. Το έργο αναμένεται να ολοκληρωθεί εντός της επόμενης διετίας. Ευκαιρίες παρουσιάζει επίσης ο τομέας **διαχείρισης υδάτων** (ανακύκλωση, βιολογικός καθαρισμός, συστήματα άρδευσης και αποχέτευσης) καθώς η παρατεταμένη λειψυδρία και η χαμηλή ποιότητα των υδάτων συνεπάγονται προβλήματα στην υδροδότηση των νοικοκυριών, στην κάλυψη των αναγκών της γεωργίας, της κτηνοτροφίας και της βιομηχανίας.
- Στον τομέα **της ενέργειας**, πέρα από την χρήση ηλιακών συστημάτων θέρμανσης νερού, όπου η Κύπρος κατέχει την πρώτη θέση μεταξύ των χωρών της ΕΕ, η χρήση των φωτοβολταϊκών συστημάτων σταδιακά αυξάνεται. Ήδη κυπριακή εταιρεία δραστηριοποιείται με επιτυχία στην παραγωγή φωτοβολταϊκών προϊόντων και πραγματοποιεί εξαγωγές. Η εξαιρετική ηλιοφάνεια του νησιού αλλά και η ευνοϊκή

κρατική επιδότηση της παραγόμενης ηλεκτρικής ενέργειας στην ανάπτυξη μικρών φωτοβολταϊκών πάρκων και στην εγκατάσταση κυψελών στις στέγες των κτιρίων αποτελούν σημαντικά κίνητρα. Σύμφωνα με τις δεσμεύσεις της απέναντι στη ΕΕ, έως το 2020, η Κύπρος θα πρέπει να πετύχει αύξηση του ποσοστού συνεισφοράς των Α.Π.Ε. από το 5% που είναι σήμερα, στο 13% του συνόλου της τελικής κατανάλωσης ενέργειας. Σημειώνουμε ότι τα τελευταία χρόνια έχουν αναπτυχθεί σημαντικές συνεργασίες μεταξύ κυπριακών και ελληνικών εταιρειών στην παραγωγή ενέργειας από φωτοβολταϊκά συστήματα ενώ **υπογραμμίζουμε το ενδιαφέρον για αγορά εκτάσεων γης στην Ελλάδα με σκοπό την δημιουργία μεγάλων φωτοβολταϊκών πάρκων**, από Κύπριους επενδυτές. Στον κλάδο της αιολικής ενέργειας, έχουν επίσης πραγματοποιηθεί συνεργασίες μεταξύ κυπριακών και ελληνικών εταιρειών στην κατασκευή αιολικών πάρκων. Υπογραμμίζεται η συμμετοχή ελληνικής εταιρείας στην δημιουργία του πρώτου αιολικού πάρκου (82 MW) στη Κύπρο ενώ έχει υπογραφεί σύμβαση για εγκατάσταση και δεύτερου αιολικού πάρκου (31,5 MW). Στις εργασίες κατασκευής συμμετέχει άλλη ελληνική εταιρεία. Σχεδιάζονται επίσης δύο αιολικά πάρκα ισχύος (22,4 MW). Στον τομέα των Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας (ΑΠΕ), λόγω της τεχνογνωσίας που έχουν αποκτήσει τα τελευταία χρόνια οι ελληνικές και κυπριακές εταιρείες, θα μπορούσαν να συνεργασθούν περαιτέρω, με στόχο την παραγωγή ενέργειας από ΑΠΕ σε τρίτες μεσογειακές χώρες. Επίσης και ενόψει της προαναφερθείσας **δημιουργίας Εθνικού Ενεργειακού Κέντρου**, στην περιοχή του Βασιλικού στην επαρχία Λάρνακας, το οποίο θα περιλαμβάνει τερματικό σταθμό αποϋδροποίησης φυσικού αερίου και τερματικό σταθμό αποθήκευσης πετρελαιοειδών, θεωρούμε ότι υπάρχουν ευκαιρίες δραστηριοποίησης και ελληνικών εταιρειών.

- Στον τομέα **των τεχνικών έργων**, δεδομένων των εξαιρετικών σχέσεων και της τεχνογνωσίας που έχουν αναπτύξει τις τελευταίες δεκαετίες οι εξωστρεφείς κυπριακές τεχνικές εταιρείες κυρίως στις αραβικές χώρες, η συνεργασία ελληνικών κατασκευαστικών και μελετητικών εταιρειών με αυτές, θα συνδράμει σημαντικά τις ελληνικές εταιρείες στην διεύρυνση των δραστηριοτήτων τους στις ανωτέρω χώρες, συμμετέχοντας στην κατασκευή έργων υποδομής (ενεργειακά-αεροδρόμια-οδοποιία), δημοσίων κτιρίων και στην ανάπτυξη οικιστικών και τουριστικών συγκροτημάτων. Ανάλογη συνεργασία μπορεί επίσης να υπάρξει μεταξύ των κυπριακών τεχνικών εταιρειών, που επιθυμούν να δραστηριοποιηθούν στην Ν.Α. Ευρώπη, με τις ελληνικές τεχνικές εταιρείες, που δραστηριοποιούνται ήδη με επιτυχία στα Βαλκάνια. Σημειώνουμε ότι στον κλάδο των λιμενικών έργων στην Κύπρο, ήδη δραστηριοποιείται (σε κοινοπραξία με κυπριακές κατασκευαστικές εταιρείες) ελληνική εταιρεία.
- Στον **τουριστικό τομέα**, θα πρέπει από ελληνικής πλευράς να γίνουν προσπάθειες να διατηρηθεί η μεγάλη ροή κυπρίων τουριστών προς την Ελλάδα η οποία αποτελεί την πρώτη προτίμησή τους. Ως γνωστό μεγάλο ενδιαφέρον παρουσιάζουν επίσης ο θρησκευτικός, ο κνημητικός και ο ιαματικός τουρισμός. Στον τουριστικό τομέα υπενθυμίζονται οι πολύ **σημαντικές κυπριακές επενδύσεις, που έχουν πραγματοποιηθεί στην Ελλάδα τα τελευταία 10 χρόνια**, από μεγάλες κυπριακές εταιρείες τόσο στον ξενοδοχειακό κλάδο όσο και στον κλάδο της ανάπτυξης γης (κατασκευή πολυτελών παραθεριστικών κατοικιών) και της κρουαζιέρας. Εφόσον αντιμετωπιστούν θέματα γραφειοκρατίας (κλπ) φαίνεται διατηρήσιμη η τάση τους να συνεχίσουν τις επενδύσεις τους στον τουριστικό κλάδο.
- Στον **τομέα των υπηρεσιών** υπογραμμίζουμε την επιθυμία Κυπρίων επιχειρηματιών για την **συν-διοργάνωση μικτών (με την συμμετοχή ελληνικών και κυπριακών εξαγωγικών επιχειρήσεων) στοχευμένων επιχειρηματικών αποστολών** στις χώρες της Μέσης Ανατολής και της Βαλκανικής, με στόχο την αξιοποίηση της γνώσης (π.χ. δίκτυα διανομής, σημεία πώλησης, χαρακτηριστικά και ιδιομορφίες αγοράς) και των επιχειρηματικών επαφών, που διαθέτουν οι πρώτες στις χώρες της Βαλκανικής και οι δεύτερες στις χώρες της Μέσης Ανατολής.

- Σημειώνουμε επίσης την **ανάγκη περαιτέρω ανάπτυξης συνεργασιών φορέων του κυπριακού δημοσίου αλλά και συλλογικών φορέων ιδιωτικών εταιρειών (Σύνδεσμοι, Επιμελητήρια) με ελληνικές εταιρείες συμβούλων**, που δραστηριοποιούνται στην υποβολή σχεδίων και προτάσεων, στο πλαίσιο συγχρηματοδοτούμενων από την ΕΕ προγραμμάτων. Η εμπειρία και τεχνογνωσία των τελευταίων είναι απαραίτητη στους εδώ φορείς και επιχειρήσεις, για αξιοποίηση των συγχρηματοδοτούμενων προγραμμάτων της Ε.Ε.. Από ελληνικής πλευράς έχουν γίνει προτάσεις συνεργασίας, στο πλαίσιο της «**Ένωσης για τη Μεσόγειο**», σχετικά με την ανάπτυξη θαλασσίου δικτύου μεταφορών στη Ν.Α. Μεσόγειο και προώθηση της οικονομικής ολοκλήρωσης των μεσογειακών χωρών, την παραγωγή ενέργειας από ηλιακά συστήματα για κατοικίες και ξενοδοχεία, τη διαχείριση των υδάτινων πόρων στις χώρες της περιοχής κλπ.. Στο πλαίσιο εξάλλου του Προγράμματος Διασυννοριακής Συνεργασίας Ελλάδας-Κύπρου 2007-2013, έχουν υποβληθεί, μεταξύ άλλων, προτάσεις για συνεργασία των κυπριακών και ελληνικών Επιμελητηρίων, με στόχο την προώθηση των ελληνικών και κυπριακών προϊόντων στις αγορές του εξωτερικού. Τέλος ενδιαφέρον παρουσιάζουν οι διεξαγωγές επιμορφωτικών σεμιναρίων από ελληνικές εταιρείες συμβούλων, στην Κύπρο, σε στελέχη κυπριακών εταιρειών και δημοσίων λειτουργών, σε διάφορους τομείς ενδιαφέροντός τους (προώθηση προϊόντων σε ξένες αγορές και ανάπτυξη εμπορικών συνεργασιών, εναρμόνιση της κυπριακής με την ευρωπαϊκή νομοθεσία σε διάφορους τομείς, όπως πχ την διασφάλιση της υγιεινής του εμφιαλωμένου και πόσιμου νερού και των υδρευτικών δικτύων κλπ).
- **Ως προς την προσέλκυση κυπριακών επενδύσεων**, η απλοποίηση των διαδικασιών για την υλοποίηση των επενδύσεων και η ουσιαστική συνδρομή των αρμόδιων φορέων, προεξάρχοντος του “INVEST IN GREECE”, στην επίλυση τυχόν γραφειοκρατικών και άλλων προβλημάτων, **ως προς τα στάδια υλοποίησης ενός επενδυτικού σχεδίου**, αντιπροσωπεύουν τα βασικά αιτήματα και των Κυπρίων επενδυτών.
Οι κυριότεροι ελληνικοί τομείς που ενδιαφέρουν τους Κύπριους επενδυτές είναι οι ακόλουθοι:
 - Η αγορά γης στην Ελλάδα, **με σκοπό τη δημιουργία μεγάλων φωτοβολταϊκών πάρκων.**
 - Οι επενδύσεις κυπριακών εταιρειών διαχείρισης μεγάλων χαρτοφυλακίων **σε χρηματιστηριακά προϊόντα του Χρηματιστηρίου Αξιών Αθηνών (Χ.Α.Α).** Σημειώνουμε ότι αμέσως μετά από τη λειτουργία της κοινής πλατφόρμας του Χρηματιστηρίου Αξιών Κύπρου (Χ.Α.Κ) με το Χ.Α.Α., από τις 30.10.2006, οι ροές κεφαλαίων από την Κύπρο προς το Χ.Α.Α. ήταν αυξημένες, κατατάσσοντας την Κύπρο ως τον τρίτο σημαντικότερο επενδυτή στο Χ.Α.Α, μετά το Ηνωμένο Βασίλειο και τις Η.Π.Α..

Καταλήγοντας στο πλαίσιο της προώθησης των ελληνικών εξαγωγών στην Κύπρο, την τελευταία εξαετία **το Γραφείο Ο.Ε.Υ. Λευκωσίας** διοργάνωσε 13 πολυκλαδικές επιχειρηματικές αποστολές (αποτελούμενες κατά μέσο όρο από 15 ελληνικές εταιρείες) σε συνεργασία με εξαγωγικούς φορείς (π.χ. ΟΠΕ, ΕΒΕ Δράμας, Λαρίσης, Σερρών, ΣΕΒΕ κλπ). Από τις δράσεις αυτές επετεύχθησαν εμπορικές συμφωνίες και κυκλοφόρησαν νέα ελληνικά προϊόντα στην κυπριακή αγορά.

Παράλληλα και για την ίδια περίοδο, σε συνεργασία με την HELEXPO, το Γραφείο έχει αποστείλει πάνω από 100 εκπροσώπους επιλεγμένων εισαγωγικών εταιρειών στις κλαδικές εκθέσεις που διοργανώνονται στην Αθήνα και στη Θεσσαλονίκη, όπου επετεύχθησαν, επίσης, εμπορικές συμφωνίες. Επιπλέον, διευθέτησε επιχειρηματικές συναντήσεις των ελληνικών εταιρειών που συμμετείχαν σε εκθέσεις στην Κύπρο με κυπριακές εισαγωγικές εταιρείες. Επίσης, μέσω άλλων συνεργιών του Γραφείου ήλθαν σε επαφή κυπριακές με ελληνικές εταιρείες που συμμετείχαν σε κοινές επιχειρηματικές αποστολές στη Ρουμανία ή στην Κύπρο με Έλληνες, Άραβες και Κύπριους επιχειρηματίες.

Συμπερασματικά, λαμβάνοντας υπόψη το σχετικό κορεσμό της περιορισμένου μεγέθους κυπριακής αγοράς από ελληνικά καταναλωτικά προϊόντα, την πολύ συντηρητική πλέον συμπεριφορά του Κύπριου καταναλωτή, λόγω της οικονομικής κρίσης, της τάσης των Κυπρίων εισαγωγέων-διανομέων να μην «πειραματίζονται» για αναζήτηση νέων προμηθευτών από την Ελλάδα, αλλά να διατηρούν και να διαφυλάττουν τις ήδη υπάρχουσες, επιτυχημένες και δοκιμασμένες στο χρόνο επιχειρηματικές συνεργασίες και προσωπικές σχέσεις, θα πρέπει η διοργάνωση νέων εκδηλώσεων με στόχο την προσέλκυση κυπριακών επενδύσεων στην Ελλάδα, ή γενικότερα η αναζήτηση διμερών επιχειρηματικών συνεργασιών να γίνεται σε προσεκτικά επιλεγμένους, μη κορεσμένους κλάδους (πχ. Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας, τουρισμού και ανάπτυξης γης, νέων τεχνολογιών –άμεσα εφαρμοσμένων στη παραγωγή- όπως νανοτεχνολογίας κλπ.). Σύμφωνα δε με γραπτές, αναλυτικές προτάσεις μεγάλων κυπριακών εμπορικών και βιομηχανικών επιμελητηρίων (πχ. ΚΕΒΕ, Λεμεσού κλπ.) οι ελληνικές επιχειρηματικές αποστολές οφείλουν να είναι επαρκώς και έγκαιρα προγραμματισμένες για να αποφέρουν θετικά αποτελέσματα και να παύσουν να αποτελούν, επί το πλείστον, απλές επισκέψεις αβροφροσύνης.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΙΝΑΚΩΝ	σελ.
-ΣΥΝΟΛΙΚΟΣ ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ	3
-ΠΡΟΒΟΛΗ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ 2017 – 2052	3
-ΕΞΕΛΙΞΗ ΒΑΣΙΚΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΜΕΓΕΘΩΝ	6
-ΚΑΤΑ ΚΕΦΑΛΗΝ ΛΕΠ 2011	8
-ΕΞΕΛΙΞΗ ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΟΥ ΙΣΟΖΥΓΙΟΥ ΓΕΝΙΚΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ	8
-ΕΞΕΛΙΞΗ ΠΛΗΘΩΡΙΣΜΟΥ	11
-ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΑΠΑΣΧΟΛΟΥΜΕΝΩΝ (ΠΟΣΟΣΤΟ ΕΠΙ ΤΟΥ ΣΥΝΟΛΟΥ)	12
-ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΑΠΑΣΧΟΛΟΥΜΕΝΩΝ (ΧΙΛΙΑΔΕΣ)	12
-ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΟΤΗΤΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ	13
-ΙΣΟΖΥΓΙΟ ΤΡΕΧΟΥΣΩΝ ΣΥΝΑΛΛΑΓΩΝ	15
-ΙΣΟΖΥΓΙΟ ΠΛΗΡΩΜΩΝ 2011	15
-ΕΞΩΤΕΡΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ	16
-ΕΞΩΤΕΡΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ ΚΑΤΑ ΠΕΡΙΟΧΗ	17
-ΣΗΜΑΝΤΙΚΟΤΕΡΟΙ ΕΜΠΟΡΙΚΟΙ ΕΤΑΙΡΟΙ ΚΥΠΡΟΥ	17
-ΕΞΕΛΙΞΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΜΕΓΕΘΩΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΣΤΑΘΕΡΟΤΗΤΑΣ	20
-ΣΥΝΘΕΣΗ ΤΟΥ ΛΕΠ ΚΑΤΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ	21
-ΚΑΤΑΘΕΣΕΙΣ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ	25
-ΑΦΙΞΕΙΣ ΠΛΟΙΩΝ ΣΕ ΚΥΠΡΙΑΚΑ ΛΙΜΑΝΙΑ 2005-2011	29
-ΚΑΤΑΣΚΕΥΑΣΤΙΚΟΣ ΚΛΑΔΟΣ ΣΤΗΝ ΚΥΠΡΟ ΑΝΑ ΕΠΑΡΧΙΑ	35
-ΕΞΕΛΙΞΗ ΕΤΗΣΙΑΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΑΠΟ ΟΡΥΧΕΙΑ ΚΑΙ ΛΑΤΟΜΕΙΑ	35
-ΔΕΙΚΤΕΣ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑΣ, ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΚΑΙ ΔΙΑΦΘΟΡΑΣ	39
-ΔΙΜΕΡΕΣ ΕΜΠΟΡΙΟ ΚΥΠΡΟΥ - ΕΛΛΑΔΟΣ	54
-ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΕΜΠΟΡΙΟΥ ΕΛΛΑΔΟΣ – ΚΥΠΡΟΥ 2011	55
-ΕΞΩΤΕΡΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ ΚΥΠΡΟΥ 1960-2010 (Βλ. Ετ. Έκθεση 2010-σελ. 68)	

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΩΝ

σελ.

-ΕΞΕΛΙΞΗ ΚΥΠΡΙΑΚΟΥ ΑΕΠ	7
-ΕΞΕΛΙΞΗ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΧΡΕΟΥΣ	9
-ΕΞΕΛΙΞΗ ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΟΥ ΙΣΟΖΥΓΙΟΥ ΓΕΝ. ΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ	10
-ΠΑΡΑΛΛΗΛΗ ΕΞΕΛΙΞΗ ΣΥΝΟΛΙΚΟΥ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΧΡΕΟΥΣ	10
-ΕΞΕΛΙΞΗ ΑΡΙΘΜΟΥ ΑΝΕΡΓΩΝ 2000-2011 (ΧΙΛ.)	11
-ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ ΔΙΑΧΡΟΝΙΚΗΣ ΕΞΕΛΙΞΗΣ ΚΥΠΡΙΑΚΩΝ ΕΠΑΝΕΞΑΓΩΓΩΝ	18
-ΜΕΓΕΘΟΣ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟΥ ΤΟΜΕΑ ΣΕ ΕΠΙΛΕΓΜΕΝΕΣ ΧΩΡΕΣ	22
-ΣΥΜΒΟΛΗ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΣΤΗΝ ΚΥΠΡΙΑΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ	23
-ΜΕΓΕΘΟΣ ΕΠΙΛΕΓΜΕΝΩΝ ΧΡΗΜΑΤΟΠΙΣΤΩΤΙΚΩΝ ΙΔΡΥΜΑΤΩΝ	23
-ΕΤΗΣΙΑ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΚΙΝΗΣΗ	30
-ΚΑΤΑ ΚΕΦΑΛΗ ΔΑΠΑΝΗ ΤΟΥΡΙΣΤΩΝ ΣΕ ΚΥΠΡΟ 2011	31
-ΑΞΙΑ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΓΕΩΡΓΙΚΩΝ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ	38
-ΑΜΕΣΕΣ ΞΕΝΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ: ΕΙΣΡΟΕΣ – ΕΚΡΟΕΣ	40
-ΑΜΕΣΕΣ ΞΕΝΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ - ΔΙΕΘΝΗΣ ΘΕΣΗ ΚΥΠΡΟΥ 2002-2011	40
-ΘΕΣΕΙΣ ΑΞΕ ΚΑΤΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ	42
-ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΑΞΕ ΣΕ ΚΥΠΡΟ ΚΑΤΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ	56
-ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΩΝ ΡΟΩΝ ΑΞΕ ΜΕΤΑΞΥ ΕΛΛΑΔΟΣ ΚΑΙ ΚΥΠΡΟΥ	59